

Onderzoeksrapport

Laat- en postmiddeleeuwse sporen aan de Prieelstraat 15 te Asse (Vlaams-Brabant)

Eindverslag van een toevalsvondst

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

COLOFON

TITEL

Laat- en postmiddeleeuwse sporen aan de Prielstraat 15 te Asse
(Vlaams-Brabant)
Eindverslag van een toevalsvondst

REEKS

Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 208

AUTEURS

Jan Moens, Koen De Groote, Brigitte Cooremans, An Lentacker,
Koen Deforce, Sarah De Cleer & Niels Janssens

JAAR VAN UITGAVE

2021

Een uitgave van agentschap Onroerend Erfgoed Wetenschappelijke
instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Omgeving
Published by the Flanders Heritage Agency Scientific Institution of the
Flemish Government, policy area Environment

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Gonda Callaert

OMSLAGILLUSTRATIE

Zicht op de baksteenoven op de site Asse – Prieelstraat 15
Copyright BAAC Vlaanderen bvba

agentschap Onroerend Erfgoed
Havenlaan 88 bus 5
1000 Brussel
T +32 2 553 16 50
info@onroerenderfgoed.be
www.onroerenderfgoed.be

Dit werk is beschikbaar onder de Modellicentie Gratis Hergebruik v1.0.
This work is licensed under the Free Open Data Licence v1.0.

Dit werk is beschikbaar onder een Creative Commons Naamsvermelding 4.0 Internationaal-licentie. Bezoek <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> om een kopie te zien van de licentie.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

ISSN 1371-4678
D/2021/3241/392

////////////////////////////////////

LAAT- EN
POSTMIDDELEEUWSE
SPOREN
AAN DE PRIEELSTRAAT
15 TE ASSE
(VLAAMS-BRABANT)

Eindverslag van een toevalsvondst

JAN MOENS, KOEN DE GROOTE, BRIGITTE COOREMANS, AN LENTACKER, KOEN
DEFORCE, SARAH DE CLEER & NIELS JANSSENS

INHOUD

1	ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PROJECT	6
2	INLEIDING.....	8
3	BESCHRIJVING VAN HET UITGEVOERDE ONDERZOEK	10
3.1	DE ONDERZOEKSOPDRACHT	10
3.1.1	ALGEMENE BEPALINGEN	10
3.1.2	DE VRAAGSTELLING MET BETREKKING TOT HET ONDERZOCHE GEBIED	11
3.1.3	RANDVOORWAARDEN BIJ TOEVALSVONDSTEN.....	11
3.2	WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	11
4	RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMTELIJKE CONTEXT	18
4.1	BESCHRIJVING VAN HET ONDERZOCHE GEBIED	18
4.2	HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	20
4.2.1	ALGEMENE HISTORISCHE CONTEXT VAN ASSE.....	20
4.2.2	ARCHEOLOGISCHE CONTEXT	21
4.3	BESCHRIJVING VAN DE SITE	27
4.3.1	STRATIGRAFIE	27
4.3.2	SPOREN EN STRUCTUREN.....	27
4.4	DE VONDSTEN	53
4.4.1	INLEIDING.....	53
4.4.2	AARDEWERK	54
4.4.3	METAAL.....	74
4.4.4	BEWERKT BOT	77
4.4.5	DIERLIJKE RESTEN.....	78
4.4.6	ZADEN & VRUCHTEN	79
4.4.7	POLLEN.....	84
5	INTERPRETATIE EN SYNTHESE.....	86
6	ALGEMEEN BESLUIT	89
7	BEWARING EN DEPONERING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE	89
8	BIJLAGEN	90
8.1	SPORENLIJST.....	90
8.2	VONDSTENLIJST.....	99
8.3	MONSTERLIJST	102
8.4	KUILENLIJST	103
8.5	FOTOLIJST.....	109
8.6	FIGURENLIJST	128

Projectcode: 2019K188

Opdrachtgever	agentschap Onroerend Erfgoed
Erkenningsnummer erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00001 Agentschap Onroerend Erfgoed (OE)
Uitvoerder	BAAC Vlaanderen
Veldwerkleider	Niels Janssens
Beheer en plaats van geregistreerde data en opgravingsdocumentatie	Archief – agentschap Onroerend erfgoed – Havenlaan 88 - bus 5, 1000 Brussel
Beheer en plaats van vondsten en monsters	Tot de oplevering van het eindverslag depot van het agentschap Onroerend Erfgoed – G. Levisstraat 45, 1800 Vilvoorde. Na de oplevering van dit eindverslag wordt het archeologisch ensemble door de zakelijkrechthouder in beheer gegeven van het erkend depot van Agilas – Asse.
Toevalsvondst- en dossiernummer	Datum vondst: 15 november 2019 Datum melding: 15 november 2019 Dossiernummer – Beheer toevalsvondsten ID 511 (https://id.erfgoed.net/archeologie/toevalsvondsten/dossiers/511) Dossiernummer – Proces toevalsvondsten ID 2661 (https://id.erfgoed.net/dossiers/2661)
Site-naam	19/AS.PR (2019 - Asse – Prieelstraat 15)
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, plaats)	Vlaams-Brabant – Asse - Asse – Prieelstraat.
Kadasterperceel (gemeente, afdeling, sectie, perceelnummer(s))	Asse, 2 ^e Afdeling, Sectie L - Percelen: 81K, 81L, 81M, 84L, 84M
Coördinaten Lambert72 (EPSG:31370)	NW: x: 137855.00, y: 178060.03 NO: x: 137885.25, y: 178065.75 ZW: x: 137855.06, y: 178034.08 ZO: x: 137880.28, y: 178035.00
Oppervlakte van het projectgebied	ca. 650 m ²
Begin- en einddatum van uitvoering van het onderzoek	22/11/2019 – 17/12/2019
Relaties	De site is gelegen in het centrum van Asse, op een terrein ten westen van de Prieelstraat en situeert zich ten zuidoosten van de Romeinse vicus. De vindplaats is gelegen op circa 180 m ten noorden van de Sint-Martinuskerk.

2 INLEIDING

Op 15 november 2019 kwam bij het agentschap Onroerend Erfgoed een melding binnen van een toevalsvondst ter hoogte van de Prielstraat te Asse (fig. 1-3). Bij graafwerken voor de fundering voor een nieuw appartementsgebouw waren verscheidene kuilen aangetroffen. In enkele hiervan was vondstmateriaal aanwezig. Na evaluatie ter plaatse door de verantwoordelijke archeoloog van het agentschap Onroerend Erfgoed werd in samenspraak met de zakelijkrechthouder (Dhr. Guido Geraerts) beslist om de sporen te registreren. Er werd in totaal ca. 650 m² onderzocht. Het terreinwerk en de rapportage van dit archeologisch onderzoek werd uitgevoerd door een team archeologen van BAAC Vlaanderen bvba, dat in het kader van een raamakkoord voor dit project werd aangesteld door het agentschap Onroerend Erfgoed. De volledige oppervlakte van het terrein was reeds afgegraven door de aannemer. Er werd beslist om niet verder te verdiepen, maar dit eerste werkniveau als niveau voor de archeologische registratie te nemen. Het volledige vlak werd opgeschaafd (met uitzondering van de zones met stort/vervuilde grond) en de aangetroffen sporen werden geregistreerd (gefotografeerd en beschreven) en vervolgens gecoupeerd. Een aantal relevante sporen werd ook bemonsterd alvorens deze werden afgewerkt. Het archeologisch onderzoek vond plaats van 22 november 2019 tot en met 17 december 2019, met enkele onderbrekingen door de slechte weersomstandigheden en werkzaamheden die werden uitgevoerd door de aannemer.

In dit eindverslag worden de aangesneden sporen op de onderzochte percelen besproken en toegelicht alsook de archeologische en historische voorkennis van dit deel van de gemeente. De resultaten van de studie van de verschillende vondstencategorieën zijn eveneens in dit verslag opgenomen. Deze vondsten worden tot de oplevering van dit rapport bewaard in het depot van het agentschap Onroerend Erfgoed. Het archeologisch ensemble zal na oplevering van dit eindverslag in beheer gegeven worden aan het erkend depot van Agilas – Asse.

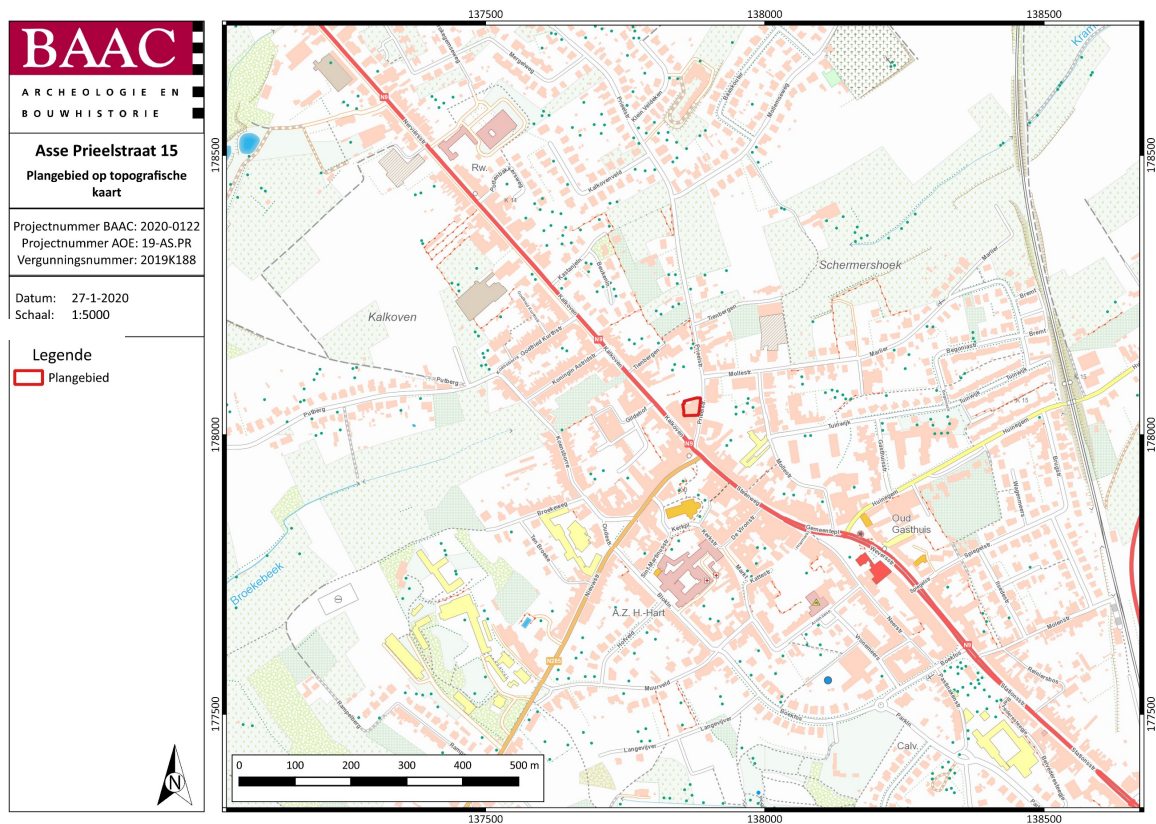

Fig. 1: Projectgebied gesitueerd op de topografische kaart met de afbakening van het onderzochte gebied (rode polygoon) (© AGIV).

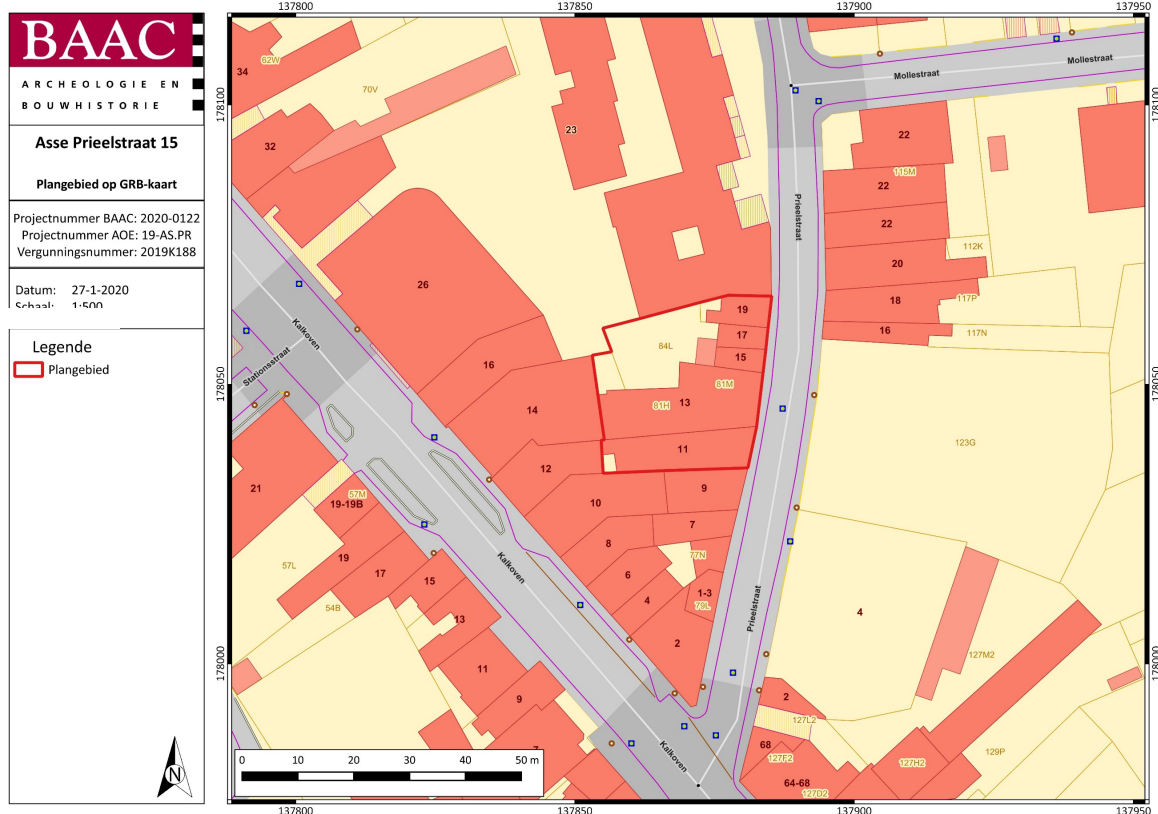

Fig. 2: Projectgebied (rode polygoon) op de GRB-basiskaart met de perceelnummers, perceelgrenzen en afbakening van het onderzochte gebied (© AGIV).

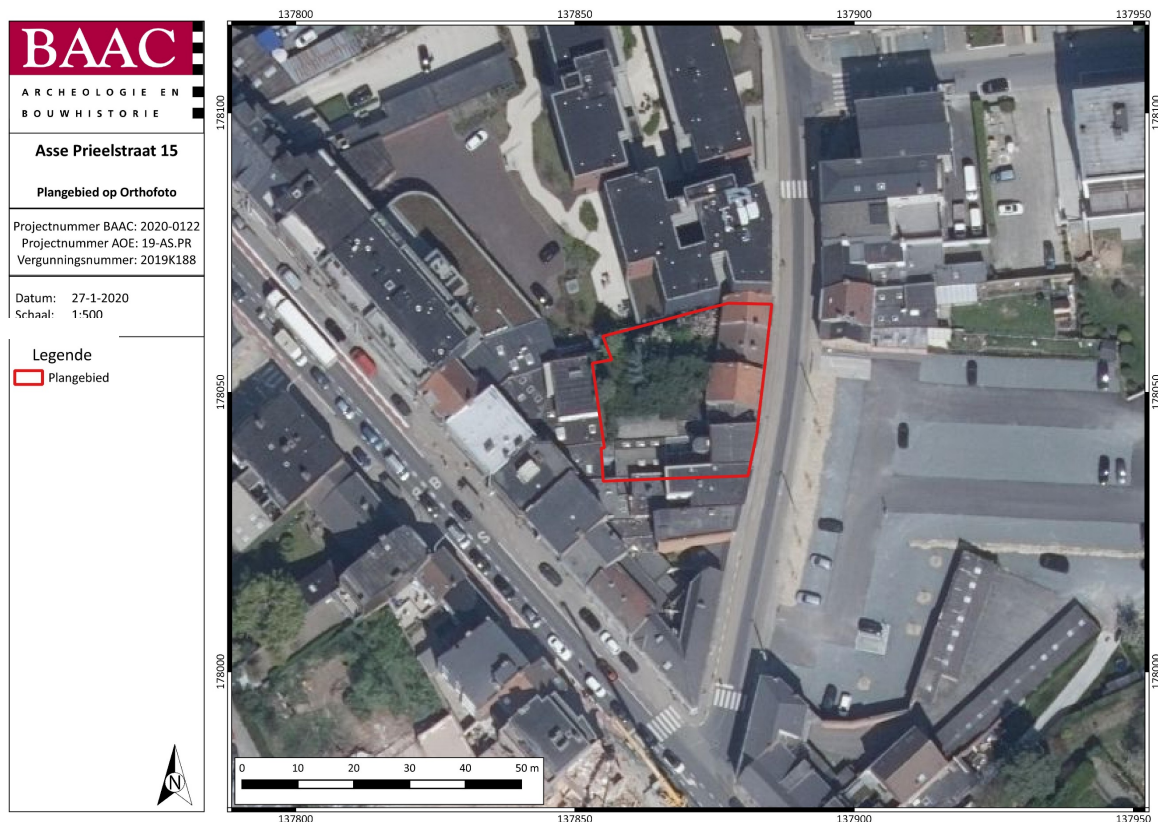

Fig. 3: Projectgebied (rode polygoon) op meest recente orthografische kaart (© AGIV).

3.1.2 De vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

- Wat is de aard van de archeologische sporen?
- Wat is de onderling relatie van de aangetroffen lagen en kuilen en wat is hun relatie ten opzichte van de topografie van het terrein?
- Wat is de relatie van de aangetroffen sporen en resten met de bestaande archeologische kennis van het gebied?
- Kan er een fasering in de sporen onderscheiden worden?
- Behoren de resten tot één of meerdere periodes?
- Kunnen de *archaeologica* bijdragen tot de interpretatie van de structuren en hun datering?
- Kunnen de aangetroffen vondsten inzichten opleveren over de status, levenswijze, sociale, economische en culturele achtergrond van de gebruikers?
- Levert het vondstmateriaal nieuwe inzichten op met betrekking tot de bewoningsgeschiedenis van de site in het bijzonder en de gemeente Asse in het algemeen?

3.1.3 Randvoorwaarden bij toevalsvondsten

De randvoorwaarden noodzakelijk voor het onderzoek van een toevalsvondst worden beschreven in artikel 5.1.4. van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013: *‘De zakelijkrechthouder, de gebruiker en de vinder moeten tot de tiende dag na de aangifte de archeologische artefacten en hun vindplaats in onveranderde toestand bewaren, de archeologische artefacten en hun context tegen beschadiging of vernieling beschermen, de archeologische artefacten en hun context toegankelijk maken voor onderzoek door het agentschap’.*

Deze voorwaarden werden correct nageleefd door de zakelijkrechterhouder. In overleg met de bouwheer en de aannemer, kon de timing en de uitvoeringswijze van de geplande werkzaamheden en van het archeologisch onderzoek op elkaar afgestemd worden, waardoor de opschorting van de bouwwerken tot een minimum beperkt bleef.

3.2 WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE

De uitvoering van dit onderzoek, de registratie en opgraving van de gemelde toevallsvondst, vond plaats volgens de bepalingen van het Onroerenderfgoeddecreet (2013) zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0).

Gezien het hier een toevalsvondst betreft, is hier geen sprake van een voorafgaande bepaalde strategie.

De sporen en de vondsten die te zien waren, werden geregistreerd in het door de aannemer reeds aangelegde vlak. Dit vlak werd eerst handmatig opgeschaafd zodat het grondplan kon gefotografeerd worden (overzichts- en detailfoto's) en de sporen afgelijnd. Dit niveau bevond zich tussen +80,4 m TAW en +81,7 m TAW.

De onderzochte zone, die de verschillende percelen omvatte, werd aangeduid als *werkput 1*, in totaal ongeveer 650 m².

Alle sporen kregen een spoornummer, werden beschreven en digitaal ingemeten met een GPS-toestel. Wanneer er onvoldoende ontvangst was (dichtbij de muren van de aanpalende percelen), werd overgeschakeld naar een RTS-toestel. Natuurlijke en recente verstoringen werden ook ingemeten, maar kregen geen spoornummer. Daarnaast werden ook hoogtes genomen van het opgeschoonde archeologisch vlak. Alle meetresultaten werden in een GIS-omgeving verwerkt (fig. 4-12).

Fig. 3: Algemeen grondplan van de aangesneden sporen met aanduiding van de aangelegde coupes (rood).

Fig. 5: Overzichtsfoto van het projectgebied (richting noordwesten).

Fig. 12: Overzichtsfoto van het projectgebied, zuidoostelijke hoek aan de Prieelstraat (richting zuiden).

Tijdens het manueel opschaven van het vlak werden vondsten verzameld en werd het vlak ook gescand met een metaaldetector. De vondsten werden verzameld en werden gelinkt worden aan de aanwezige sporen. De vondsten kregen een vondstkaartje met de nodige informatie:

- Standaard informatie: Gemeente (*Asse*) / Plaats (*Priaelstraat*) / Projectnummer (*19 AS.PR*) / Projectcode (*2019K188*)
- Vondstspecifieke informatie: Vondstnummer / Werkput / Vlak / Spoornummer / Laag / Context / Vondstcategorie / Datum en eventueel aanvullende informatie

4 RELEVANTE VOORKENNIS EN RUIMTELIJKE CONTEXT

4.1 BESCHRIJVING VAN HET ONDERZOCHE GEBIED

Het projectgebied is gesitueerd in het centrum van Asse, een gemeente gelegen in het noordwesten van de provincie Vlaams-Brabant, ten noordwesten van Brussel. De site bevindt zich aan de Prielstraat, die zich uitstrekt van aan de Steenweg/Kalkoven tot aan de Oude Dendermondsebaan in het gehucht Krokegem. De straat werd reeds in 1505 vermeld en vormde oorspronkelijk een deel van de steenweg van Brussel naar Dendermonde (fig. 1-2).

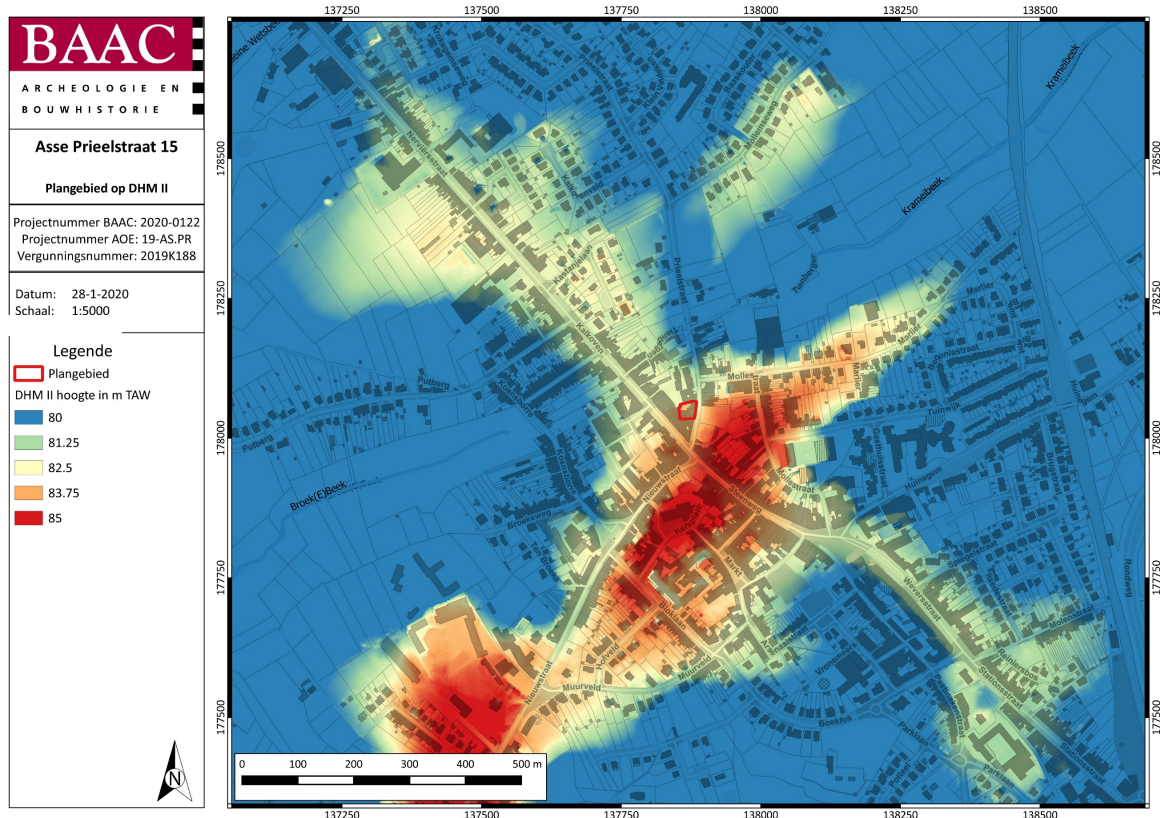

Fig. 15: Projectgebied (rode polygoon) geprojecteerd op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (© AGIV).

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de noordelijke grens van het Brabantse plateau. Asse bestaat uit verschillende heuvelruggen die samenkomen in het hoger gelegen centrum (fig. 15). Het hoogste punt van de gemeente, het centrum van Asse, ligt op de heuvelrug die de scheiding vormt tussen het Denderbekken en het Zenne-Rupelbekken¹.

Op de bodemkaart is te zien dat de site gelegen is in gebied dat gedefinieerd staat als OB (bebouwde zones) en OT (sterk vergraven gronden) (fig. 16). In de buurt van het projectgebied is een droge leembodem met textuur B horizont (Aba1) aanwezig.

Volgens het gewestplan liggen de percelen binnen een gebied dat is ingekleurd als woongebied (fig. 17).

¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED n.d.14612

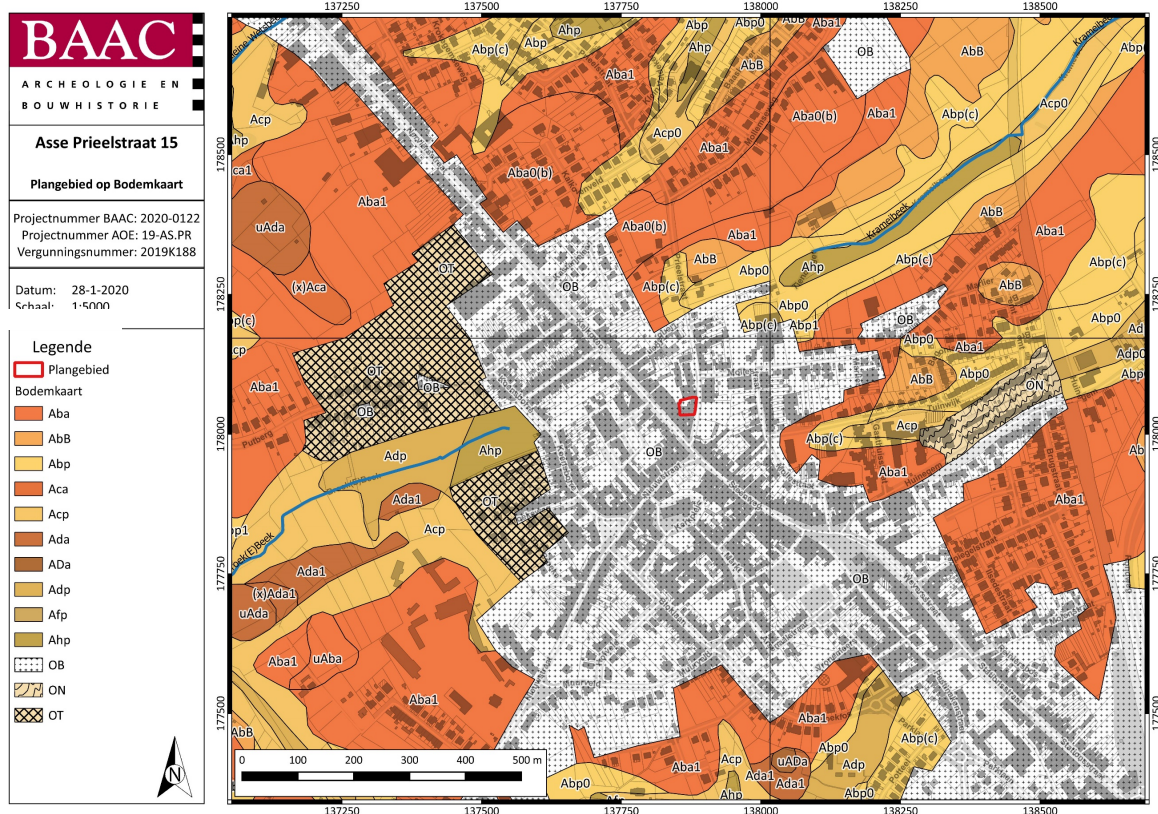

Fig. 16: Projectgebied (rode polygoon) gesitueerd op de bodemkaart van Vlaanderen (© AGIV).

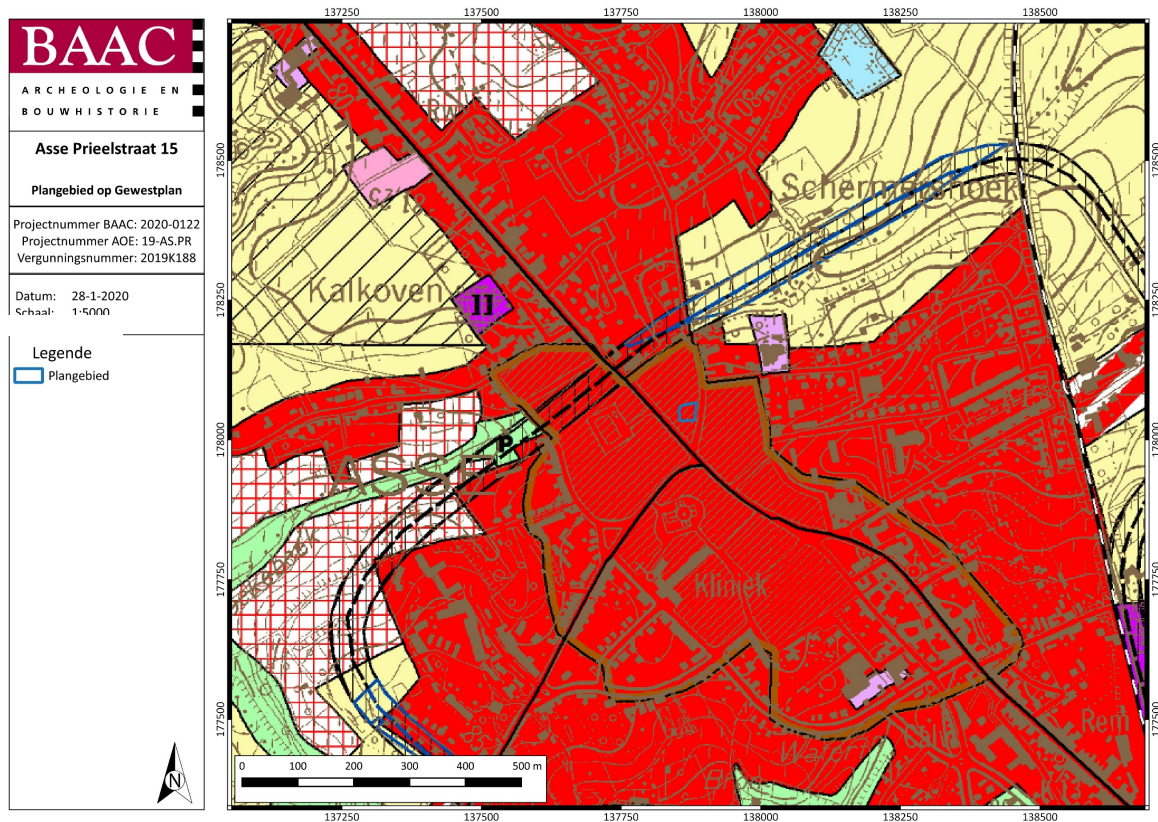

Fig. 17: Projectgebied (blauwe polygoon) op het gewestplan (© AGIV).

4.2 HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Het onderzoeksgebied aan de Prieelstraat 15 te Asse is gelegen nabij de vindplaatsen Asse-Putberg² en Asse-Markt³. Daarom werden in dit eindverslag delen van de algemene historische kennis en archeologische context van Asse overgenomen uit de reeds gepubliceerde archeologierapporten en eindverslagen en de website Agentschap Onroerend Erfgoed Geografisch Thema Asse.

4.2.1 Algemene historische context van Asse

De eerste vermelding van Asse dateert uit de 11de eeuw, wanneer *Ascum* wordt genoemd in de *Vita Berlindis*, hoewel de archeologische vondsten wijzen op een veel vroegere bewoning (zie 4.2.2). Gedurende de 11de eeuw wordt Asse een belangrijk wegenknooppunt, gelegen op de grens met Vlaanderen en toch dicht bij Brussel. Het domein van Asse was in het bezit van de broers Herman en Godfried van Verdun, deze laatste als hertog van Neder-Lotharingen. Tussen 1012 en 1015 werd hun domein afgestaan aan graaf Lambert van Leuven in ruil voor 30 *mansi* in Buvrinnes⁴. Gedurende de middeleeuwen bleef het rechtstreeks in handen van de hertogen van Brabant, als opvolgers van de graven van Leuven. Asse werd bestuurd door de heren van Asse die verbleven in het Hof van Asse, nabij de Sint-Martinuskerk, van waaruit de handelsweg Brugge-Keulen beheerst werd. De vrijheidskeure zou vermoedelijk onder Hendrik I van Brabant (1190-1235) zijn verworven. Door de bloeiende economie ging de nederzetting zich sterk uitbreiden, waarbij ambachtsslieden zich voornamelijk vestigden langsheen de handelsweg door de toenemende handel op de as Keulen-Brugge. In deze periode verkreeg de abdij van Affligem ook meer gronden in Asse.

In het begin van de 16de eeuw werd de hertogelijke heerlijkheid verpand aan diezelfde abdij en vanaf halverwege de 17de eeuw behoorde het tot de familie Cotereau. De heerlijkheid Asse werd in 1663 verheven tot een markizaat en kwam achtereenvolgens in het bezit van de familie de Taye en de familie van der Noot tot het einde van het Ancien Régime.

Omwille van de strategische ligging op de grens van het hertogdom Brabant en het graafschap Vlaanderen, werd Asse in de loop van de geschiedenis meermaals het slachtoffer van vijandigheden en werd het herhaaldelijk in brand gestoken en/of verwoest. Toch was Asse van de 12de tot de 18de eeuw een belangrijk centrum voor de ontginning van Lediaanse zandsteen. De uitbating van steengroeven werd in hoofdzaak gestimuleerd en gefinancierd door de abdij van Affligem voor Asse. De exploitatie van deze groeven kende een eerste bloeiperiode in de 12de eeuw, parallel met de groei van de abdij en een tweede bloeiperiode in de 15de eeuw, met een laatste heropleving rond de 17de eeuw. Het delven van steen vond plaats op meer dan 50 locaties in Asse. Behalve de steenontginning betrof de lokale economie voornamelijk landbouw, vooral in functie van de bevoorrading van Brussel. Geleidelijk aan werd Asse onder andere het Brabantse centrum van de hopteelt. Vanaf ca. 1900 werd het moeilijker voor de telers door een lagere vraag, met uiteindelijk het verdwijnen van de hopteelt in het Interbellum. Na WO II kwam de industrialisatie in Asse op gang. De nabijheid van Brussel zorgde in de laatste decennia voor tal van verkavelingen, waarbij landelijk gebied geleidelijk werd prijsgegeven aan nieuwe woonwijken.

² Moens *et al.* 2018; Moens *et al.* 2019.

³ Jansen *et al.* 2018; Moens *et al.* 2020.

⁴ Callebaut 2010, 234, noot 94.

4.2.2 Archeologische context⁵

4.2.2.1 Algemeen

Verschillende archeologische vondsten wijzen op menselijke aanwezigheid vanaf de steentijden. Lithische artefacten in de omgeving van Borchstadt en op het Steenveld in Asbeek zijn te dateren in het neolithicum. Bij aanvang van de Romeinse periode bestond Asse vermoedelijk uit enkele Nervische woonkernen die met elkaar verbonden waren langsheen wegen op de hoogtekammen. Op enkele kouters na was het merendeel van het land bedekt met een uitgestrekt woud. Asse, waarvan de Romeinse naam niet gekend is, werd opgericht als centrum van de noordelijke *pagus* in de Civitas Nerviorum. Ter hoogte van de huidige wijk Kalkhoven ontwikkelde zich een *vicus* met een belang als militair en administratief centrum, en een verkeersknooppunt. De bloeiperiode hiervan is te situeren in de 2de eeuw. Hierbuiten waren er eveneens woonkernen in Morette en Asbeek. In het midden van de 1ste eeuw werd een rechtstreekse verbinding met Bavay gerealiseerd waarvan het tracé grotendeels gelijk loopt met de huidige Edingsesteenweg. In de 4de eeuw zou de *vicus* Asse gedeeltelijk verwoest zijn door de Franken, met in de loop van de 5de tot de 7de eeuw de vestiging van Frankische landbouwers in de omgeving. Verschillende van deze nederzettingen groeiden uit tot een woonkern met ‘-gem’ toponiem, zoals Krokegem, Huinegem, enz.. Vermoedelijk werd vanaf de 7de eeuw in de onmiddellijke omgeving van de oude Romeinse nederzetting de Sint-Martinuskerk opgericht, die aan de basis ligt van de latere moederparochie Asse.

4.2.2.2 Gekende sites nabij de Prieelstraat te Asse

Aan de hand van de Centrale Archeologische Inventaris (C.A.I.), de databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen, worden de vindplaatsen besproken rondom het projectgebied aan de Prielstraat 15 te Asse (tabel 1; fig. 18).

Ten noord(west)en van het plangebied zijn verschillende meldingen gekend, deze zijn overwegend in verband te brengen met de Romeinse *vicus*.

CAI-nummer	OMSCHRIJVING
1207	ASSE KALKOVEN I – ROMEINSE VICUS / ARCHEOLOGISCHE OBJECTEN / ROMEINSE TIJD
1349	ASSE G.KURTHSTRAAT – KALKOVEN / ARCHEOLOGISCHE OBJECTEN / ROMEINSE TIJD
1864	ASSE NERVIËRSSTRAAT 29 – KALKOVEN / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD
1929	ASSE VICUS 2-SECUNDAIRE WEG / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD
1941	ASSE NERVIËRSSTRAAT II / BROUWERIJ VERLOESEM-KALKOVEN / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD
2105	ASSE LEVA260-ROMEINSE VICUS-KALKOVEN / LUCHTFOTOGRAFIE
2109	ASSE “BOOMGAARD VAN DE VEEARTS”-KALKOVEN / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD
2283	ASSE KROKEGEMSEWEG I / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD-MIDDELEEUEWEN-NIEUWE TIJD
4697	ASSE COLRUYT ASSE-VICUS 4-KALKOVEN / ROMEINSE TIJD
20087	ASSE FEDERALE POLITIE-NERVIËRSSTRAAT III / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD
150229	ASSE ACHTER COLRUYT-KALKOVEN / ROMEINSE TIJD
150235	ASSE KROKEGEMSEWEG II / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD
150493	ASSE VICUS I-KALKOVEN / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD
150494	ASSE VICUS 3-KALKOVEN / ROMEINSE TIJD
150507	ASSE KALKOVEN 2-KALKOVEN / ROMEINSE TIJD
150508	ASSE NERVIËRSSTRAAT V-KALKOVEN / OPGRAVING / ROMEINSE TIJD
151108	ASSE ROMEINSE WEG BAVAI-ASSE II-KALKOVEN / ROMEINSE TIJD
151224	ASSE NERVIËRSSTRAAT 27-KALKOVEN / GEOFYSISCH ONDERZOEK / ROMEINSE TIJD

⁵ De informatie is hoofdzakelijk afkomstig van de website van vzw Agilas (agilas.be) en van de informatie beschikbaar op de Centrale Archeologische Inventaris (cai.onroerenderfgoed.be, geraadpleegd op 24/01/2020). Op beide bovenstaande websites zijn uitgebreide bibliografieën te raadplegen.

In de zuidelijke zone van de *vicus*, ter hoogte van Putberg 6 (**CAI ID 216327**), kwamen verscheidene sporen uit de (midden-)Romeinse tijd aan het licht, waaronder verschillende kuilen met een (donker)grijze vulling en heel wat aardewerk, dakpannen, *terra sigillata*... Ook hier werd alles afgedekt door de zogenaamde 'dark earth'. In de leemextractiekuilen zat een grote hoeveelheid aardewerk, botmateriaal en enkele *fibulae*.

CAI-nummer	OMSCHRIJVING
105	ASSE PAROCHIEKERK SINT-MARTINUS / MIDDELEEUWEN
106	ASSE BORCHT VAN ASSE-KOENSBORRE / MIDDELEEUWEN
2002	ASSE MARKT 10 / MUNT / NIEUWE TIJD
151338	ASSE HOPMARKT / MIDDELEEUWEN-NIEUWE TIJD
219746	ASSE MARKT 5 HUIS STAS / OPGRAVING / MIDDELEEUWEN-NIEUWE TIJD
220830	ASSE KATTESTRAAT / OPGRAVING / MIDDELEEUWEN

Tabel 2: Centrale Archeologische Inventaris: bekende vindplaatsen ten zuiden van Prieelstraat 15.

Ten zuiden van het plangebied *Prieelstraat 15* zijn verschillende volgende meldingen gekend, die in de late middeleeuwen en nieuwe tijd te situeren zijn (tabel 2; fig. 18).

De kern van de beschermde parochiekerk Sint-Martinus (**CAI ID 105**) gaat terug tot de 13de eeuw. Het kerkhof bevat verscheidene middeleeuwse vlakgraven.

Via de literatuur is de *Borch* van Asse (**CAI ID 106**) op het toponiem Koensborre gekend, een heuvel van ca. 85m TAW. De motte/*borcht*/burcht is niet meer zichtbaar op de Vandermaelenkaart.

Ter hoogte van Markt 10 (**CAI ID 2002**) werden 16de-eeuwse munten gevonden, met de beeltenis van Philips II.

Tijdens een opgraving, uitgevoerd door BAAC Vlaanderen, aan Markt 5 Huis Stas (**CAI ID 219746**) kwamen verschillende sporen aan het licht uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Uit de late middeleeuwen dateren leemwinningskuilen, met voornamelijk grijs aardewerk, naast botfragmenten en metaal. De kuilen hadden vrij rechte wanden en vaak vlakke bodems. De eerste vermelding van huis Stas dateert uit 1549. In die periode zijn de ontginningskuilen voor leemwinning te situeren en een afvalput/beerput waarvan het opgaand muurwerk met natuursteen was bekleed. In 1731 hebben renovatiewerken plaatsgevonden, waaronder een nieuwe aanbouw met kelder. Enkele beerputten, afvalkuilen en twee waterputten werden in de 18de eeuw gedateerd.

Ten zuidoosten van de Sint-Martinuskerk, aan de Kattestraat, kwamen sporen uit de volle en late middeleeuwen aan het licht (**CAI ID 220830**), waaronder afvalkuilen/beerputten en waterputten. Een gracht, oost-west georiënteerd, was ca. 15 m breed en ca. 3 m diep. In de 14de eeuw werd de gracht opgegeven, mogelijk is deze in verband te brengen met de *borcht*/burcht van Asse (**CAI ID 106**).

Aan de Hopmarkt (**CAI ID 151338**) werden laatmiddeleeuwse sporen aangetroffen die vermoedelijk met leemextractie in verband kunnen gebracht worden. Uit de 18de eeuw dateren de restanten van bebouwing langsheen de Kattestraat (te zien op Ferraris- en Popp-kaart).

Tijdens een opgraving op het aangrenzend perceel ten noorden van het plangebied, Prieelstraat III (**CAI ID 206922**), werden sporen aangetroffen uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen en Nieuwe Tijd (zie verder 4.2.2.3)⁷.

⁷ Van Liefveringe 2017.

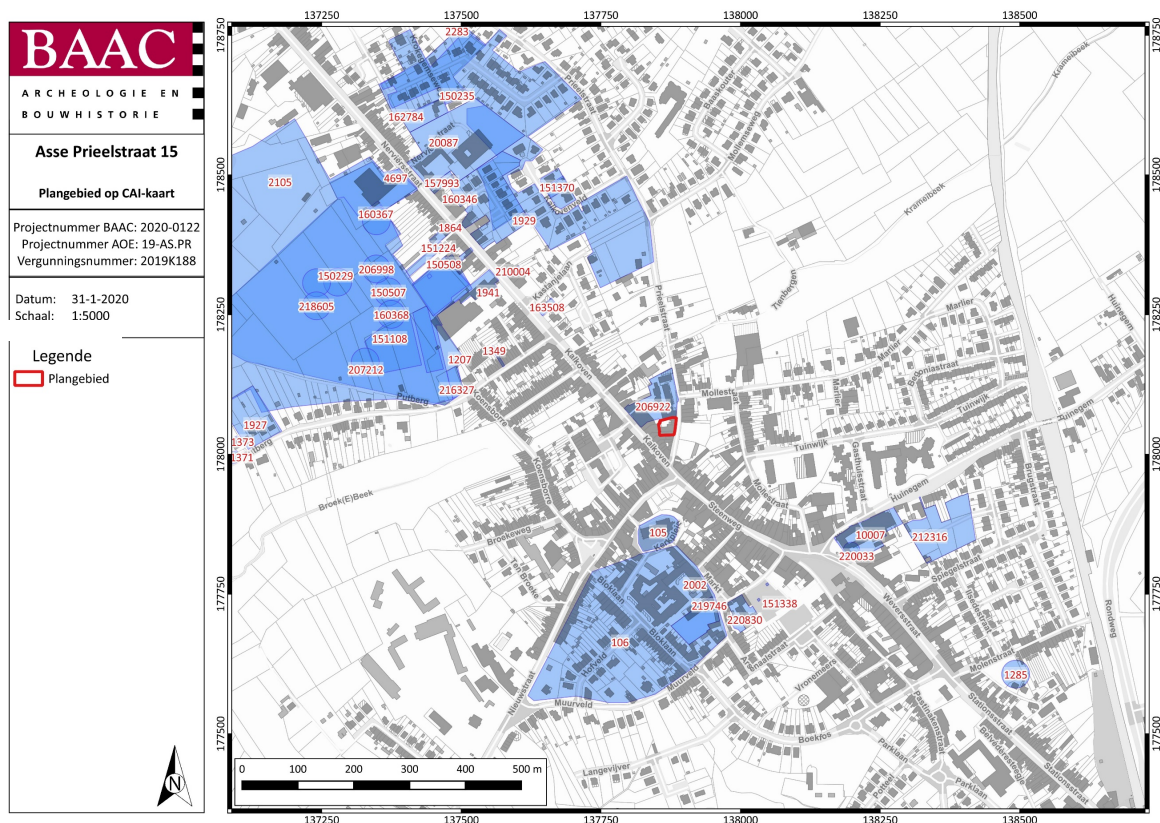

Fig. 18: Projectgebied op de CAI-kaart (rode polygoon) (© Geopunt) ⁸.

4.2.2.3 Opgraving op de percelen ten noorden van Prielstraat 15

Op het aangrenzend perceel ten noorden van het projectgebied werd reeds een opgraving uitgevoerd (**CAI ID 206922**) ⁹. Het bodemarchief werd bedreigd door de geplande bouwwerkzaamheden. Tijdens het archeologisch onderzoek werden voornamelijk archeologische sporen en resten uit de Romeinse periode en de late middeleeuwen geregistreerd. De nabijheid van de historische, middeleeuwse dorpskern van Asse en de Romeinse *vicus* reflecteerde in een hoge sporendensiteit.

Uit de Romeinse periode dateren een wegtracé en clusters van brandrestengraven. Vermoedelijk behoort deze zone tot de periferie van de *vicus*. De brandrestengraven lagen uitgestrekt langsheen het wegtracé. Op basis van de positie en de oriëntatie van het wegtracé ten opzichte van het centrum van de *vicus*, maakte deze weg vermoedelijk deel uit van de verbinding tussen Asse en Elewijt (Zemst). De 11 brandrestengraven, verdeeld over drie sporenclusters, bevonden zich in de ruimte tussen de twee flankerende grachten van de Romeinse weg¹⁰. Ze werden met andere woorden aangelegd na opgave van de weg. Een geïsoleerde offerkuil maakte ook deel uit van dit funerair complex. Uit drie brandrestengraven konden crematieresten verzameld worden voor antropologisch onderzoek. Het aantal grafgraven was beperkt.

Een oost-west-georiënteerde gracht in de zuidelijke helft van het perceel werd in de middeleeuwen gedateerd. Het profiel had een komvormige aflijning waarin vier verschillende vullingen konden afgelijnd worden. De ¹⁴C-datering van de houtskoolbrokjes in de onderste laag geeft een datering voor de aanleg- en gebruiksfase van de gracht tussen 1040 en 1220 n.C. Vermoedelijk maakte deze gracht

⁸ GEOPUNT 2020.

⁹ Van Lieffering 2017.

¹⁰ Van Lieffering 2017, 19: fig. 4.3; 21: fig. 4.5; 24-37.

parallel liep met de Prielstraat vastgesteld alsook een oost-west verlopend greppeltje in het zuidelijk deel van de werkput. Zowel in het noorden als in het zuiden van het plangebied waren er zones verstoord door de graafwerkzaamheden van de aannemer. De zone onder het talud dat toegang verschafte tot de werkput kon niet onderzocht worden omdat deze niet mocht weggegraven worden in functie van de geplande bouwwerkzaamheden. Eén baksteenmuur in de zuidwestelijke hoek van de bouwput is te identificeren als het restant van een kelder.

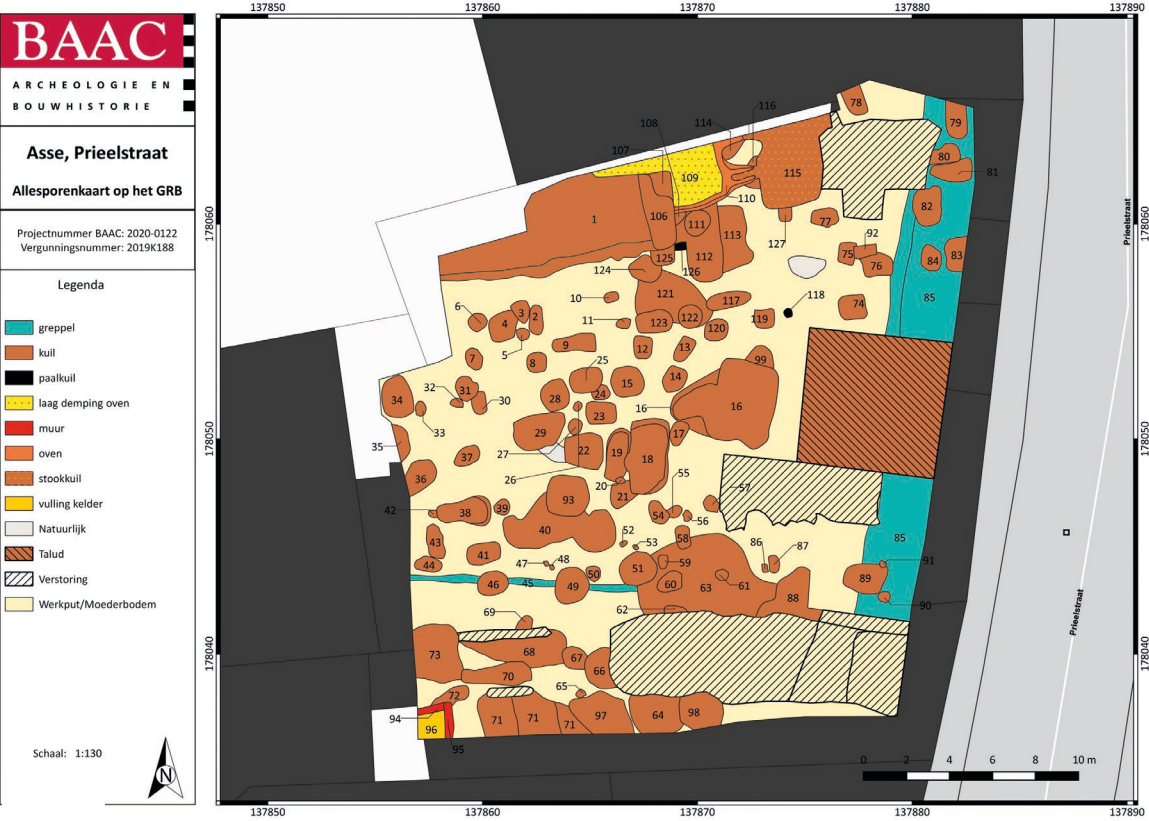

Fig. 19: Allesporenplan van het projectgebied met de spoorinterpretaties.

Spoorinterpretatie	Aantal
Greppel/gracht	2
Kuil	119
Muur	1
Oven	1
Paalkuil	2
Stookkuil	1
Kelder	1
Andere	2
Totaal	129

Tabel 3: Overzicht van de verschillende spoorinterpretaties en de aantallen.

4.3.2.2 Greppels

Binnen de opgegraven zone werden in totaal 2 lineaire structuren aangetroffen die als gracht of greppel te identificeren zijn: **S45** en **S85**.

Centraal in het plangebied kwam het greppeltje **S45** aan het licht (fig. 20, plaat 4). Deze greppel was O-W georiënteerd en de lichtgrijze vulling tekende zich vaag af ten opzichte van de moederbodem. In coupe was deze slechts een 10-tal cm diep bewaard. De datering van dit spoor is onduidelijk aangezien er geen aardewerk kon ingezameld worden uit dit spoor.

Fig. 20: Coupe van greppel S45 (richting oosten).

Het tweede lineaire spoor binnen het opgegraven areaal is gracht **S85** (fig. 21, plaat 8). Dit spoor strekte zich uit over het volledige plangebied, maar was enerzijds verstoord door (de aanleg van) de talud en anderzijds door graafwerkzaamheden in het zuidoosten van het plangebied. Deze gracht had een noordzuid-oriëntatie en liep parallel met de Prieelstraat. Vermoedelijk is deze gracht het relict van een perceelsscheiding. De vulling bestond uit donkerbruingrijze leem en tekende zich scherp af in de moederbodem. In coupe was dit spoor meer dan 2,10 m diep bewaard. De onderzijde kon helaas niet bereikt worden omdat de uitgravingen niet dieper dan 2 m mochten zijn ten opzichte van het door de aannemer aangelegde vlak. In functie van natuurwetenschappelijk onderzoek werd in de onderste pakketten een pollenbak geslagen. Op basis van de zeer beperkte hoeveelheid aardewerk dat uit de verschillende vullingspakketten werd verzameld, kan dit spoor in de late 13de – eerste helft 14de eeuw gedateerd worden.

Fig. 21: Coupefoto greppel S85 (richting zuiden).

4.3.2.3 Kuilen

4.3.2.3.1 Algemeen

Verspreid over de werkput werden in totaal 119 kuilen aangetroffen (fig. 19, tabel 3). Ze vertoonden een variatie aan vormen zowel in grondvlak als in coupe en ook de oriëntatie, vullingen en bewaarde dieptes verschilden. De meeste kuilen hadden een vrij homogene donker(bruin)grijze vulling, waarbij de structuur wees op een relatief snelle toewerping. Sommige kuilvullingen bevatten inclusies van baksteen, houtskool en mortel. Bij ca. 20 % van de sporen waren er ook inclusies van brokjes verbrande leem aanwezig.

Het merendeel van de kuilen is wellicht als leemwinningskuilen te determineren. Bij ongeveer 60 % ervan werd aardewerk ingezameld tijdens het couperen van deze sporen (zie verder). Dit leverde een variërende datering op, gaande van de 12de tot de 18de eeuw.

De kuilen zullen eerst als globale groep geanalyseerd worden, waarbij de vorm in grondplan, de vorm van de doorsnede, de oriëntatie en de bewaarde diepte zullen bekeken worden¹⁶. Daarna zullen bepaalde kuilen die opmerkelijk zijn omwille van hun vorm, diepte en/of aanwezigheid van grotere hoeveelheden vondstmateriaal meer in detail beschreven worden. Dit zal gebeuren in zeven chronologische groepen die konden onderscheiden worden op basis van de ceramiekstudie (zie verder).

Op basis van de vorm in grondplan zijn de kuilen opgedeeld in vijf groepen: afgerond rechthoekig, ovaal, rond, onregelmatig en onbepaald (zie 8.4 kuilenlijst). Deze laatste groep omvat kuilen die onvoldoende bewaard waren of waar door oversnijdingen en/of verstoringen de vorm niet kon vastgesteld worden. De grootste groep bestaat uit kuilen met een ovaal grondplan, gevolgd door deze met een afgerond rechthoekige en ronde vorm (tabel 4, fig. 22).

¹⁶ Hiervoor wordt de indeling gebruikt die is toegepast bij het onderzoek van de kuilen op de Hopmarkt te Aalst (De Grootte & Moens 2018, 58-64).

////////////////////////////////////

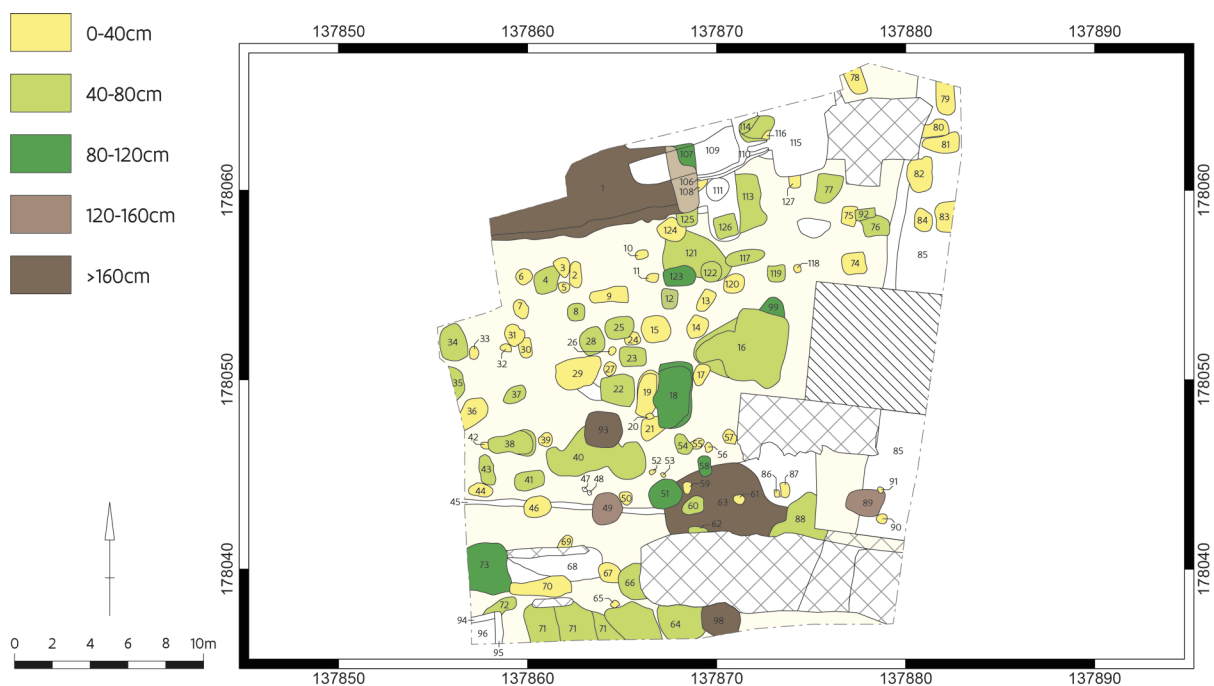

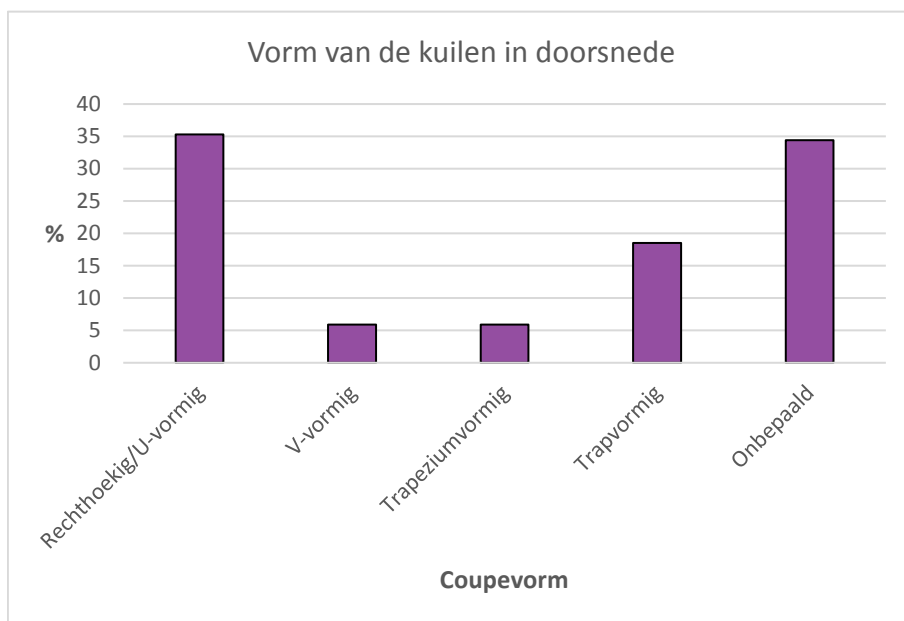
Fig. 23: Algemeen plan met de geregistreerde dieptes van de structuren ten opzichte van het opgravingsvlak.

Bij de vorm van de doorsnede van de kuilen is een onderscheid gemaakt in: rechthoekig/U-vormig, V-vormig, trapvormig, trapeziumvormig¹⁷ en onbepaald (bij onvoldoende bewaarde doorsneden) (tabel 5, fig. 24). Hierbij vormen de kuilen met een rechthoekige/U-vormige en trapvormige doorsnede duidelijk de grootste groepen.

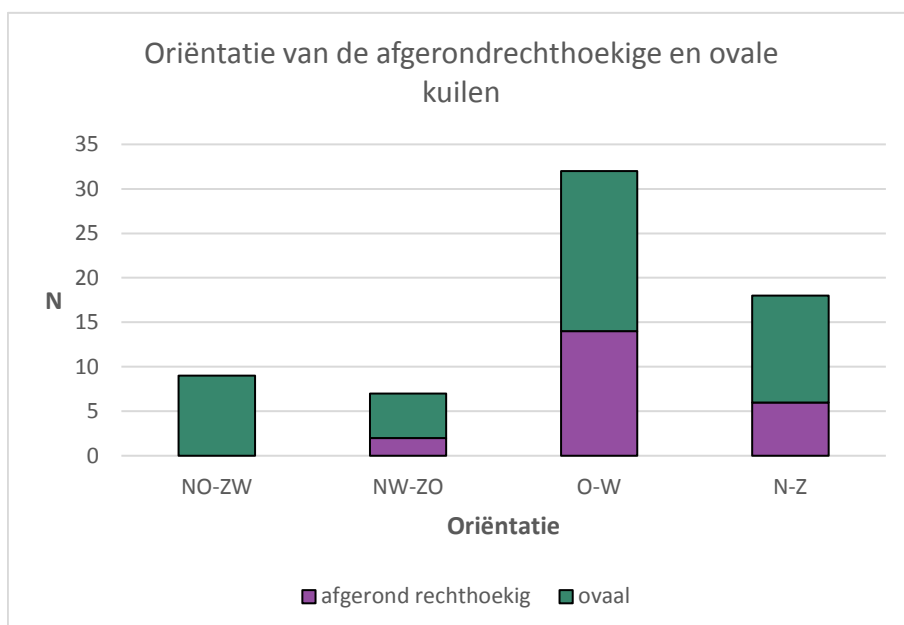
	N	%
Rechthoekig/U-vormig	42	35,3
V-vormig	7	5,9
Trapeziumvormig	7	5,9
Trapvormig	22	18,5
Onbepaald	41	34,4
	119	100

Tabel 5: Overzicht van het aantal kuilen per vormtype in coupe.

¹⁷ Onder trapeziumvormige doorsnede worden verstaan kuilen die in doorsnede naar onder toe naar elkaar toelopende wanden hebben met een vlakke bodem.

Voor de kuilen met een afgerond rechthoekige en ovale vorm in grondplan werd de oriëntatie bepaald van de lengteas (fig. 25). Hierbij is er een uitgesproken overwicht van oostwest (48 %) en noordzuid (27 %) aangelegde kuilen vast te stellen. De oriënteringen volgen hiermee de oostwest verlopen perceelsgrenzen van de Prieelstraat of zijn daar haaks op georiënteerd uitgegraven.

4.3.2.3.2 Bespreking kuilen

Voor een aantal kuilen is er op basis van de erin aangetroffen ceramiek een datering naar voor te schuiven (fig. 26). Op basis van de aardewerksoort, de specifieke technische kenmerken, bepaalde vormen en de aanwezigheid van bepaalde soorten importceramiek zijn er zes perioden afgebakend. Sommige hiervan beslaan een tijdspanne van één eeuw, terwijl andere door de te beperkte hoeveelheid materiaal of diagnostische gegevens noodgedwongen breder dienen gehouden te worden.

De bespreking van de kuilen zal gebeuren in de groepen zoals die uit de studie van het aardewerk naar voor gekomen zijn. Hierbij zullen enkel de meest representatieve kuilen, omwille van de grotere hoeveelheden ceramiek, de vorm afmetingen en/of diepte besproken worden. Voor de algemene informatie van de verschillende kuilen kan verwezen worden naar de kuilenlijst (zie 8.4) en de platen.

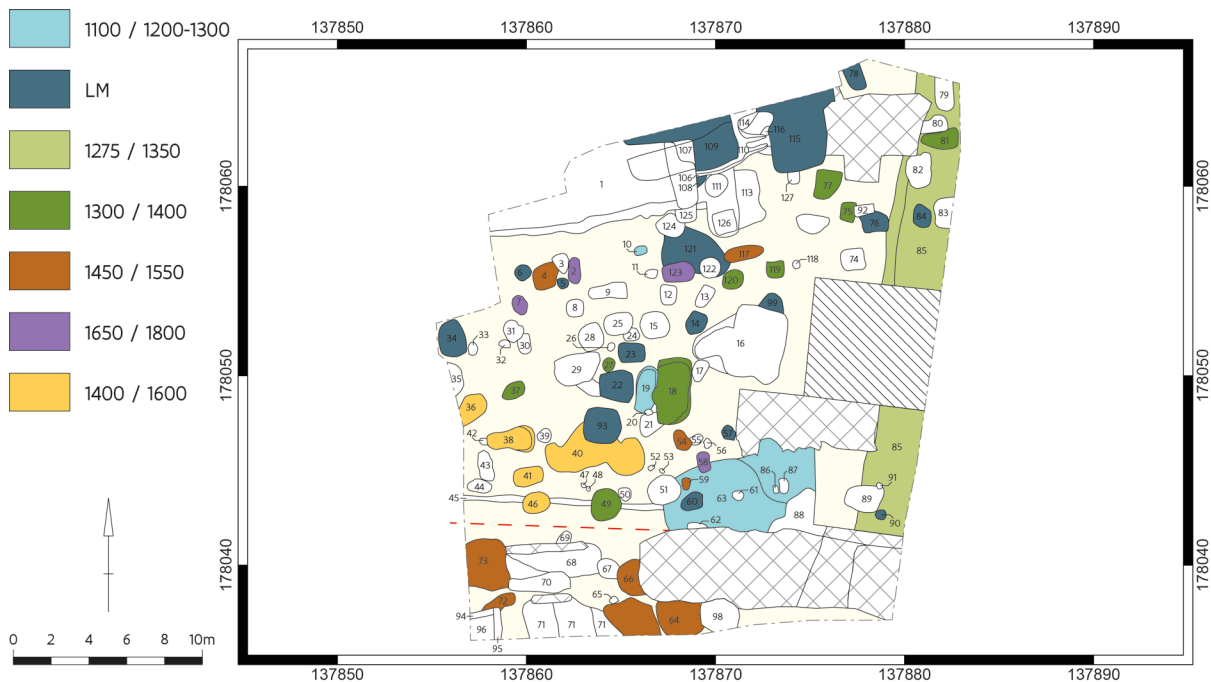

Fig. 26: Algemeen plan met de dateerbare sporen op basis van de erin aangetroffen ceramiek (LM: algemeen laatmiddeleeuws).

1100 / 1200-1300

Kuilen: S10 / 19 / 63

Kuilen **S10** (fig. 27, plaat 2, 6) en **S19** met ovale vorm in grondplan, hadden respectievelijk een(vrij) homogene donker(bruine) en een lichtgrijze tot bleekgrijze vulling met wat inclusies van baksteen, houtskool, mortel en verbrande leembrokjes. Kuil S10 vertoonde een V-vormig profiel in doorsnede dat tot - 16 cm onder het opgravingsvlak reikte. De bodem van kuil S19, met onbepaald profiel, was tot maximaal 37 cm onder het vlak bewaard. Kuil **S63** tekende zich af als een vage, onregelmatige kuil met een lichtgrijze lemige vulling, die in coupe nog meer dan 160 cm diep bewaard bleek te zijn (fig. 27).

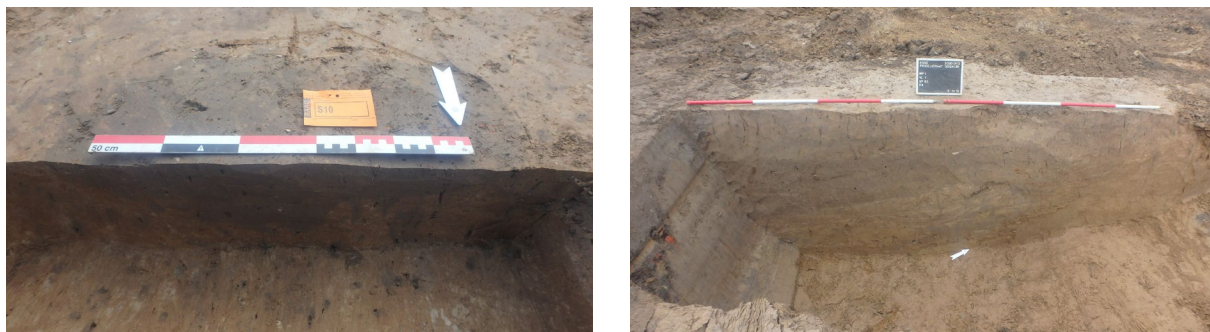

Fig. 27: Coupefoto van kuil S10 (richting zuiden) (links) en S63 (richting noordwesten).

1300 / 1400

Kuilen: S18 / 27 / 37 / 49 / 75 / 77 / 81 / 116 / 119 / 120

Tien kuilen zijn in de periode 1300 / 1400 te dateren. Kuil **S18**, met een eerder U-vormige doorsnede vertoonde twee vullingspakketten (fig. 28, plaat 2-4, 7-8, 12). De onderste laag bestond uit vrij homogene licht(blauw)grijze leem de jongere laag had een donkerbruingrijze kleur met lenzen met veel fijne brokken verbrande leem, houtskool en verspreide mortel- of kalkbrokjes. De overige kuilen, die zich in verschillende vormen aftekenden in het grondplan, hadden overwegend één donkerbruingrijze lemige vulling die zich scherp aflijnde in de moederbodem. In deze vullingen waren vaak kleine inclusies aanwezig van baksteen of daktegels, houtskool, mortel en soms wat verbrande leembrokjes. Hun doorsneden zijn meestal rechthoekig tot U-vormig met uitzondering van kuil **S49** (fig. 29, plaat 4, 12) en **S119** die in coupe respectievelijk een trapezium- en V-vormige doorsnede vertoonden.

De bewaarde diepte van de kuilen varieerde sterk. Van slechts 10 cm (S116) tot 140 cm (S49) onder het opgravingsvlak.

Fig. 28: Coupefoto's van kuilen S18 (richting oosten) (links) & S27 (richting westen) (rechts).

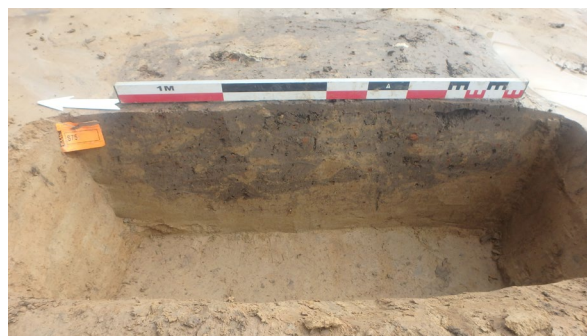

Fig. 29: Coupefoto's van kuilen S49 (richting noorden) (links) & S75 (richting oosten) (rechts).

1400 / 1600

Kuilen: S36 / 38 / 40 / 41 / 46

Een vijftal kuilen kan slechts breed in de periode 1400 / 1600 gedateerd worden. Drie hiervan waren ovaal in grondplan (**S36**, **S38** en **S46**), één had een afgerond rechthoekige (**S41**) en één een eerder onregelmatige vorm (**S40**). Alle tekenden ze zich scherp af zowel in grondplan als in doorsnede. Drie kuilen vertoonden een trapvormige uitgraving (fig. 30-32, plaat 3-4). Voor de twee overige was de coupevorm eerder onregelmatig. De bewaarde dieptes varieerden tussen -28 cm en -78 cm. De meeste kuilen hadden een vrij homogene donkerbruingrijze lemige vulling met baksteen-, houtskool en

////////////////////////////////////

1450 / 1550

Kuilen: S4 / 54 / 59 / 64 / 66 / 72 / 73 / 97 / 117

Negen kuilen zijn op basis van de ceramiek te dateren in de periode 1450 / 1550. Ze tekenden zich voornamelijk af als ovale of eerder onregelmatige kuilen in het grondplan. Enkel kuil **S4** had een afgerond rechthoekige vorm. In doorsnede vertoonden de kuilen overwegend een rechthoekig/U- of trapvormig profiel met uitzondering van kuil **S59** die een V-vormige doorsnede had (fig. 33-34, plaat 1, 5-7, 10-11). Op drie kuilen na situeerde de bodem van de kuilen zich gemiddeld rond – 50 cm onder het opgravingsvlak. De vullingen bestonden vrijwel stevast uit donkerbuigrijze leem met houtskool- en baksteenstippen en af en toe ook wat mortelfragmenten. Alleen kuil **S59** had een eerder lichtgrijze lemige vulling met wat baksteen-, houtskool- en mortelbrokjes. In de vulling van kuil **S117** waren verschillende botfragmenten aanwezig van een rund. Deze broze en slecht bewaarde botten waren zeer fragmentair en vertonen hak- en snijsporen (zie verder).

Fig. 33: Coupefoto's van kuilen S4 (richting oosten) (links) en S64 (richting noorden) (rechts).

Fig. 34: Coupefoto's van kuil S73 (richting oosten) (inks) en kuil S117 met botfragmenten (richting noorden) (rechts).

Laatmiddeleeuws

Kuilen: S5 / 6 / 14 / 22 / 23 / 34 / 57 / 60 / 76 / 78 / 84 / 90 / 93 / 99 / 106 / 109 / 115 / 121

Een hele reeks kuilen (totaal: 18) kon enkel algemeen als laatmiddeleeuws gedateerd worden. Deze kuilen komen in verschillende vormen voor qua aflijning in het grondplan. Bij de coupes kon vastgesteld worden dat ze voor meer dan de helft (10) een rechthoekig/U-vormige vorm hadden, drie vertoonden een trapvormige uitgraving (**S5 / S22 / S34**) en slechts één kuil was trapeziumvormig uitgegraven (**S60**) (fig. 35-39, plaat 1-5, 7-10, 12). De meeste kuilen hadden een vrij homogene donkerbruingrijze lemige leemvulling enkel kuil **S60** had een grijze tint en kuil **S121** een roodbruine tot bruingrijze vulling. Enkele kuilen (**S34 / S93 / S106 / S121**) hadden meerdere vullingslagen. In alle vullingen kwamen inclusies van baksteen en houtskool voor en soms wat mortelstippen. Twee kuilen vertoonden ook verspreide fosfaatvlekken (**S76 / S84**). In vijf kuilen kon ook vrij veel verbrande leem

Fig. 41: Coupefoto's van kuilen S58 (richting westen) (links) en S123 (richting noorden) (rechts).

Kuilen zonder dateringsgegevens

Voor enkele kuilen zijn er geen betrouwbare dateringsgegevens voorhanden of zijn ze niet onder te brengen in de onderscheiden dateringsklassen. Toch worden ze hier kort toegelicht omwille van hun specifieke vorm en/of afmetingen.

Kuil **S1**, met een zuidwest-noordoost - oriëntatie, situeerde zich in de noordwest hoek van de werkput, parallel met de perceelsgrens (fig. 26, 42, plaat 1). Deze kuil tekende zich scherp af ten opzichte van de moederbodem en had een licht bruingrijze vulling met baksteenbrokken en veel houtskoolspikkels. In coupe bleek deze kuil nog ongeveer 160 cm diep bewaard. In het noorden kon de grens van dit spoor niet bepaald worden doordat deze verder doorliep onder de palenwand van het aangrenzend perceel. De coupe vertoont een trapvormige uitgraving. Mogelijk gaat het voor deze kuil om een grote leemextractiekuil. Er kon vastgesteld worden dat deze kuil de baksteenovenstructuur doorsneed, wat alvast betekent dat ze in de postmiddeleeuwen te situeren is. Deze oven is bij het onderzoek van het aanpalende perceel door middel van ¹⁴C- en archeomagnetische analyse respectievelijk gedateerd in 1470 - 1650 (95,4 % betrouwbaarheid) en 1463 - 1541 (95 % betrouwbaarheid) (zie 4.3.2.5)¹⁸.

¹⁸ Van Liefferinge 2017.

Fig. 42: Coupefoto van greppel S1 (richting oosten).

Kuil **S16** tekende zich aanvankelijk af als een vrij grote kuil met onregelmatige vorm min of meer centraal in de werkput (fig. 26, 43). Pas bij het couperen bleek dat deze grote kuil bestond uit verschillende elkaar snijdende kuilen, meer specifiek kuilen **S100** tot en met **S105** (plaat 10).

Fig. 43: Coupefoto van kuil S16 die uit meerdere elkaar snijdende kuilen bleek te bestaan (S100 – 105) (richting noorden).

4.3.2.3.3 Interpretatie kuilen

Het overgrote deel van de kuilen moet wellicht als leemwinningskuilen geïnterpreteerd worden. De bodem situeerde zich bij het merendeel tussen de 4 en 120 cm onder het opgravingsvlak (fig. 23). Bodemkundig zijn de onderzochte percelen ingekleurd als OB, bebouwde zone. De onmiddellijk

////////////////////////////////////

Wanneer voor de dateerbare kuilen gekeken wordt naar hun situering binnen de werkput, dan kunnen daarin niet onmiddellijk bepaalde patronen in herkend worden (fig. 26). Wel zijn er een tweetal clusters te onderscheiden met kuilen die een gelijkaardige datering hebben. Het gaat om een aantal kuilen in de zuidwest hoek van het onderzochte terrein die alle gedateerd zijn in de periode 1450 / 1550 en enkele kuilen in het oostelijk deel van de bouwput die in de periode 1400 / 1600 te plaatsen zijn.

²² De Groote & Moens 2018, 60; De Groote *et al.* 2021.

4.3.2.5 Baksteenoven

Ongeveer centraal aan de noordgrens van de werkput werden de resten van een baksteenoven aangesneden (S110) (fig. 14, 46). Het ging om de zuidelijke helft van de baksteenoven waarvan het noordelijke deel al aangetroffen was bij de opgravingen op het belendende perceel. Deze opgraving werd in 2014 uitgevoerd door Studiebureau Archeologie²³. Door de combinatie van de gegevens uit beide onderzoeken is nu een min of meer volledig beeld verkregen van de baksteenoven. Eerst zullen de vaststelling uit het onderzoek van 2019 uiteengezet worden, waarna de bespreking volgt van de gecombineerde resultaten.

Gezien de fragmentaire bewaring werd een aangepaste methode gebruikt om deze structuur te registreren en te onderzoeken. Na het vrij leggen in het eerste vlak werd de vulling van het ovenlichaam machinaal verwijderd met een minigraver. Hierdoor kon tussen de berlinerwand en de zuidelijke ovenwand nog een langsprofiel geregistreerd worden. Er werd tot net boven de ovenvloer gegraven, die daarna manueel verder vrijgemaakt werd. Zo kon de volledige ovenvloer blootgelegd worden die door kuil S1 afgedekt was. Hierbij werden onder meer nog enkele bakstenen van de laatste ovenlading *in situ* herkend (fig. 47). Om de opbouw van de oven verder te onderzoeken werd één coupe haaks op de trekgang gegraven. De stookkuil werd eveneens machinaal gecoupeerd, eerst een kwadrant in de zuidwestelijke hoek, daarna de volledige lengtecoupe in het verlengde van de zuidelijke stookmond (fig. 48). Hierna werd de zuidelijke stookmond aan de buitenzijde blootgelegd, geregistreerd, om vervolgens een coupe centraal op de beide stookmonden te zetten. De noordelijk gelegen stookmond kon slechts gedeeltelijk onderzocht worden omdat voor de coupe een versterkingsanker in de weg zat.

Fig. 46: Zicht op een van de stookmonden van de baksteenoven (zicht vanuit het oosten).

²³ Van Liefvering 2017.

Fig. 48: Lengtecoupe op de werkkuil S115 haaks op de stookmond.

Fig. 49: Oost-west profiel doorheen de opvulling van de baksteenoven.

De wanden van de oven bestonden uit een ongeveer 14 cm dikke rand verbrande leem. Hierrond was nog een ca 10 cm brede strook van doorverhitting in de omliggende bodem vast te stellen (fig. 50-52). De ovenwand was 90 cm hoog bewaard, waarbij de stookmonden nog volledig intact waren. De wanden waren over het algemeen zeer stevig en recht, met uitzondering van één stuk ter hoogte van de zuidelijke ovenwand en de oversnijding met kuil S112. Hier was de wand een heel stuk rommeliger en ruwer afgewerkt. Het leek erop alsof de wand hier deels ingestort moet geweest zijn. Mogelijk is de lossere grond van de kuilvulling hiervoor verantwoordelijk. Het zuidwestelijk deel van de ovenkamer en -wand was vernield door kuil S1 (fig. 50).

Fig. 51: Noord-zuid coupe doorheen de ovenstructuur haaks op het zuidelijke stookkanaal.

In de ovenkamer kon het meest zuidelijke stookkanaal (fig. 47) van de oven en een klein deel van de meer noordelijk gesitueerde stookgang geregistreerd worden. De zuidelijke stookgang had een breedte van 70 tot 75 cm en was 5 tot 10 cm diep met een grijze tot zwartgrijze kleur door de verhitting (fig. 51-52). De tussenafstand met het meer noordelijk gesitueerde stookkanaal bedroeg ca. 1,5 m. Tegen de oostelijke ovenwand bevonden zich nog enkele bakstenen van de laatste ovenlading *in situ* (fig. 49, 53). Het ging om duidelijk overbakken en door de hitte gebarsten stenen. Alle bakstenen waren gebarsten. De blootgelegde stookgang had een breedte van ca. 75 cm. De bovenzijde van deze stookgang was grijs door verhitting.

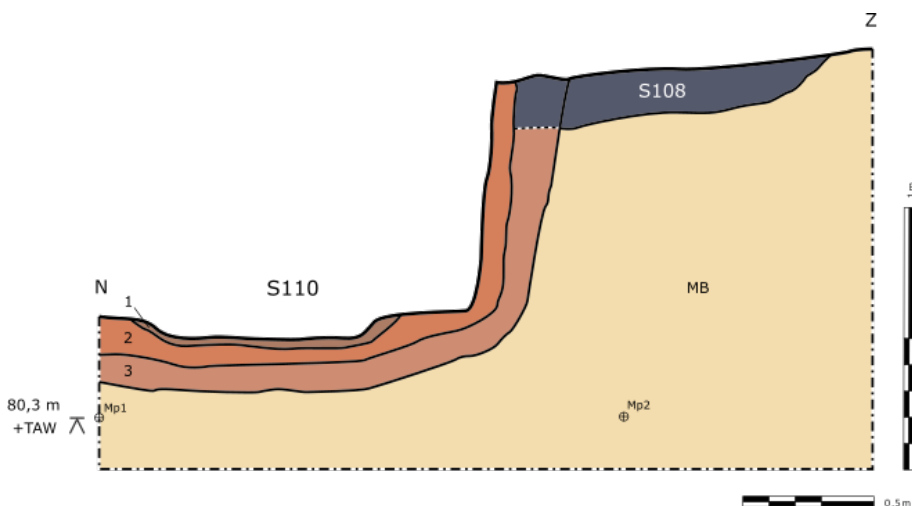

Fig. 52: Tekening van de noord-zuid coupe door heen het zuidelijk deel van de ovenkamer.

Tussen de ovenruimte en de stook- of werkkuil waren de stookmonden bijna volledig bewaard gebleven en deze hadden nog voor het grootste deel hun oorspronkelijke overkoepeling (fig. 53). De openingen waren min of meer tonvormig in doorsnede met een hoogte van om en bij de 90 cm en een maximale breedte van 60 cm.

Fig. 56: Coupe op de meest zuidelijke stookmond, met het halve leemmuurtje om de ovenmond te dichtten.

Fig. 57: Detail van de bakstenen die bovenaan het muurtje ingewerkt waren.

Aansluitend op de stookmonden kon in het westen ook de stookkuil of werkkuil (S115) herkend worden. Het ging hierbij om een rechthoekige kuil met een bewaarde lengte van ca. 3 m en een bewaarde breedte van ca. 3,8 m. In coupe had deze kuil een strakke rechthoekige tot U-vormige uitgraving met een bewaarde diepte van ca. 90 cm (fig. 48). Deze kuil had eenzelfde vulling als bij de coupes uit het onderzoek van 2014²⁶. Onderin de werkkuil bevond zich een fijn houtskoollaagje, dat vooral uit zeer kleine brokjes houtskool bestond. Grote fragmenten konden niet herkend worden. Dit fenomeen werd ook vastgesteld bij het onderzoek van baksteenovens in Kleit - Maldegemveld²⁷ en Aalst – Rozendreef²⁸. De dempingsfase van de werkkuil bestond uit diverse lagen. Een eerste pakket bestond vooral uit brokken verbrande leem en baksteenfragmenten, eenzelfde pakket zoals ook in de oven zelf is aangetroffen. Hierna werden verschillende lemige pakketten in de kuil geworpen. Eén hiervan had een gelaagde structuur met beige en grijze leem en laagjes verbrande leem. Op andere plaatsen binnen de werkkuil waren er meer grijze leempakketten vast te stellen. In alle lagen was wat houtskool, verbrande leem en baksteen aanwezig.

Als de gegevens van de opgravingen uit 2014 en 2019 samengelegd worden, kan een min of meer volledig beeld over de opbouw van de baksteenoven verkregen worden. Het gaat om een ingegraven oven met een lengte van ca 5,8 m en een breedte van ca 7,5 m (binnenwerks) (fig. 58). In het oosten

²⁶ Van Liefveringe 2017, 86: fig. 4.69.

²⁷ De Groote *et al.* 2017, 46-51.

²⁸ Van Der Meer & Lange 2016, 12-13.

bevonden zich vier stookmonden die uitgaven op de stookgangen in de ovenkamer. Deze hadden een breedte van om en bij de 70-75 cm en een diepte van 5 tot 10 cm. Aan weerszijden van de stookgangen bevonden zich gangen om de te bakken stenen op te stapelen. Aan de noord- en zuidzijde waren het smalle, ongeveer 40 cm brede stapelgangen. Tussen de stookgangen hadden ze een breedte van ca. 1,50 m. De bodem van de stapelgangen waren overwegend zeer vlak afgewerkt en dit om het stapelen van de stenen te vergemakkelijken. Op enkele plaatsen in de ovenruimte waren nog enkele op hun kant geplaatste bakstenen aanwezig. Van enkele stenen uit de ovenkamer konden de afmetingen bepaald worden. Het gemiddeld baksteenformaat bedraagt: 26 x 12/12,5 x 5/5,5 cm²⁹. De rechthoekige werk- of stookkuil had een breedte van 2,6 tot 3 m en een lengte van 9.3 m.

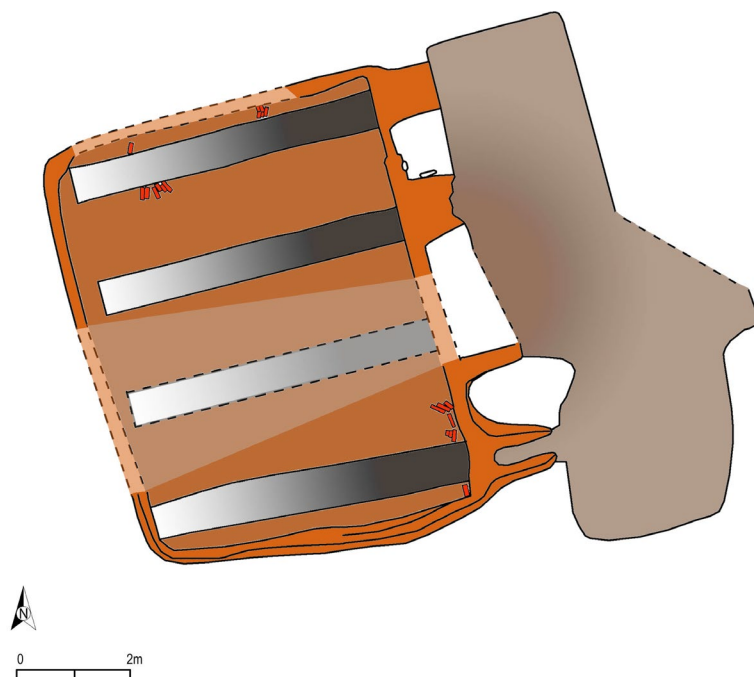

Fig. 58: Reconstructietekening van de baksteenoven op basis van de gegevens uit het onderzoek van 2014 en 2019.

Het is duidelijk dat de oven ingegraven werd in de bodem en dit wellicht omwille van een betere thermische isolatie en grotere stabiliteit³⁰. Aan de noordzijde kon een minimale diepte van 1,70 m ten opzichte van de ovenvloer vastgesteld worden³¹.

Op een houtskoolfragment, afkomstig uit een van de stookgangen werd een ¹⁴C-datering uitgevoerd (Lab. Code RICH 21389)³². Met een zekerheid van 95,4 % is dit fragment te dateren tussen 1470 en 1650. Naast de radiokoolstofdatering werd ook een archeomagnetische datering op de ovenstructuur uitgevoerd³³. Deze situeert de laatste werking van de oven tussen 1463 en 1541 met een betrouwbaarheid van 95 %. De oven kan dus met vrij grote zekerheid gedateerd worden in het laatste kwart van de 15de tot de eerste helft van de 16de eeuw.

De aangesneden oven vertoont qua afmetingen en opbouw min of meer parallellen met twee baksteenovens op het Grijpenveld in Tienen die dateren uit de tweede helft van de 15de eeuw (ca. 1482)³⁴. Weliswaar bevonden zich bij de grootste baksteenoven, gemetste bakstenen muurdammen tussen stook- en laadruimte. Bij de kleinste oven werden de ovenmonden gewoon uitgespaard in de leem zoals ook hier in Asse het geval was.

²⁹ Van Liefferinge 2017, 92: fig. 4.77.

³⁰ Hartoch 2010, 64.

³¹ Van Liefferinge 2017, 81.

³² Van Liefferinge 2017, 83.

³³ Van Liefferinge 2017, 83, 88: Onderzoek door het team van prof. dr. J. Hus.

³⁴ Hartoch & Martens 2004; Hartoch 2010, 89-92.

4.3.2.6 Kelder

In de zuidwestelijke hoek van de bouwput werden de restanten aangetroffen van een vrij slordig gemetst muurtje (fig. 19, 59), duidelijk een deel van een kelder. Het geheel (S 94 / S 95) was opgebouwd uit orangerode bakstenen (22 x 10 x 5 cm) gebed in geelwitte kalkmortel. De vulling van de kelder (S 96) bestond uit los steenkoolgruis. Vermoedelijk dateert deze structuur uit het einde van de 19de – begin 20ste eeuw.

Fig. 59: Detail van de baksteenmuren van de kelder (S 94-95-96) (richting zuiden).

4.4 DE VONDSTEN

4.4.1 Inleiding

Tijdens het onderzoek werden verschillende vondstencategorieën ingezameld: aardewerk, bouwceramiek, dierlijk botmateriaal, metaal, metaalslakken en natuursteen (tabel 6). In totaal werden 186 vondstnummers toegekend: aardewerk (n=122), bouwceramiek(n=11), dierlijk botmateriaal (n=14), metaal (n=33) een metaalslak (n=1) en natuursteen (n=5).

In het algemeen is het vondstenmateriaal goed tot vrij goed bewaard, met uitzondering van het dierlijk bot. Dit is slecht bewaard en meestal zeer gefragmenteerd.

Het merendeel van het vondstmateriaal werd ingezameld tijdens het couperen (40 %) en het afwerken (50 %) van de sporen. Tijdens het manueel opschaven van de werkput werd slechts sporadisch wat vondstmateriaal aangetroffen in de vulling van de sporen (10 %).

Alle aardewerkfragmenten, het bouwceramisch materiaal en de natuursteenfragmenten werden gereinigd met water en gedroogd. Het aardewerk uit de verschillende kuilen en structuren werd vervolgens gepuzzeld om bepaalde individuen te reconstrueren. Naderhand werden deze getekend en waar nodig ook gefotografeerd.

Een deel van de metaalvondsten werd onderworpen worden aan een RX-doorlichting om de bewaringstoestand te evalueren. Op basis hiervan werd een selectie gemaakt van de objecten die

Het botmateriaal werd gewassen en gedroogd. De bulkstalen (zie bijlage 8.2 – Vondstenlijst) werden gespoeld met water op een zeef met een maaswijdte van 0,5 mm. Specifiek voor het onderzoek van plantaardige resten werd gebruik gemaakt van een set zeven met maaswijdtes van 4, 2, 1 en 0,5 mm. Van ieder inventarisnummer werd voorafgaand aan het spoelen 1 l archiefstaal genomen, dat bewaard wordt in afgesloten, niet licht doorlatende plastic emmers. De residu's van de zeefstalen werden na het uitzeven aan de lucht gedroogd en verpakt in plastic zakken voor verdere analyse en bewaring.

VONDSCATEGORIE	AANTAL
Aardewerk	122
Bouwceraamisch materiaal	11
Dierlijk botmateriaal	14
Metaal / metaalslak	33 / 1
Natuursteen	5
TOTAAL	186

4.4.2 Aardewerk

Bij het onderzoek werden in totaal 1122 aardewerkfragmenten (uitgezonderd bouwceramiek) aangetroffen, afkomstig uit 77 verschillende structuren, voornamelijk kuilen. Het betreft grotendeels aardewerk uit de middeleeuwen en de Moderne Tijd, slechts twee scherven zijn Romeins. Alle ensembles komen uit kuilvullingen, uitgezonderd S85, het enige ensemble uit een gracht, en S109 en S115, respectievelijk de vulling van de baksteenoven en van zijn stookkuil. De periode 1450-1550 is met 63 % van de scherven opvallend beter vertegenwoordigd dan de overige periodes (tabel 7). Dit is echter grotendeels het gevolg van het feit dat de enige twee grote ensembles uit deze opgraving - kuil S66 met 251 scherven en kuil S73 met 289 scherven - uit deze periode dateren.

(grijs + rood) aardewerk kon met het blote oog de combinatie van glauconiet en glimmers bij 271 scherven worden vastgesteld (= 64 %). Bij 58 scherven werden de glimmers niet waargenomen (= 14 %) terwijl dit bij 94 scherven onduidelijk was (= 22 %).

4.4.2.2 Aardewerk vóór 1200 n. Chr.

Naast het reeds vermelde Romeinse aardewerk zijn er 29 fragmenten die al dan niet met zekerheid voor 1200 te dateren zijn. De oudste drie scherven zijn 10de-of 11de-eeuws, als residueel materiaal bewaard in de vulling van respectievelijk kuil S54 en S63. Twee wandfragmenten vertonen een dubbele radstempel van kleine blokjes in matig fijn verschaald grijs aardewerk en zijn afkomstig van kogelpotten (fig. 60: 1). Ze kunnen op basis van de decoratie in de 10de of de eerste helft van de 11de eeuw gedateerd worden³⁹. Een schouderfragment van een pot in matig fijn verschaald witbakkend aardewerk met geel loodglazuur uit het Maasland is op basis van het baksel in de 10de of 11de eeuw te plaatsen⁴⁰ (S63).

Bij de overige fragmenten gaat het vooral om vormen in grijs aardewerk die op basis van de typologie mogelijk nog 12de-eeuws zijn maar waarvan een 13de-eeuwse datering niet kan uitgesloten worden. Drie exemplaren hebben randvormen die kenmerkend zijn voor de 12de eeuw. Het gaat enerzijds om twee manchetvormige randen van kogelpot of tuitpot in grijs aardewerk, een kenmerkende 12de-eeuwse randvorm die blijkens gegevens te Aalst in grijs aardewerk toch nog wat langer lijkt door te leven⁴¹. Het eerste exemplaar uit kuil S10 is een klassiek type met sterk uitgesproken dekselgeul dat sterk aanleunt bij de Maaslandse voorbeelden⁴² (fig. 60: 2). Het tweede exemplaar uit S136 laat echter een fijnere, meer langgerekte vorm zien met een nauwelijks aanwezige dekselgeul (fig. 60: 3). Anderzijds betreft het 2 rand- en 12 wandfragmenten van een tuitpot in grijs aardewerk met een weinig geprofileerde sikkelvormige rand (fig. 60: 4) die aangetroffen is in kuil S63, waarin zich ook twee 10de-11de-eeuwse scherven bevonden (*supra*). In de regio van Aalst blijkt het sikkelvormige randtype nog tot het eerste kwart van de 13de eeuw voor te komen⁴³.

Twee randfragment zijn afkomstig van vroeg teiltypes in grijs aardewerk, zoals gekend van de landelijke site van Aalter-Woestijne. Zowel het exemplaar uit kuil S23⁴⁴ (fig. 60: 5) als dat uit kuil S92⁴⁵ (fig. 60: 6) is vergelijkbaar met een type dat gekend is uit Aalter, waar ze *grosso modo* voorkomen van het midden van de 12de tot de eerste helft van de 13de eeuw⁴⁶. Een laatste mogelijk vroeg exemplaar in grijs aardewerk is aangetroffen in kuil S129. Het gaat om een secundair verbrand, klein fragment met een eenvoudige afgerond rand, waarschijnlijk van een vroeg pantype uit de 12de of 13de eeuw⁴⁷. Tenslotte moeten er nog 6 wandfragmenten in grijs aardewerk worden vermeld, waarvan 4 uit kuil S63, die op basis van het matig fijn verschaalde baksel mogelijk ook nog uit de volle middeleeuwen dateren, ten laatste uit de 13de eeuw.

³⁹ De Groote 2008a, 206-208.

⁴⁰ De Groote & De Winter 2017, 197-198 en de daar vermelde literatuur. Zie ook: De Longueville 2006, 115-116; Challe *et al.* 2017, 145.

⁴¹ De Groote 2018, 120.

⁴² De Groote 2008a, type L26A.

⁴³ De Groote 2018, 120-121, type 241A; De Groote *et al.* 2009, 150 tabel 6, 161-162; Pieters *et al.* 1999, 138-140.

⁴⁴ De Groote *et al.* 2019, fig. 7.44: 13-14; 7.61: 1.

⁴⁵ De Groote *et al.* 2019, fig. 7.42; 7.60: 14.

⁴⁶ De Groote *et al.* 2019, 258.

⁴⁷ Vergelijkbaar met het type L82 uit de regio Oudenaarde, gedateerd tussen 1125 en 1300 (De Groote 2008a, 247-249).

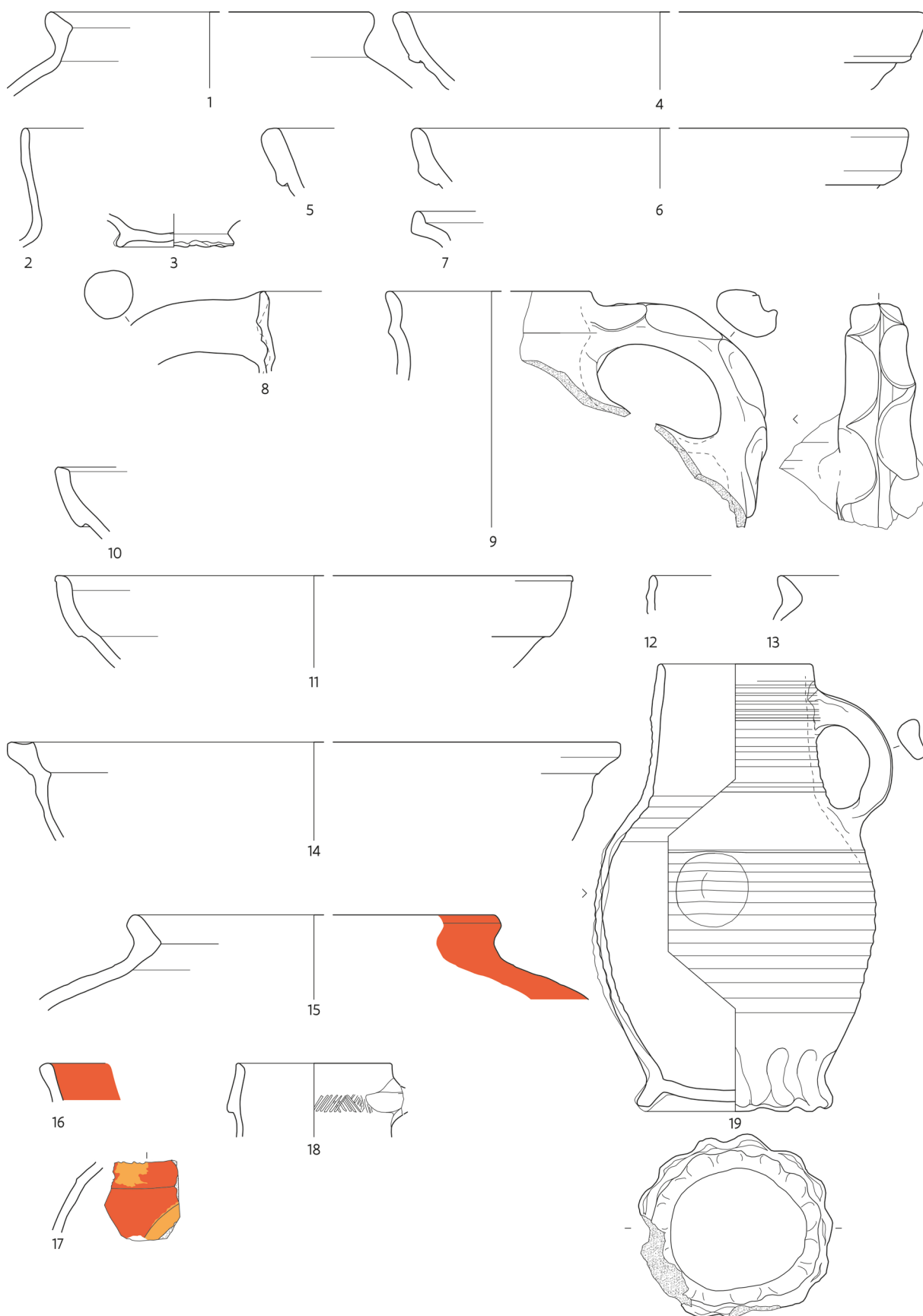

Fig. 61: Grijs aardewerk (1-14), rood aardewerk (15-17) en steengoed (18-19). Sch. 1: 3.

De overige 12 ensembles zijn te dateren na 1300 door de aanwezigheid van volledig gesinterd steengoed of van specifieke vormen in lokaal rood of grijs aardewerk. Het gaat steeds om kleine ensembles van maximum 20 scherven, uitgezonderd S119 dat met 32 scherven waaronder 7 randfragmenten iets beter gestoffeerd is. Deze context is min of meer representatief voor de aardewerkconsumptie in deze periode op deze site (tabel 7). Het grijs aardewerk vormt de voornaamste aardewerksoort waarbij twee vormen dominant zijn: teil en kruik. In S119 gaat het om drie teilranden van verschillende licht geprofileerde bandvormige types (fig. 61: 4-6) en om bandvormige kruikranden, waarvan één met een typisch 14de-eeuws met duimindrukken gelobd oor (fig. 61: 8-9). Een klein randfragment met opstaande lip is van een ongekend type (fig. 61: 7). Onder de vijf scherven in rood aardewerk bevindt zich een schouderfragment van een grape. Ten slotte zijn er nog een scherv in Langerwehe steengoed met zoutglazuur en een ongeglazuurd fragment van een grote vorm, mogelijk een kruik, in witbakkend Maaslands aardwerk.

Ook bij de overige contexten wordt het grijs aardewerk door dezelfde vormen gedomineerd. Bij de teil gaat het om gelijkaardige licht geprofileerde bandvormige randtypes zonder of met weinig uitgesproken doorn (fig. 61: 10-11) die algemeen in de regio vanaf het midden van de 14de eeuw sterk opkomen⁵². Bij de kan/kruikvormen is enkel een eenvoudig geribbelde hals met afgeronde randtop onder de fragmenten te herkennen (fig. 61: 12). Zeker twee andere vormen zijn eveneens in grijs aardewerk aanwezig: kom met ingesnoerde hals (fig. aw2: 14) en voorraadpot (fig. 61: 13). Een beroet schouderfragment met de aanzet van een afgebroken oor en een bruin kookresidu aan de binnenzijde is mogelijk van een grijze kookkan afkomstig. Bij de beperkte hoeveelheid rood aardewerk zijn drie vormen te herkennen: twee-orige grape (fig. 61: 16), voorraadpot (fig. 61: 15) en kan/kruik met eenvoudige slibversiering, typisch voor het midden van de 14de eeuw (fig. 61: 17).

Zoals vermeld bevatten de meeste ensembles ook goed gesinterd steengoed. Meestal betreft het heel kenmerkend ongeglazuurd steengoed met paarse ijzerengobe uit Langerwehe. Het gaat bijna uitsluitend om kan- of kruikvormen, geïllustreerd door een bandvormige rand met radstempel in chevronvorm⁵³ uit S37 (fig. 61: 18) en twee fragmenten van bodems op uitgeknepen standring. Uitzonderingen vormen een archeologisch volledige kan in grijs steengoed met zoutglazuur uit Langerwehe of Brühl⁵⁴, te dateren in het midden van de 14de eeuw⁵⁵ (fig. 61: 19) en een kan- of kruikbodem met geknepen standring in blank lichtgrijs gevlamd steengoed uit Siegburg.

⁵² De Groote 2018, 145, tabel 20: types A179 en A272.

⁵³ Roehmer 2001, Taf. 417: 7; De Groote 2018, 175 en fig. 146.

⁵⁴ Roehmer 2001, Taf. 418: 3 (Langerwehe), Taf. 411 (Brühl).

⁵⁵ De Groote *et al.* 2010, 128 en fig. 33: 7-15.

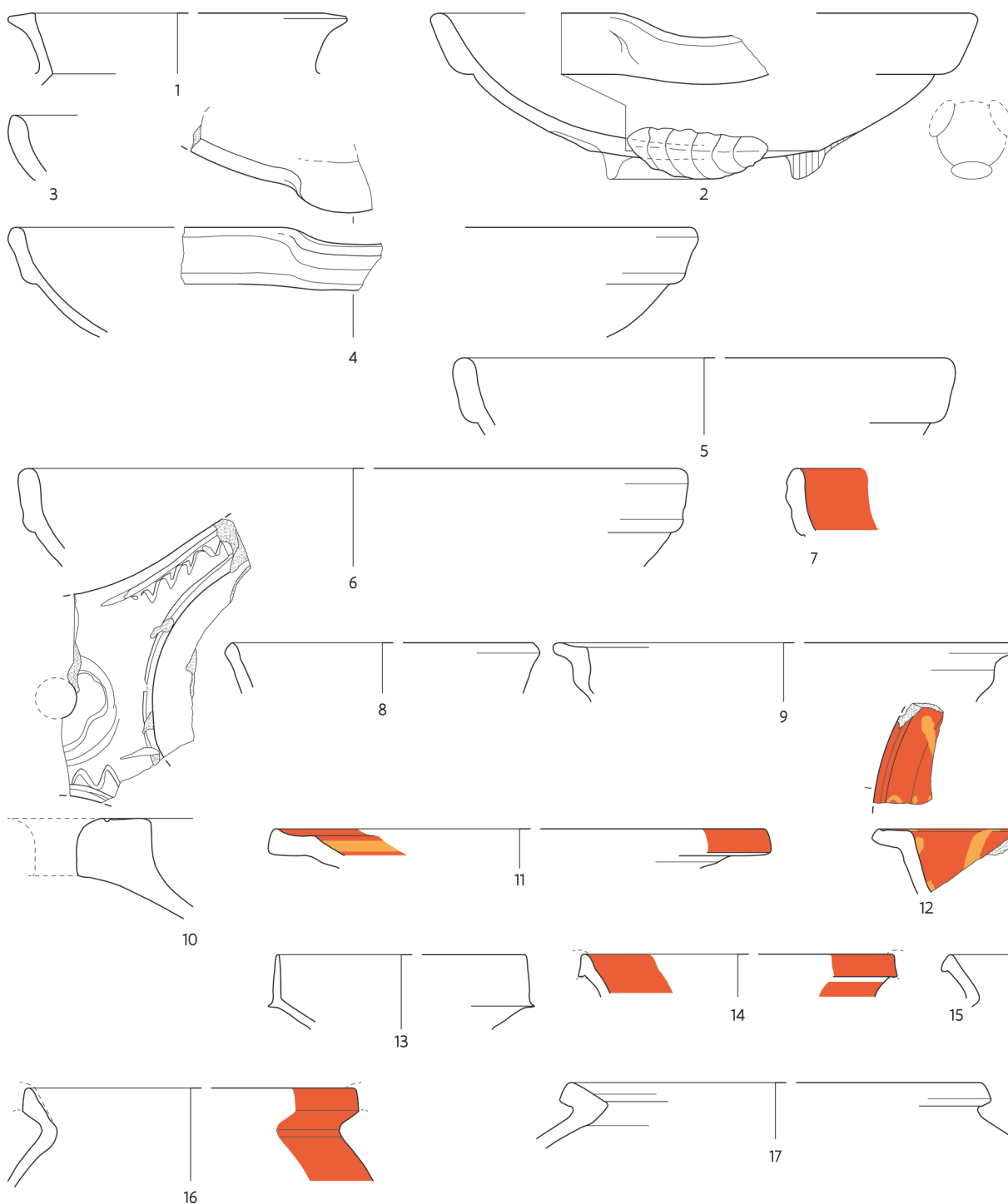

Fig. 62: Grijs aardewerk (1-6, 8-10, 15, 17), rood aardewerk (7, 11-12, 14, 16) en steengoed (13). Sch. 1: 3.

Ook bij de contexten met gemengde samenstelling bevindt zich heel wat herkenbaar laatmiddeleeuws materiaal tot begin 15de eeuw. De periode 13de tot vroege 14de eeuw is vertegenwoordigd door een randfragment in grijs aardewerk van een kogelpot met haaks uitstaande rand (fig. 62: 1)⁵⁶. Van de daarop volgende periode 14de tot midden 15de eeuw zijn heel wat meer fragmenten in de gemengde contexten aanwezig. Vooral de teil is met 5 randfragmenten in grijs (fig. 62: 2-6) en één in rood aardewerk (fig. 62: 7) goed vertegenwoordigd. Daarnaast zijn er in grijs aardewerk ook nog een rand

⁵⁶ De Groote 2018, 121-122, type A232, en de daar vermelde literatuur.

4.4.2.4 Aardewerk uit de periode 1450-1550

Bij het grijs aardewerk is de vormenschat beperkt tot slechts enkele vormen: kan, kruik, kom, teil en voorraadpot. Een typische vorm uit deze periode en deze regio is de cilindrische kan⁶⁰. Van dit type zijn herkenbare fragmenten van minstens 4 exemplaren aangetroffen in de ensembles S66 en S73 (fig. 63: 1-3). Andere fragmenten zijn van buikige kannetjes met eenvoudige rand, die vooral in de 14de maar ook nog in de 15de eeuw voorkomen (fig. 63: 4-5). Daarnaast zijn er ook fragmenten van grote hooggeschouderde kruiken in grijs aardewerk op geknepen standring (fig. 63: 6-7)⁶¹. Een opvallend exemplaar heeft een uitzonderlijke brede bandvormige rand van een ongekend type (fig. 63: 8). Kommen en teilen in grijs aardewerk zijn elk met een viertal exemplaren vertegenwoordigd. Van sommige komtypes is het niet zeker of ze al dan niet residueel zijn (fig. 63: 9-10), terwijl een laagconisch exemplaar met horizontale oren vooral voor deze periode kenmerkend is (fig. 63: 11)⁶². Door het lang doorleven van bepaalde randvormen is het ook bij de teilen niet altijd duidelijk of het uitsluitend om contemporaine exemplaren gaat, ook al kan dit bij de grote fragmenten verondersteld worden (fig. 63: 12-14)⁶³. Ook bij de randfragmenten van voorraadpotten stelt zich deze problematiek (fig. 63: 15-16)⁶⁴ (zie eerder).

⁶⁴ De Groote 2018. 150. tabel 24.

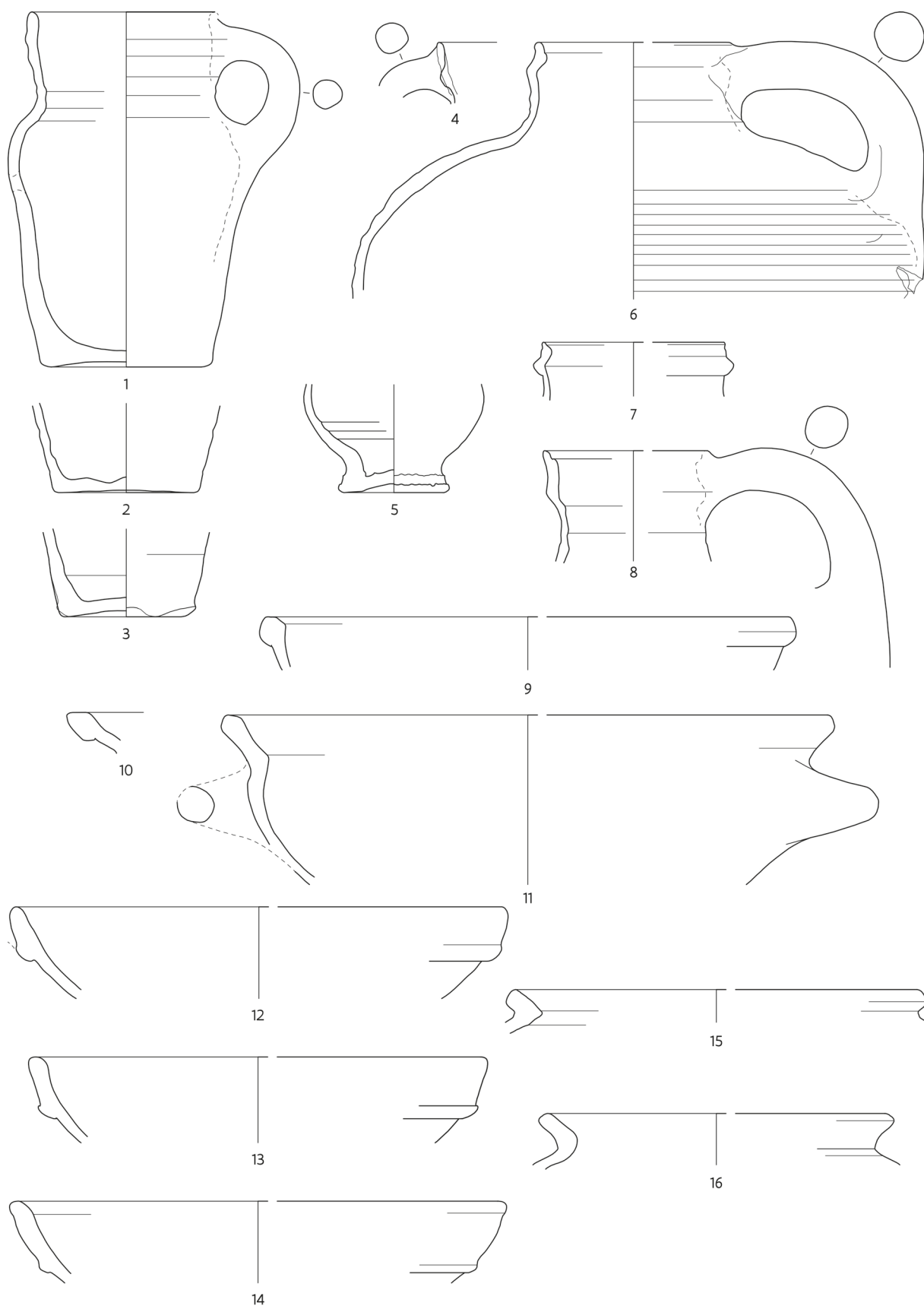

Fig. 63: Grijs aardewerk. Sch. 1: 3.

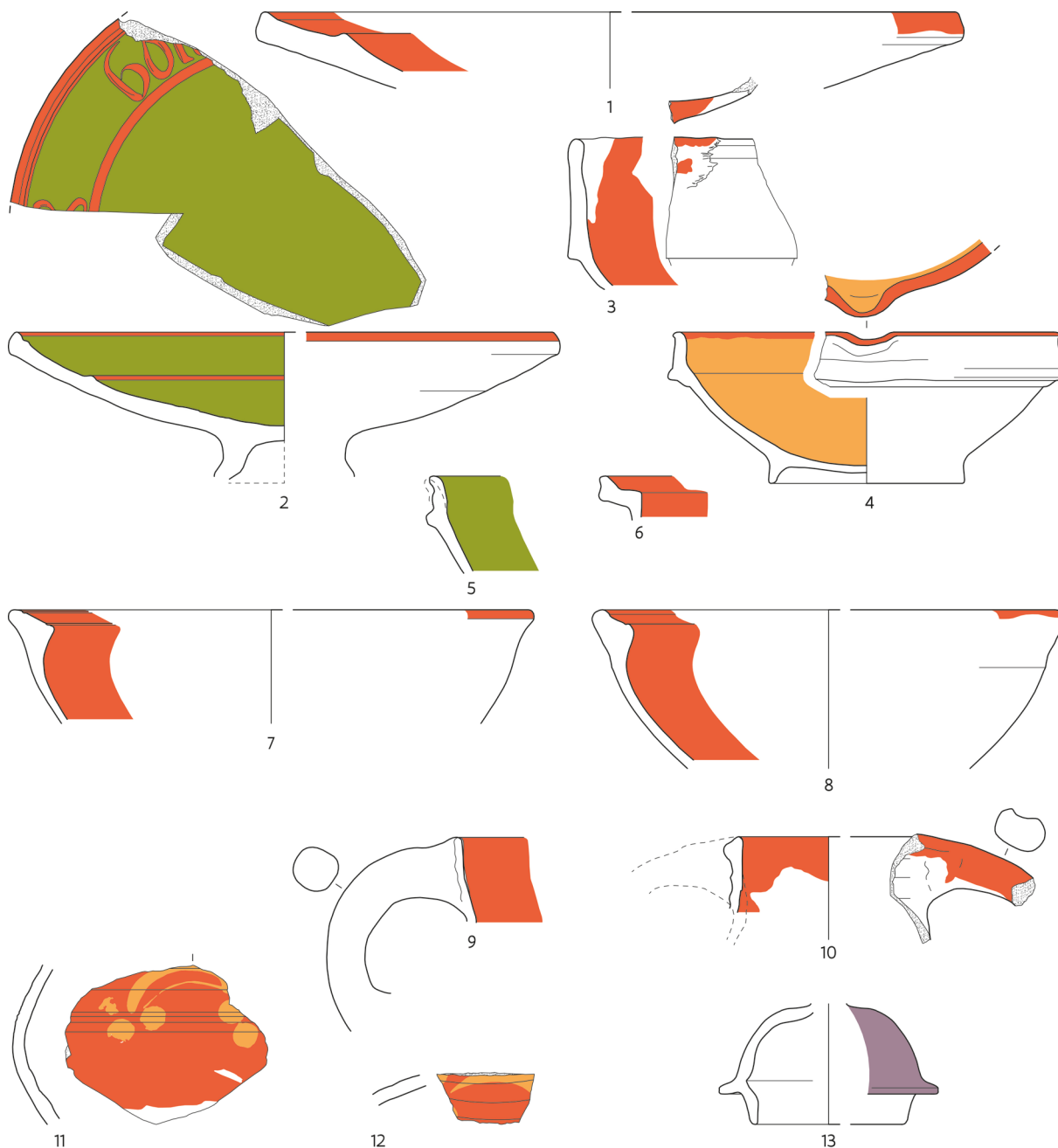

Fig. 64: Rood aardewerk. Sch. 1: 3.

Het bord is met zeker 1 onversierd exemplaar aanwezig (fig. 64: 1). Een wandfragment met dekkend slib en geel glazuur is waarschijnlijk van een tweede bord afkomstig. Opvallend is de aanwezigheid van een zogenaamde *tazza* of voetbord/voetschaal. Het is een met sgraffito versierd exemplaar met een eenvoudige rand van hetzelfde type als het bord, met een gedraaide, holle voet (fig. 64: 2). De decoratie bestaat uit een dekkend slib met geel glazuur, met enkel op de vlag minstens twee woorden in sgraffito, waarvan slechts enkele letters deels aanwezig. Mogelijk gaat het om een fragment van een zogenaamd gebedsbord. Zijn aanwezigheid is bijzonder omdat dergelijke voetborden met sgraffito-versiering slechts sporadisch voorkomen, en dan nog meestal in een context met een religieuze achtergrond⁶⁵. Een randfragment met de aanzet van een verticaal oor is afkomstig van een kleine tas

⁶⁵ De Grootte 2018, 155-156, 193-194; De Grootte 2008b, 39 en fig. 11.

De kan/kruikvorm is met minstens twee exemplaren aanwezig. Een eenvoudige opstaande rand op een geribbelde hals is van een algemeen voorkomende kan- en kruikvorm (fig. 64: 9), terwijl een extern verdikte rand met driehoekige doorsnede op een korte geribbelde hals afkomstig is van een klein kruiktype dat uit Aalst gekend is van contexten uit het laatste kwart van de 15de eeuw⁶⁷ (fig. 64: 10). Een groot wandfragment van een buikige kan/kruik vertoont op de schouderpartij een slibdecoratie in de vorm van een punt-boog met dubbele arcade eindigend op drie stippen (fig. 64: 11). Een dergelijke versiering op kan- en kruikvormen is heel ongebruikelijk voor de regio, en werd eerder toegepast op kamerpotten en soms ook op voorraadpotten⁶⁸. Een klein wandfragment waarvan de vormherkomst niet kan uitgemaakt worden, vertoont eveneens een kleine boog in wit slib (fig. 64: 12). Een opmerkelijke vorm is een zeldzaam dekseltype voor het afsluiten van een kan of kruik⁶⁹. Het exemplaar uit Asse heeft een koepelvormige bovenzijde eindigend op een haakse doorn met een inspringende rand en is zowel intern als extern bedekt met een paarsbruin ijzerhoudend loodglazuur (fig. 64: 13). De dekselknop ontbreekt.

⁶⁹ Moens *et al.* 2011, 68.

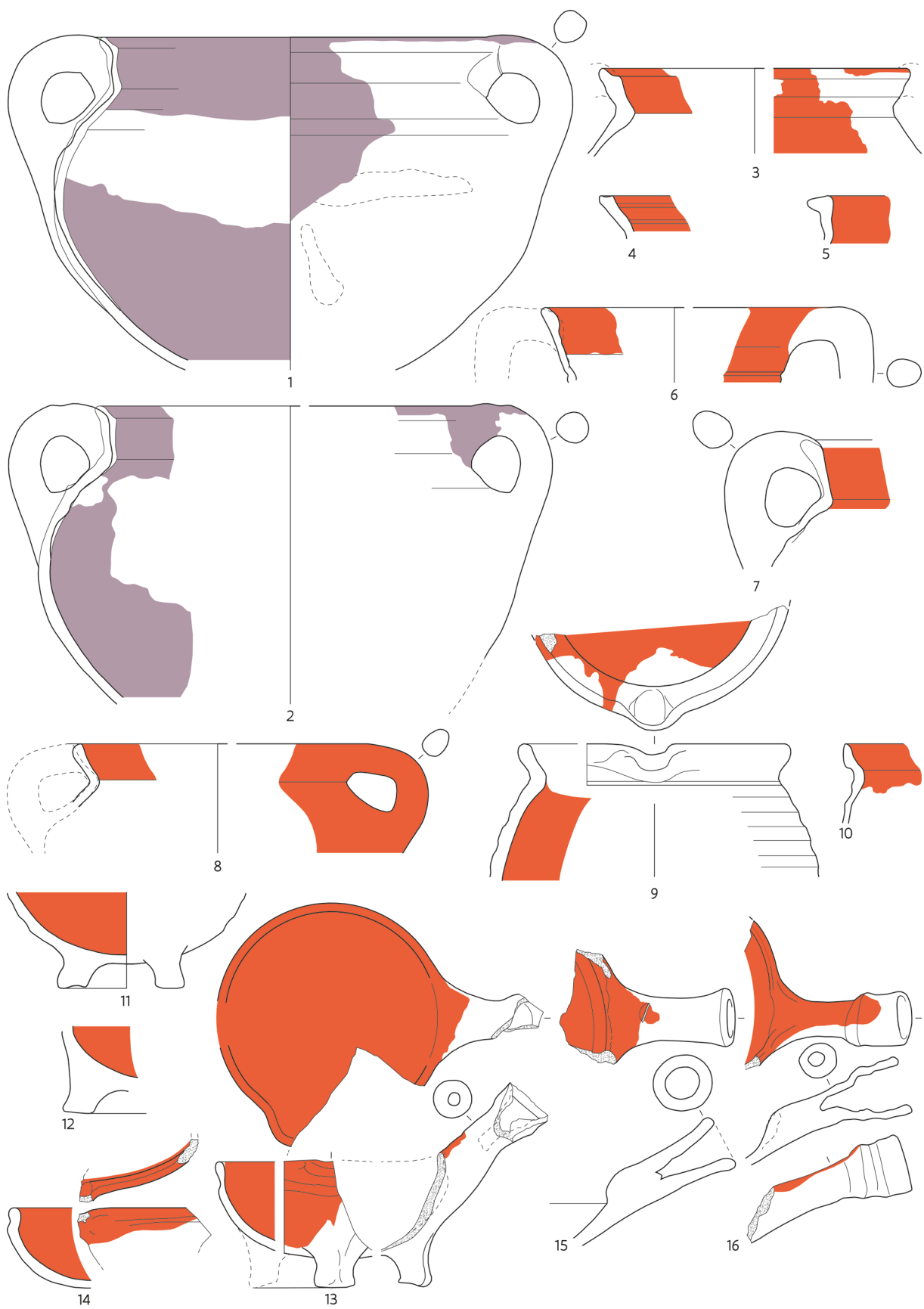

Fig. 65: Rood aardewerk. Sch. 1: 3.

uit deze periode⁷⁵. De afwezigheid echter van doorboringen op de rand en de aanwezigheid van dekkend glazuur aan de binnenzijde tonen aan dat het niet om een bloempot maar om een voorraadkom gaat, van een type dat ook te Aalst reeds gekend is van contexten uit deze periode⁷⁶.

Fig. 66: Massief steelfragment van een pan.

⁷⁵ De Groote 2018, pl. 42: 10, 53: 1, 84: 4, 89: 6.

⁷⁶ De Groote 2018, 131, fig. 121 en pl. 29: 8.

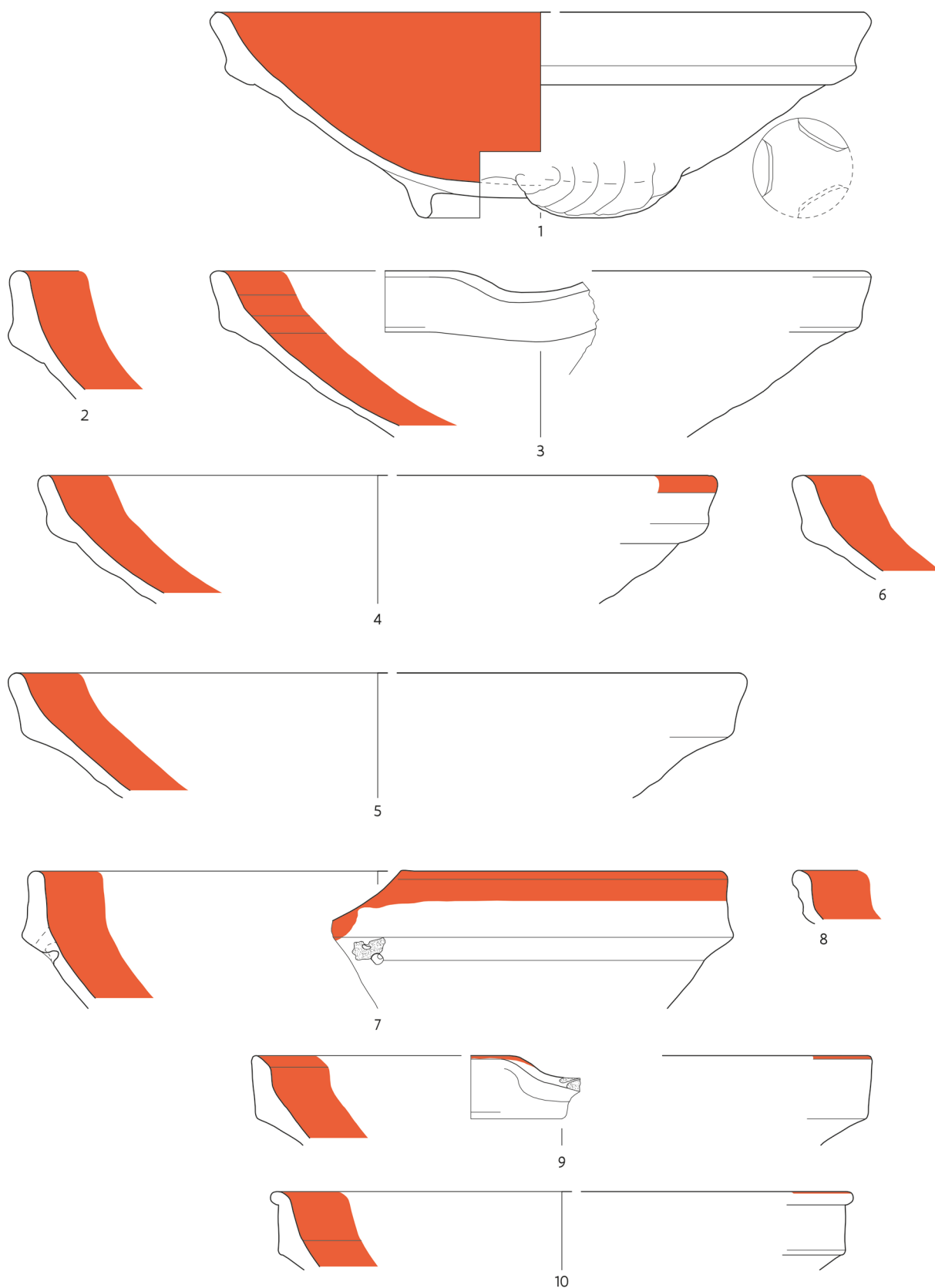

Fig. 67: Rood aardewerk. Sch. 1: 3.

////////////////////////////////////

Fig. 68: Rood aardewerk. Sch. 1: 3.

////////////////////////////////////

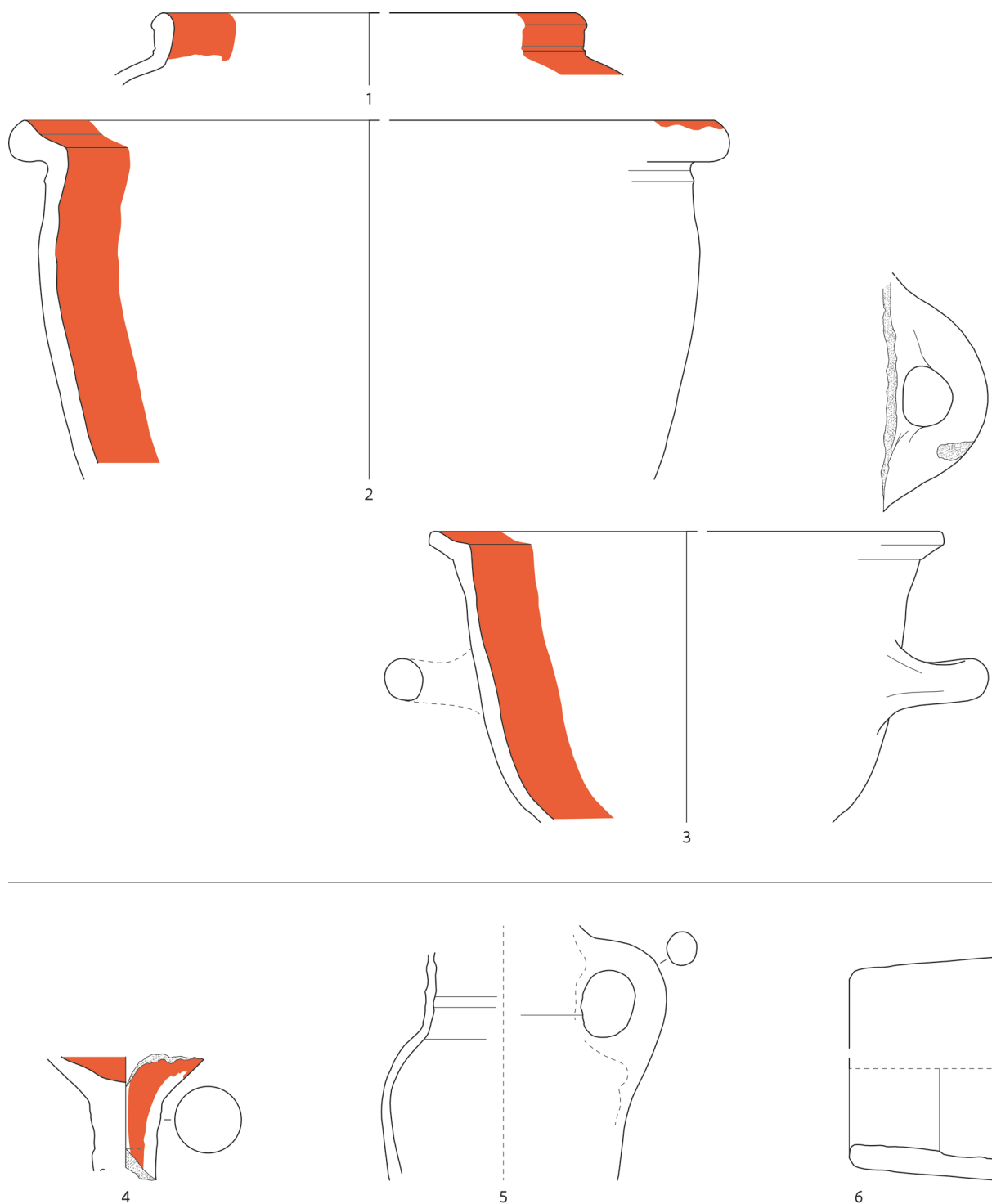

Fig. 69: Rood aardewerk (1-4), grijs aardewerk (5-6). Sch. 1: 3.

Bij de gemengde contexten zijn nog twee vormen te vermelden die eveneens uit deze periode dateren. In kuil S43 bevond zich de stam en de aanzet van de bovenste schotel van een olielamp (fig. 69: 4). Het gaat om het type met dubbele schotel op stam⁷⁷. Het ensemble van kuil S122 bevatte drie passende fragmenten van hals, schouder en buik van een typisch cilindrisch kantype in grijs aardewerk zoals eerder reeds beschreven (fig. 69: 5).

⁷⁷ De Grootte 2008a, 242-245 en fig. 193.

Naast lokaal grijs en rood aardewerk is in de ensembles uit de periode 1450/1550 het zogenaamde aardewerk in lichtoranje klei met 119 scherven (17 %) en minstens 12 exemplaren (13,5 %) ook goed vertegenwoordigd (tabel 7; tabel 8). Deze bijzondere en in de regio Aalst algemeen voorkomende aardewerksoort komt enkel in deze periode voor en bestaat bijna uitsluitend uit kookvormen en in het bijzonder twee-orige grappen⁷⁸. In Asse zijn alle fragmenten effectief uitsluitend van twee-orige grappen afkomstig. Opvallend is dat de randtypologie van de grappen in lokaal aardewerk ten dele terug te vinden is bij deze in lichtoranje klei (fig. 70: 1-2), een vaststelling die ook reeds in Aalst werd gedaan. De meeste echter hebben voor deze soort kenmerkende randvormen zoals de naar buiten geplooid, onverdikte rand (fig. 70: 3-7) of de afgeschuinde rand met verdikte en intern licht ondersneden top (fig. 70: 8-9). Algemene kenmerken die deze soort laat onderscheiden van het lokale aardewerk is de wat hogere hals, de fijnere uitvoering van wand- en randdikte, de hardere bakking en het licht gecraqueleerde glazuerooppervlak. Ook een kenmerk is dat de zogenaamde klauwpootjes dominant zijn, maar niet exclusief. Bij de exemplaren uit Asse is het zogenaamde klauwpootje in 4 van de 6 gevallen aanwezig, waarbij ook één exemplaar waarvan het klauwpootje maar twee in plaats van drie tenen heeft.

Als laatste aardewerksoort is er het geïmporteerde steengoed, waarbij drie productiecentra duidelijk vertegenwoordigd zijn: Raeren/Aachen, Langerwehe en Siegburg. Het Rijnlands steengoed met zoutglazuur vormt met 28 scherven (78 %) de belangrijkste groep. Hiervan zijn 21 scherven als afkomstig van de ateliers van Raeren of Aachen te herkennen, waaronder fragmenten van drie kleine drinkkannen (fig. 70: 10), twee bodems van een grotere drinkkan of een kleine kan, de rand van een kan met bandvormige rand met doorn (fig. 70: 11), twee bodems van kan/kruik en fragmenten van minstens twee kruiken, namelijk een schouderfragment met oor en een bodem met grote diameter. Enkele wand- en schouderfragmenten met een donkerbruine ijzerengobe en zoutglazuur zijn mogelijk afkomstig van slanke hoge kannen uit Langerwehe⁷⁹. Drie ongeglazuurde fragmenten (8 %) met paarse ijzerengobe uit Langerwehe zijn duidelijk residueel 14de-eeuws. Ten slotte zijn er ook 4 scherven (14 %) van blank, gevlamd Siegburg steengoed aangetroffen⁸⁰. Een groot fragment met bandvormig oor behoort tot een drinkkan (fig. 70: 12) terwijl een wandfragment waarschijnlijk als een fragment van een drinkbeker kan herkend worden.

⁷⁸ De Groote 2018, 168-171.

⁷⁹ De Groote *et al.* 2004, 335-336, fig. 53: 1-4.

⁸⁰ Roehmer 2001, 476-477 en Taf. 404: 7.

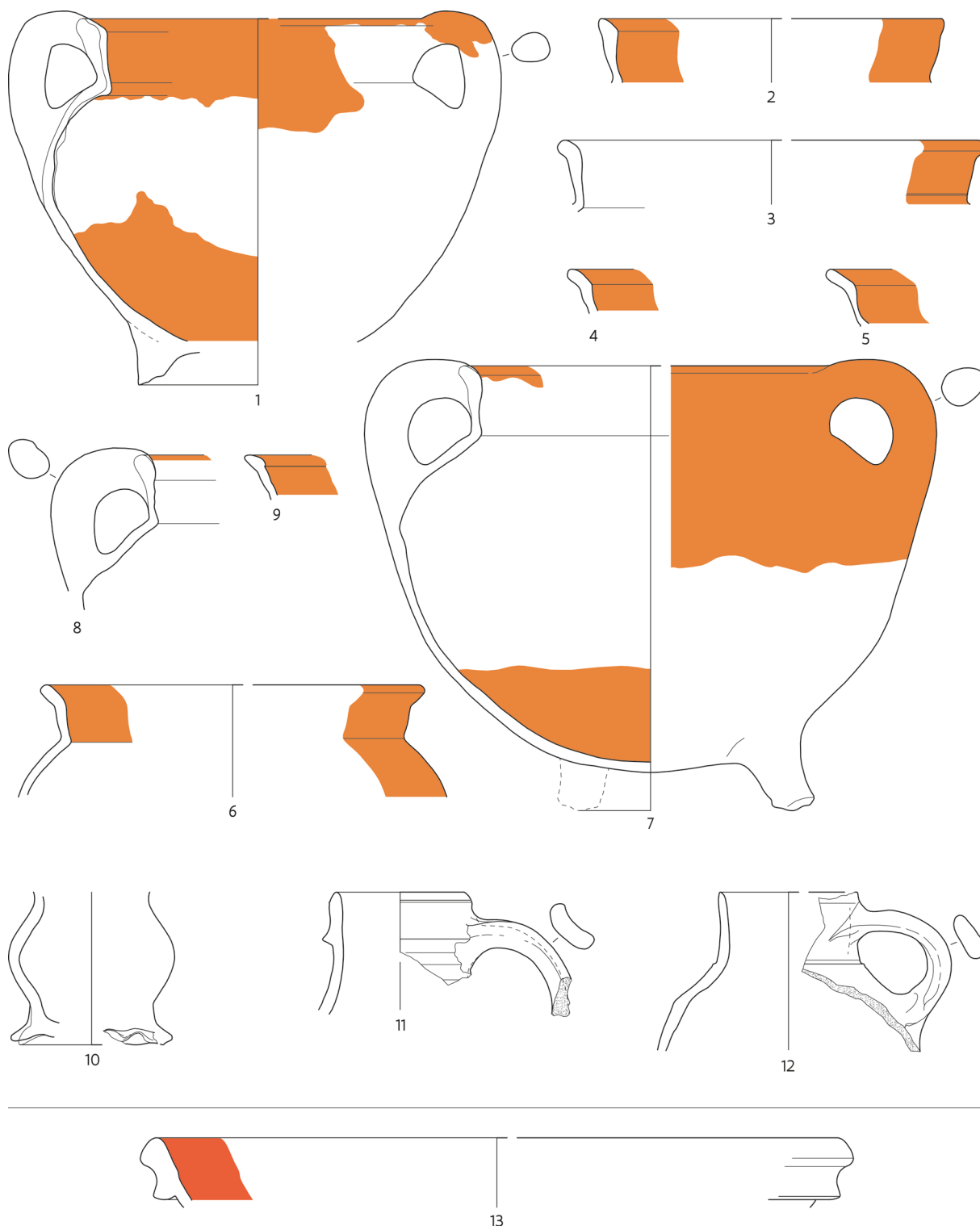

Fig. 70: Aardewerk in lichtoranje klei (1-9), steengoed (10-12), rood aardewerk (13). Sch. 1: 3.

4.4.2.5 Aardewerk uit de 17de-18de eeuw

Slechts 5 kuilen (S2, S7, S58, S86 en S123) bevatten postmiddeleeuws aardewerk, waarbij alle dateerbare fragmenten wijzen op een datering in de 17de of de 18de eeuw. Alle ensembles samen gaat het om slechts 20 scherven, waarvan bijna een derde (6 scherven) residueel laatmiddeleeuws grijs aardewerk is. Bij de 9 scherven in rood aardewerk gaat het ook vaak om kleine fragmenten die op basis

////////////////////////////////////

van de technische kenmerken wel meestal duidelijk postmiddeleeuws zijn. De enige herkenbare vormen zijn een oor met ovale doorsnede van een kan/kruik en een korte bandvormige rand met sterk geprononceerde doorn van een teil (fig. 70: 13). Het steengoed is vertegenwoordigd door 4 wandscherven en een bodemfragment van kannen uit het Westerwald, gekenmerkt door een lichtgrijs baksel met een eenvoudige decoratie in kobaltblauw. Deze fragmenten zijn algemeen te dateren in de periode 1650-1800. Ten slotte is er ook een wandfragment van een bord in tingeglazuurd aardewerk waarop een deel van een florale versiering in kobaltblauw te zien is. Het is waarschijnlijk in de 18de eeuw te plaatsen.

4.4.2.6 **Besluit**

De vele kleine ensembles en de in totaal beperkte hoeveelheid aardewerk verspreid over een brede periode van *grosso modo* de 12de tot de 18de eeuw, met hier en daar wat ouder, residueel materiaal, maken het onmogelijk om bredere socio-economische interpretaties te formuleren. De algemene vormsamenstelling lijkt een patroon te vormen dat eerder geassocieerd kan worden met een meer rurale bewoning, gedomineerd door twee vormen: de melkteil en de gesloten kookvormen (grape en kogelpot), alhoewel de belangrijke aanwezigheid van vormen zoals kan/kruik, kom en voorraadpot en -kom meer aanleunt bij stedelijke consumptie zoals te zien in Aalst⁸¹. Maar zoals reeds opgemerkt, deze waarneming berust op te weinig data om dit echt hard te kunnen maken en moet beschouwd worden als een eerste waarneming die nader onderzoek met betere en grotere aardewerkensembles vergt.

Het grijs en rood aardewerk kan op basis van enkel bakselkenmerken grotendeels worden toegeschreven aan een lokale productie te Asse zelf. Bij een confrontatie van de aardewerkvormen uit de 14de en 15de eeuw met de vondsten uit de nabijgelegen pottenbakkerssite van de Prieelstraat valt echter op dat er eigenlijk maar een zeer beperkte hoeveelheid enigszins te vergelijken randtypes aanwezig zijn. Ook bij het pottenbakkersafval vaak voorkomende decoratietypes zoals de met duimindrukken gevormde draperierand of de al dan niet golvende kamstreep zijn in de hier besproken ensembles niet aanwezig. Dit kan wijzen op een chronologisch hiaat in de ensembles van de vondstmelding van 2018. De opgegraven oven en het aangetroffen productieafval is op basis van een munt *grosso modo* te situeren in het laatste kwart van de 14de eeuw⁸². Opvallend is dat er meer vergelijkbare randvormen terug te vinden zijn bij het grijs aardewerk uit de iets jongere contexten die te dateren zijn in de periode 1450-1550, zowel bij de teilen, de voorraadpotten als de kommen. Mogelijk gaat het om grijze types die ingang vonden eind 14de eeuw en die een langere periode doorleefden. Een andere mogelijkheid is dat de pottenbakkersoven toch nog iets jonger is (eerste kwart of eerste helft 15de eeuw) dan op basis van de muntvondst en één ¹⁴C-datering gedacht. Het blijft wachten op de resultaten van het archeomagnetisch onderzoek op de oven, die momenteel nog steeds niet beschikbaar zijn⁸³, om deze dateringsproblematiek mogelijk uit te klaren.

4.4.3 **Metaal**

In enkele structuren werden één of meerdere metalen objecten aangetroffen (zie bijlage 8.2). In totaal gaat het om 33 stukken uit ijzer waarvan het merendeel nagels of fragmenten ervan betreft. Toch zijn ook enkele andere voorwerpen aanwezig. Sommige hiervan konden al in niet gerestaureerde toestand

⁸¹ De vergelijking is gemaakt met de algemene cijfers uit laatmiddeleeuwse stedelijke contexten te Aalst (De Groote 2018) en rurale contexten uit de 12de tot vroege 16de eeuw te Aalter-Woestijne (De Groote *et al.* 2019a en De Groote *et al.* 2019b).

⁸² Op basis van de aanwezigheid tussen het pottenbakkersafval van kuil S165 van een zilveren munt van Adolf I van Kleef (1368-1391): Van Liefvering 2017, 76. Ook het ontbreken bij het productieafval van slibversierde kannen die kenmerkend zijn voor het tweede en derde kwart van de 14de eeuw lijkt op een iets jongere datering te wijzen te wijzen.

⁸³ Met dank aan Nick Van Liefvering voor deze informatie.

Er is voor geopteerd om de metaalvondsten te bespreken in functionele groepen en niet per spoor of context. Om na te gaan uit welk spoor bepaalde vondsten afkomstig zijn kan teruggegrepen worden naar de vondsteninventaris die een overzicht geeft van de inventarisnummers met de corresponderende spoornummers.

Messen

Eén gedeeltelijk bewaard mes met staafangel, afkomstig uit kuil S63 (vondstnr. 28: contextdatering 1100 / 1200-1300), heeft een angel die ter hoogte van het midden van de korte zijde zit (fig. 71: 1). Het lemmet heeft een licht gebogen bovenrand. In Groot-Brittannië komt dit type gedurende de hele middeleeuwse periode voor maar voornamelijk in 12de- en 13de-eeuwse contexten⁸⁴. Op de Aalsterse Hopmarkt kon vastgesteld worden dat het merendeel van de messen met staafangel afkomstig zijn uit kuilen die algemeen te dateren zijn in de periode 1275-1375⁸⁵.

Een volledig (vondstnr. 160: kuil S119 - contextdatering 1300-1400) en een fragmentair bewaard mes (vondstnr. 156: kuil S122 - geen datering op basis van de ceramiek) zijn van het type met plaatangel (fig. 71: 3-4). Ze hebben een lemmet dat overgaat in een vlak heftgedeelte waartegen heft- of belegplaten in hout, bot of gewei bevestigd werden door middel van revetten. Goodall heeft in zijn overzicht van dit mestype voor Groot-Brittannië kunnen vaststellen dat deze vooral hun hoogtepunt kennen in de periode 13de - 14de eeuw. Toch loopt dit type van mes ook nog door tot in de 15de en de 16de eeuw⁸⁶. Bij het onderzoek van de site Aalst – Hopmarkt kwamen vrijwel alle messen met plaatangel voor in contexten uit de periode 1450-1500⁸⁷.

⁸⁷ Moens 2018, 214.

Hoefijzers

Ook in kuil S122 (vondstnr. 163: geen datering op basis van de ceramiek) werd een klein fragment van een hoefijzer aangetroffen (fig. 71: 5). Het gaat om het uiteinde van de hoefijzerarm met kalkoen en een rechthoekig nagelgat zonder verzinkgat in een prominente rits. Dit fragment betreft wellicht ook een hoefijzer van het type 4 in de typologie van Clarck (*supra*).

Tot de metaalvondsten behoort ook een Romeinse munt in een koperlegering die werd aangetroffen op de overgang naar de kuilen S102-103 (VNR 130) (fig. 72). Het gaat om een as (diameter 26 mm - 8,278 gram) van Antoninus Pius (138-161)⁹¹.

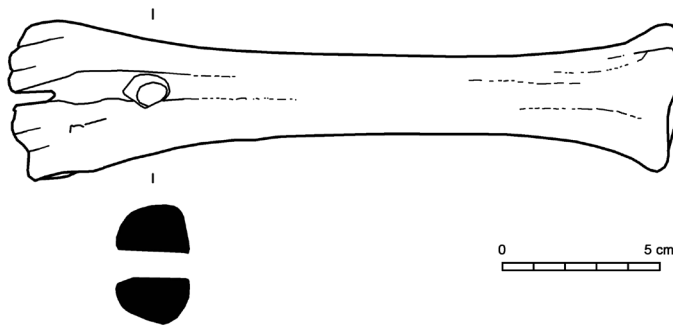

4.4.4 Bewerkt bot

Ook tijdens het onderzoek op de Hopmarkt in Aalst werden twee metacarpalen van schapen gevonden die een gepolierd oppervlak vertoonden⁹². Wellicht werden deze lange botten regelmatig gebruikt als een soort van greep of als onderdeel van gereedschap, zonder momenteel echter zicht te hebben over welk soort werktuigen het zou kunnen gaan.

⁹² Moens 2018 b, 291.

Fig. 73: Een bewerkt bot uit kuil S73.

4.4.5 Dierlijke resten

De dierlijke resten uit de site Prieelstraat zijn met de hand ingezameld. Uit de zeefstalen kwam geen dierlijk materiaal. Het gaat om vondsten uit sporen uit de volle middeleeuwen (S63), de late middeleeuwen (S41, S59, S66, S73, S85, S89, S117 en S122) en de postmiddeleeuwse periode (S15 en S100). Eén bewerkt bot (vondst 78 uit S73) werd reeds apart besproken, zie 4.4.4.

De collectie dierenresten is heel beperkt en wordt opgelijst in tabel 9. De botten vertonen een sterke fragmentatie en een slechte bewaringsconditie. Dat laatste uit zich in het schilferend oppervlak van de beenderen. De fragmentatie is voor een deel het resultaat van processen in het verleden maar extra, recente breuken (met een wit gekleurd breukvlak) zijn toegebracht tijdens de opgraving.

Alle vondsten komen van zoogdieren maar een groot deel (38%) kon niet op soort worden gebracht. Bij de identificeerbare botten zit vooral rund (*Bos primigenius* f. *taurus*). De 25 vondsten uit S117 zijn afkomstig van eenzelfde dier, dat op basis van het vergroeien van de gewrichtsuitenden van de lange beenderen, en van de samenstelling van het gebit, een leeftijd van ongeveer 3,5 jaar moet hebben gehad⁹³. Slechts één skeletelement was volledig bewaard en liet toe een schofthoogte te bepalen. Een humerus met een grootste lengte van 232 mm geeft zo een schatting van 96 cm op de schoft⁹⁴. Voor een laatmiddeleeuws rund is dat een zeer klein formaat⁹⁵. Tijdens de opgraving is dit runderskelet niet als een krengebegraving geregistreerd. Mogelijk is de sterke fragmentatie van het botmateriaal hiervan de oorzaak.

Naast de runderbotten zijn nog zes beenderen van varken (*Sus scrofa* f. *domestica*) herkend. Een laatste noemenswaardige vondst is een fragment van een scheenbeen (*tibia*) van een paard (*Equus ferus* f. *caballus*) uit een volmiddeleeuws spoor (S63). Het stuk vertoont geen bewerkingssporen die naar menselijke consumptie kunnen verwijzen. Paarden werden na de vroege middeleeuwen bij ons in regel niet meer gegeten⁹⁶.

Samenvattend moet de collectie dierenresten vooral consumptieresten vertegenwoordigen, op uitzondering van een krengebegraving van een rund en een geïsoleerd bot van een paard.

⁹³ Silver 1963.

⁹⁴ von den Driesch & Boessneck 1974.

⁹⁵ Vergelijk bv. met de laatmiddeleeuwse runderen uit de site Aalst - Hopmarkt (Lentacker *et al.* 2018, 337).

⁹⁶ Gade 2000.

waarschijnlijk niet anders zijn. Ringelwikke en/of vierzadige wikke en dreps bv. produceren zaden van dezelfde grootte orde als de granen zelf en waren bijgevolg moeilijk van het graan te scheiden bij de verdere verwerking voor consumptie.

De onverkoelde resten moeten, gezien de bewaringsomstandigheden boven de watertafel, meer dan waarschijnlijk als contaminatie beschouwd worden en horen dus niet tot de oorspronkelijke inhoud van deze kuilen. Het zijn vaak soorten die robuuste zaden produceren en/of soorten zoals ganzenvoet en vlier waarvan de zaden (onder andere) door tussenkomst van dieren worden verspreid. Ze kunnen ook door bioturbatie in de vulling van de kuilen terecht zijn gekomen.

Wat wouw betreft is het moeilijker te beoordelen of ze al dan niet tot de oorspronkelijke inhoud van de kuilen moet worden gerekend.

Aan de ene kant is er het feit dat de teelt van wouw bekend was in de regio. De plant is oorspronkelijk afkomstig van het Middellandse Zeegebied en werd gedurende de Middeleeuwen in Vlaanderen op verschillende plaatsen gekweekt, voornamelijk in Oost-Vlaanderen in het land van Aalst en in het westen van Brabant⁹⁸: *“Ten tijde van de domaniale economie werd de wouw over het gehele land gekweekt. Sedert de late middeleeuwen concentreerde de teelt zich voornamelijk in het voormalige land van Aalst, in de kasselrij Oudenaarde en in West-Brabant. In vele dorpen van dit laatste gebied bestonden er wouwtienden (o.a. te Pamel, St-Katelijne-Lombeek), hetgeen wijst op het belang dat de teelt van oudsher in die streken had. De wouw werd er gewonnen op de grote pachthoven, die er jaarlijks verschillende bunder van zaaiden. Aalst bezat de voornaamste wouwmarkt van het land; het vermaard Ambacht van St-Rochus, onder hetwelk deze handel ressorteerde, had een overdekte markt laten bouwen voor het verhandelen van wouw en hop. De wouw van het land van Asse werd ingescheept op de Houtbriel te Baasrode, om van daar langs de waterweg naar de textielsteden van de Nederlanden te worden vervoerd.”*

In de Middeleeuwen werd wouw als de beste producent voor gele verfstof gezien en in oude verfrecepten wordt het geroemd vanwege zijn sterke lichtechtheid. Het was de meest verspreide verfplant die bij ons werd gekweekt en gebruikt om het gewone laken mee te verven⁹⁹. Zo wordt het ook aangegeven in oude kruidenboeken zoals bijvoorbeeld in Dodoens¹⁰⁰: *“Aenghesien dat wouwe in der medecijnen niet ghebruyckt en wordt ende den ouders onbekent es, zoo en kunnen wy van zijn werckinghe niet anders gheschrijven dan dattet van den veruwers ghebruyckt wordt, ende datmen daer mede dat laken geel en gruen veruwet.”*

In Vlaanderen duiken vondsten van wouw in archeologische context vanaf de Romeinse periode op¹⁰¹, zo ook te Asse¹⁰², maar veruit de meeste vondsten dateren uit de middeleeuwen¹⁰³.

Aan de andere kant is echter niet uit te sluiten dat wouw recente vervuiling vertegenwoordigd. In natuurlijke toestand komt wouw in wegbermen, braakland, rudeale graslanden, op krijtpuin, stortplaatsen, en spoorwegbeddingen, vooral op kalkrijk substraat, vrij algemeen tot algemeen voor, ook in de streek van Asse¹⁰⁴. De verspreiding van de zaden, die voorzien zijn van een zogenaamd mierenbroodje, gebeurt door wind en door mieren die de zaden meenemen naar hun nest en waar het oliehoudende en koolhydraatrijke mierenbroodje door mierenlarven wordt gegeten.

Ofwel gaat het hier dus om contaminatie van (sub) recent materiaal, ofwel hebben we te maken met het, vanwege de slechte bewaringsomstandigheden, povere restant van veel meer resten die effectief

⁹⁸ Lindemans 1952, 254.

⁹⁹ Lindemans 1952.

¹⁰⁰ Dodoens 1644.

¹⁰¹ Cooremans & Vanderhoeven 1993.

¹⁰² Derreumaux 2011.

¹⁰³ o.a. De Groote *et al.* 1999, 2009; De Groote & Moens 2018; Van Haaster 2006.

¹⁰⁴ Lambinon *et al.* 1998.

De aanwezigheid van vlas in een andere kuil die in dezelfde tijd wordt gedateerd, is op zich niet speciaal en houdt niet noodzakelijk verband met de aanwezigheid van wouw of textielindustrie. Er werd uit lijnzaad of vlas ook olie gewonnen die werd gebruikt voor verlichting en bij het vervaardigen van zeep en verf.

2021

5 INTERPRETATIE EN SYNTHESE

Tijdens de opgraving ter hoogte van de Prieelstraat 15 in Asse werden in totaal 129 sporen aangesneden. Binnen het opgravingsareaal werden kuilen, greppels, een (deel van een) baksteenoven en een kelder onderscheiden. Als de resultaten geanalyseerd worden samen met het in 2014 uitgevoerde onderzoek op het aangrenzend perceel ten noorden van het projectgebied (CAI ID 206922)¹⁰⁵ en deze van de toevalsvondst uit 2020 ter hoogte van het kruispunt Nieuwstraat-Kalkoven¹⁰⁶ zijn er enkele zaken vast te stellen. In tegenstelling tot het onderzoek in 2014, werden geen sporen aangesneden die ouder zijn dan de volle middeleeuwen. Het overgrote deel van de aangetroffen middeleeuwse en postmiddeleeuwse sporen op de site Prieelstraat 15 bestaat uit een dense hoeveelheid leemextractiekuilen. Een beeld dat ook op de percelen ten noorden hiervan vastgesteld werd (fig. 74)¹⁰⁷. De ruimtelijke spreiding en oriëntatie van deze kuilen lijkt te indiceren dat er al een vorm van perceelsindeling in deze zone van de gemeente bestond.

Naast de extractiekuilen werd een deel van een baksteenoven aangesneden, waarvan het noordelijke deel al onderzocht werd in 2014. Op dit zelfde noordelijker gesitueerde perceel werd een laatmiddeleeuwse pottenbakkersoven¹⁰⁸, een mogelijke veldoven voor metaalbewerking van het type *Rennofen* of ‘*schachtoven*’¹⁰⁹ en een niet nader te identificeren ovenstructuur aangetroffen¹¹⁰. Ook op de site Asse – Nieuwstraat-Kalkoven kwam een laatmiddeleeuwse baksteenoven aan het licht¹¹¹.

In een breder ruimtelijk en chronologisch perspectief vallen hierbij enkele zaken op. Deze structuren situeren zich alle in het noorden buiten de omwalde middeleeuwse kern van de gemeente, zoals die op dit ogenblik op basis van historische en archeologische gegevens afgebakend is (fig. 75: A-D)¹¹². De structuren voor deze ambachtelijke activiteiten zijn wel nog gelegen net binnen de noordelijke grens van de Vrijheid van Asse. De positie van deze structuren is wellicht niet toevallig gekozen. Vermoedelijk zocht men voor het vervaardigen van ceramiek en baksteen de nabijheid op van de grondstoffen, in dit geval de tertiaire klei¹¹³. Deze klei van het lid van Asse (Assiaan in de oude nomenclatuur), wordt in het lokale dialect niet toevallig *pottejeir* of potaarde geheten en dagzoomt in de lager gelegen beekvalleien¹¹⁴. Direct ten noordoosten, op een 100 m van de site in de Prieelstraat, ontspringt een dergelijke beek, de Krameibeek, die dan verder naar het oosten loopt richting vallei van de Grote Molenbeek.

Bij de analyse en inventarisatie van baksteenovens uit archeologisch onderzoek door Hartoch kon vastgesteld worden dat er vaak een link bestaat tussen baksteenproductie/ovens met kloosters en abdijen in de onmiddellijke nabijheid¹¹⁵. Mogelijk zijn de aangetroffen baksteenovens op de sites aan de Prieelstraat en de site Nieuwstraat-Kalkoven in verband te brengen met het aan het gemeenteplein gelegen Onze-Lieve-Vrouwgasthuis waarvan de oprichting zou opklimmen tot de 13de eeuw (fig. 75: 4)¹¹⁶. Dit gasthuis situeert zich in vogelvlucht op amper 375 m van beide baksteenovens. Mogelijk waren de onderzochte percelen met de ovens eertijds in eigendom van dit gasthuis. Voor het begin van de 18de eeuw is geweten uit historische bronnen dat het gasthuis eigen *careelovens* had waar

¹⁰⁵ Van Liefveringe 2017.

¹⁰⁶ Schynkel *et al.* 2020.

¹⁰⁷ Van Liefveringe 2017, 93-98.

¹⁰⁸ Van Liefveringe 2017, 48-56.

¹⁰⁹ Van Liefveringe 2017, 106-107.

¹¹⁰ Van Liefveringe 2017, 108-109.

¹¹¹ Schynkel *et al.* 2020, 49-50.

¹¹² Moens *et al.* 2020.

¹¹³ Magerman *et al.* 2019; Van Liefveringe 2017, 60-61.

¹¹⁴ <https://sites.google.com/site/heemkringascania/documenten/ascania-varia/het-assiaan-1> (geraadpleegd 29 november 2021).

¹¹⁵ Hartoch 2010. Dit is onder meer het geval voor: Bree – Klooster Onze-Lieve-Vrouw-ter-Riviere, Zoutleeuw – Bethaniaklooster, Geraardsbergen – Sint-Adriaans Abdij en Ninove – Abdij Sint-Cornelius en Sint-Cyprianus.

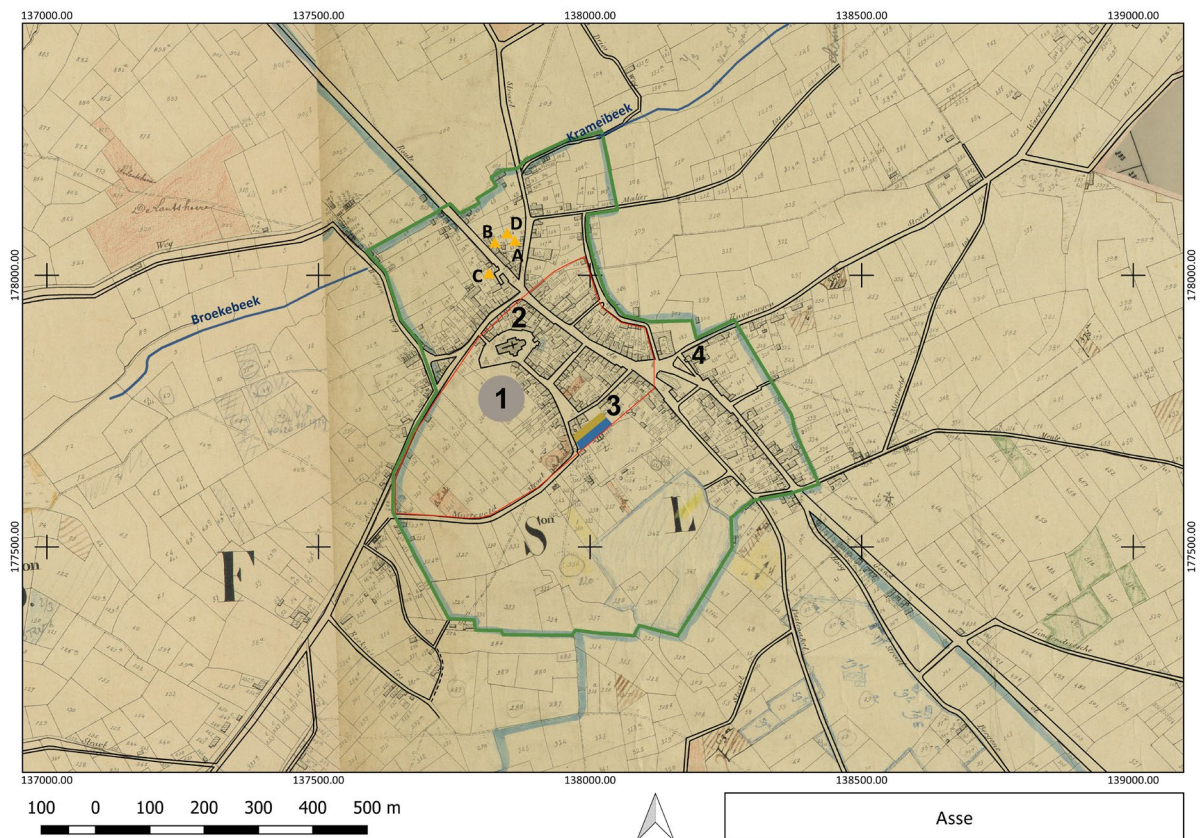
¹¹⁶ <https://inventaris.onroerendergoed.be/erfgoedobjecten/76663> (geraadpleegd 3 december 2020).

men bakstenen liet vervaardigen voor bouwwerken die plaatsgrepen in het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis¹¹⁷. Waar deze ovens gesitueerd waren is echter niet geweten. De vondst van een *tazza*-fragment met sgraffito versiering, dat vermoedelijk als gebedsbord (datering 1450-1550) moet geïnterpreteerd worden (zie hoger), kan erop wijzen dat de onderzochte percelen in bezit waren van het gasthuis.

Figuur 74: Projectie op het GRB van de geregistreerde sporen tijdens de onderzoeken van 2014 (volle blauwe lijn) en 2019 (blauwe stippellijn) aangesneden sporen.

¹¹⁷ Spanhove 1975.

Figuur 75: Uitsnede van het kadasterplan van Popp (1846-1854) met daarop de vermoedde situering van de burchtheuvel (1), de ligging van de Sint-Martinuskerk (2), het verloop van de walgracht ter hoogte van de markt (3) en het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis (4). In rood de mogelijke begrenzing van de omwalling, in groen de begrenzing van de Vrijheid van Asse en de lokalisatie van de baksteenovens (A & C), de onbepaalde oven (B) en de laatmiddeleeuwse pottenbakkersoven (D).

6 ALGEMEEN BESLUIT

De voorbije decennia lag de klemtoon van het archeologisch onderzoek in Asse voornamelijk op onderzoek binnen de Romeinse *vicus*. De laatste jaren echter werd ook regelmatig inzicht verworven in de middeleeuwse ontstaansgeschiedenis en ruimtelijke organisatie van de gemeente. Dit is het gevolg van onderzoek voorafgaand aan bouwwerken, of door toevalsvondsten naar aanleiding van ontwikkelingsprojecten in het centrum van Asse. Ook het archeologisch onderzoek aan de Prielstraat 15 is het gevolg van een dergelijke vondstmelding bij de werkzaamheden voor de bouw van een appartementsblok.

De talrijke leemextractiekuilen tonen dat vanaf het einde van de volle middeleeuwen de terreinen al een vorm van opdeling kenden die zich tot vandaag weerspiegelen in de percelering. Zowel het pollenonderzoek als de analyse van de aangetroffen zaden en vruchten in de kuil- en grachtvullingen wijzen op een eerder boomloze omgeving met indicaties voor gras- en akkerland, ruigtes en verstoorde gronden. Mogelijk werd ook bewijs gevonden voor de kweek van wouw, een verfplant die in de middeleeuwen gebruikt werd voor de productie van gele verfstof om laken te kleuren.

De ceramiekstudie van de verschillende ensembles uit de kuilvullingen laat een beeld zien van materiaal dat binnen een brede periode van *grosso modo* de 12de tot de 18 de eeuw valt. De vormsamenstelling lijkt eerder te wijzen op een patroon dat in verband te brengen is met een meer rurale bewoning, alhoewel er ook enkele elementen zijn die kunnen wijzen op een eerder stedelijke consumptie. Op basis van de bakselkenmerken kan de regionale ceramiek grotendeels worden toegeschreven aan een lokale productie in Asse zelf.

Naast de extractiekuilen werd een deel van een baksteenoven aangesneden. Ook in 2020 werd op de site Nieuwstraat-Kalkoven een baksteenoven aangesneden. In 2014 kwamen ten noorden van de onderzochte percelen een laatmiddeleeuwse pottenbakkersoven en een mogelijke veldoven voor metaalverwerking aan het licht. Het lijkt het erop dat al deze structuren bewust ten noorden van de bewoningskern, maar toch nog binnen de begrenzing van de Vrijheid van Asse ingeplant werden.

Enkele elementen wijzen erop dat de onderzochte terreinen mogelijk in eigendom waren van het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis. Onderzoek in Vlaanderen heeft aangetoond dat er een link bestaat tussen baksteenproductie/ovens met kloosters en abdijen in de onmiddellijke nabijheid. Voor de 18de eeuw was dit op basis van historische documenten ook voor het gasthuis het geval. Het is niet uit te sluiten dat de aangetroffen *careeloven* uit het laatste kwart van de 15de tot midden 16de eeuw in verband te brengen is met bouwactiviteiten van het gasthuis.

7 BEWARING EN DEPONERING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Tot de oplevering van het eindrapport van dit archeologisch onderzoek blijft het opgravingsarchief en het vondstmateriaal bewaard bij het Agentschap Onroerend Erfgoed (zie administratieve fiche).

Zoals decretaal bepaald is, moet de zakelijkrechthouder beslissen waar het archeologische ensemble uiteindelijk bewaard zal worden en het hierbij als een geheel bewaren, het in goede staat behouden en beschikbaar houden voor wetenschappelijk onderzoek (*Onroerendergoeddecreet* van 12 juli 2013 – Art. 5.2.1). De zakelijkrechthouder die het beheer van een archeologisch ensemble toevertrouwt aan een erkend onroerendergoeddepot voldoet aan deze verplichtingen.

In samenspraak met de zakelijkrechthouder werd beslist om het archeologisch ensemble in beheer te geven aan het erkend depot van Agilas – Asse.

8 BIJLAGEN

8.1 SPORENLIJST

Spoor	WP	Vlak	Interpretatie	Vorm	Textuur	Kleur	Inclusies	Aflijning	Hom-Het	Spoorassociaties	Spoorrelaties	Bewaarde diepte (cm)	Aanvullende info	Datering
1	1	1	greppel	lineair	leem	lgr, brgr	bs2, hk2, mortel1	duidelijk	hom			160		
2	1	1	kuil	ovaal	leem	dbrgr	bs1, hk1, aw1	duidelijk	hom			26		1650-1800
3	1	1	kuil	onregelmatig	leem	dbrgr	bs1, hk1, aw1	duidelijk	hom		oversnijdt s4	20		
4	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	bs1, hk1, aw1	duidelijk	hom		oversneden door s3	60		1450-1550
5	1	1	kuil	onregelmatig	leem	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	duidelijk	hom			18		LM
6	1	1	kuil	rond	leem	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	duidelijk	hom			16		LM
7	1	1	kuil	onregelmatig	leem	dbrgr	bs1, hk1	duidelijk	hom			18		1650-1800
8	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	duidelijk	hom			40		
9	1	1	kuil	onregelmatig	leem	dbrgr, lgr gevlekt	bs1, hk1, mortel1	duidelijk	hom			20		
10	1	1	kuil	ovaal	leem	dbrgr	bs1, hk1	duidelijk	hom			16		1100 / 1200-1300
11	1	1	kuil	ovaal	leem	dbrgr	bs1, hk1	duidelijk	hom			18		
12	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	bs1, hk1	duidelijk	hom			40		
13	1	1	kuil	ovaal	leem	lgr, blgr	bs1, hk1	duidelijk	hom			20		
14	1	1	kuil	rond	leem	lgr, blgr	bs1, hk1, mortel1	duidelijk	hom			30		LM
15	1	1	kuil	rond	leem	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	duidelijk	hom			24		

Spoor	WP	Vlak	Interpretatie	Vorm	Textuur	Kleur	Inclusies	Aflijning	Hom-Het	Spoorassociaties	Spoorrelaties	Bewaarde diepte (cm)	Aanvullende info	Datering
16	1	1	kuil	onregelmatig	leem	lgr, blgr	bs1, hk1, mortel1, fosfaatvlekjes1	duidelijk	hom			42		
17	1	1	kuil	ovaal	leem	dbrgr	vl2, hk1, mortel1	duidelijk	hom		oversijdt s16	16		
18	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	2 vullingen: 1 is dbrgr, 2 is lgr, blgr	vulling 1: vl2, hk1, mortel1, vulling 2: vl1, hk1, mortel 1	duidelijk	hom		oversnijdt s21 en 19	100		1300-1400
19	1	1	kuil	ovaal	leem	lgr, blgr	vl1, hk1	duidelijk	hom			37		1100 / 1200-1300
20	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	vl3, hk1, mortel 1	duidelijk	hom		oversnijdt s21 en 19	36		
21	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	lgr, blgr	vl1, hk1	duidelijk	hom			18		
22	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	vl3, hk2	duidelijk	hom		oversnijdt s27	62		LM
23	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	bs1, hk1, mortel 1	duidelijk	hom			62		LM
24	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	duidelijk	hom			12		
25	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	bs1, hk1	duidelijk	hom		oversnijdt s24	58		
26	1	1	kuil	rond	leem	lgr	hk1	vaag	het			10		
27	1	1	kuil	rond	leem	dbrgr	vl2, hk1	duidelijk	hom			12		1300-1400
28	1	1	kuil	afgerond rechthoekig	leem	dbrgr	vl1, hk1	duidelijk	hom			54		
29	1	1	kuil	onregelmatig	leem	dbrgr	vl1, hk1, mortel1	duidelijk	hom			23		

VONDSTENLIJST

Vondstnummer	WP	Vlak	Spoor	Laag/Vulling	Context	Categorie	Subcategorie	Aanvullende info	Datering
54	1	1	4		AFW	AW			1450-1550
55	1	1	4		AFW	MET			1450-1550
56	1	1	15		AFW	BOT	DBOT		
57	1	1	15		AFW	AW			
58	1	1	5		AFW	AW			LM
59	1	1	26		AFW	AW			
60	1	1	41		COUPE	MET			1400-1600
61	1	1	38		COUPE	MET			1400-1600
62	1	1	49		COUPE	MET			1300-1400
63	1	1	24		COUPE	AW			
64	1	1	24		AFW	AW			
65	1	1	27		COUPE	AW			1300-1400
66	1	1	28		AFW	AW			
67	1	1	28		AFW	MET			
68	1	1	36	3	AFW	AW			1400-1600
69	1	1	34		COUPE	AW			LM
70	1	1	75		COUPE	AW			1300-1400
71	1	1	46		AFW	AW			1400-1600
72	1	1	46		AFW	MET			1400-1600
73	1	1	77		COUPE	AW			1300-1400
74	1	1	23		COUPE	AW			LM
75	1	1	41		AFW	AW			1400-1600
76	1	1	41		AFW	MET			1400-1600
77	1	1	73	1	COUPE	AW			1450-1550
78	1	1	73	1	COUPE	BOT	DBOT		1450-1550
79	1	1	23		AFW	AW			LM
80	1	1	78		COUPE	AW			LM
81	1	1	92		COUPE	AW			
82	1	1	72	1	COUPE	AW			1450-1550
83	1	1	92		AFW	AW			
84	1	1	92		AFW	MET			
85	1	1	76		COUPE	AW			LM
86	1	1	76		AFW	AW			LM
87	1	1	57		AFW	AW			LM
88	1	1	73	1	COUPE	AW			1450-1550
89	1	1	84	1	COUPE	AW			LM
90	1	1	84		AFW	AW			LM
91	1	1	59		AFW	AW			1450-1550
92	1	1	59		AFW	BOT		Indet.	1450-1550
93	1	1	82		COUPE	AW			
94	1	1	54		AFW	AW			1450-1550
95	1	1	54		AFW	MET			1450-1550
96	1	1	22	2	AFW	AW			LM
97	1	1	81		COUPE	AW			1300-1400
98	1	1	81		AFW	MET			1300-1400
99	1	1	80		COUPE	AW			
100	1	1	80		AFW	AW			
101	1	1	85		COUPE	AW		Bij aanleg coupes andere sporen	1275-1350
102	1	1	90		COUPE	AW			LM
103	1	1	19		AFW	AW			1100 / 1200-1300
104	1	1	58		AFW	AW			1650-1800
105	1	1	58		AFW	MET			1650-1800
106	1	1	89	1	COUPE	BOT	DBOT	In gracht 85	
107	1	1	89	2	COUPE	AW		In gracht 85	
108	1	1	66		COUPE	AW			1450-1550

Vondstnummer	WP	Vlak	Spoor	Laag/Vulling	Context	Categorie	Subcategorie	Aanvullende info	Datering
162	1	1	117		AFW	BOT	DBOT	3 zakken	1450-1550
163	1	1	122	2	AFW	MET			
164	1	1	122	2	AFW	AW			
165	1	1	122	3	AFW	AW			
166	1	1	122	3	AFW	BOT	DBOT		
167	1	1	122		AFW	BK			
168	1	1	117		AFW	AW			1450-1550
169	1	1	117		AFW	NS			1450-1550
170	1	1	117		COUPE	AW			1450-1550
171	1	1	106		COUPE	AW			1450-1550
172	1	2	129		COUPE	AW			1100 / 1200-1300
173	1	1	112		COUPE	AW			
174	1	1	115		COUPE	AW			LM
175	1	1	109		COUPE	AW			LM
176	1	1	57		AFW	NS	VS		LM
177	1	1	24		COUPE	BK			
178	1	1	123		COUPE	MET			1650-1800
179	1	1	123	1	AFW	MET			1650-1800
180	1	1	120		AFW	MET			1300-1400
181	1	1	43		COUPE	MET			
182	1	1	63		COUPE	BOT		Indet.	1100 / 1200-1300
183	1	1	66		AFW	BOT	DBOT		1450-1550
184	1	1	73	1	AFW	BK			1450-1550
185	1	1	72		AFW	BK			1450-1550
186	1	1	73	1	AFW	BOT	DBOT		1450-1550

8.3 MONSTERLIJST

Monster	WP	Vlak	Spoor	Laag/Vulling	Categorie	Aantal	Datum	Type waardering	Type analyse
1	1	1	46		BULK	1		Pollen	Pollen
2	1	1	25		BULK	1		¹⁴ C, macro	¹⁴ C
3	1	1	14		BULK	1			
4	1	1	8		BULK	1			
5	1	1	4		BULK	1			
6	1	1	54		BULK	1			
7	1	1	93	5	BULK	1			
8	1	1	17		BULK	1			
9	1	1	22	1	BULK	1			
10	1	1	12		BULK	1			
11	1	1	18	4	BULK	1			
12	1	1	44		BULK	1			
13	1	1	85		POLLEN	1	5/12/2019		
14	1	1	109	2	BS	1	17/12/2019		

KUILENLIJST

Spoor-nrs	Structuur	Vorm - Grondplan	Vorm - Coupe	Oriëntatie	Bewaarde diepte (cm)	Hom-Het	Beschrijving	Inclusies	Datering
1	kuil	afgerond rechthoekig	trapvormig	O-W	160	hom	lgr, brgr	bs2, hk2, mortel1	
2	kuil	ovaal	trapeziumvormig	N-Z	26	hom	dbrgr	bs1, hk1, aw1	1650/1800
3	kuil	ovaal	trapvormig	NW-ZO	20	hom	dbrgr	bs1, hk1, aw1	
4	kuil	afgerond rechthoekig	rechthoekig/U-vormig	O-W	60	hom	dbrgr	bs1, hk1, aw1	1450/1550?
5	kuil	ovaal	trapvormig	O-W	18	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	LM
6	kuil	rond	rechthoekig/U-vormig	onbepaald	16	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	LM
7	kuil	ovaal	trapeziumvormig	N-Z	18	hom	dbrgr	bs1, hk1	PM
8	kuil	afgerond rechthoekig	trapvormig	N-Z	40	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	?
9	kuil	afgerond rechthoekig	onbepaald	O-W	20	hom	dbrgr, lgr gevlekt	bs1, hk1, mortel1	LM+PM
10	kuil	ovaal	V-vormig	O-W	16	hom	dbrgr	bs1, hk1	1100/1200
11	kuil	ovaal	trapvormig	O-W	18	hom	dbrgr	bs1, hk1	
12	kuil	afgerond rechthoekig	trapvormig	N-Z	40	hom	dbrgr	bs1, hk1	1350/1550 + 1575/1700
13	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	NO-ZW	20	hom	lgr, blgr	bs1, hk1	
14	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	NO-ZW	30	hom	lgr, blgr	bs1, hk1, mortel1	1325/1500
15	kuil	rond	rechthoekig/U-vormig	onbepaald	24	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	?
16	kuil	onregelmatig	V-vormig	onbepaald	42	hom	lgr, blgr	bs1, hk1, mortel1, fosfaatvlekjes1	
17	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	NO-ZW	16	hom	dbrgr	vl2, hk1, mortel1	
18	kuil	afgerond rechthoekig	rechthoekig/U-vormig	N-Z	100	hom	1: is dbrgr - 2: lgr, blgr	1: vl2, hk1, mortel1 - 2: vl1, hk1, mortel 1	1300/1400
19	kuil	ovaal	onbepaald	N-Z	37	hom	lgr, blgr	vl1, hk1	1100/1300
20	kuil	afgerond rechthoekig	onbepaald	O-W	36	hom	dbrgr	vl3, hk1, mortel 1	

Spoor-nrs	Structuur	Vorm - Grondplan	Vorm - Coupe	Oriëntatie	Bewaarde diepte (cm)	Hom-Het	Beschrijving	Inclusies	Datering
21	kuil	onbepaald	onbepaald	onbepaald	18	hom	lgr, blgr	vl1, hk1	
22	kuil	afgerond rechthoekig	trapvormig	O-W	62	hom	dbrgr	vl3, hk2	LM
23	kuil	afgerond rechthoekig	rechthoekig/U-vormig	O-W	62	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel 1	1350/1550
24	kuil	ovaal	onbepaald	O-W	12	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	?
25	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	O-W	58	hom	dbrgr	bs1, hk1	LM+PM
26	kuil	rond	onbepaald	onbepaald	10	het	lgr	hk1	1100/1400
27	kuil	rond	rechthoekig/U-vormig	onbepaald	12	hom	dbrgr	vl2, hk1	1300/1400
28	kuil	afgerond rechthoekig	rechthoekig/U-vormig	NW-ZO	54	hom	dbrgr	vl1, hk1	1100/1400
29	kuil	ovaal	trapeziumvormig	O-W	23	hom	dbrgr	vl1, hk1, mortel1	
30	kuil	ovaal	trapvormig	N-Z	38	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	LM+PM
31	kuil	rond	rechthoekig/U-vormig	onbepaald	23	hom	dbrgr	bs1, hk1	LM+PM
32	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	NW-ZO	18	hom	dbrgr	bs1, hk1	?
33	kuil	ovaal	onbepaald	N-Z	8	hom	dbrgr	bs1, hk1	
34	kuil	afgerond rechthoekig	trapvormig	N-Z	76	hom	dbrgr	bs1, hk1	LM
35	kuil	onbepaald	rechthoekig/U-vormig	onbepaald	60	hom	lgr	bs1, hk1	
36	kuil	ovaal	onbepaald	NO-ZW	28	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel 1	1400/1600
37	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	NO-ZW	58	hom	dbrgr	bs1, hk1	1300/1400
38	kuil	ovaal	trapvormig	O-W	48	hom	1: dbrgr - 2: lgr, blgr	1: vl2, hk1, mortel1 - 2: hk1	1400/1550?
39	kuil	rond	onbepaald	onbepaald	12	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel1	
40	kuil	onregelmatig	onbepaald	O-W	78	hom	dbrgr	bs1, hk2, mortel1	1400/1550
41	kuil	afgerond rechthoekig	trapvormig	O-W	60	hom	dbrgr	bs1, hk1, mortel 1	1400/1600
42	kuil	onbepaald	onbepaald	onbepaald	8	hom	dbrgr	bs1, hk1	
43	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	N-Z	56	hom	dbrgr	bs1, hk1, natuurlijk fe1	1300/1550

Spoor-nrs	Structuur	Vorm - Grondplan	Vorm - Coupe	Oriëntatie	Bewaarde diepte (cm)	Hom-Het	Beschrijving	Inclusies	Datering
121	kuil	rond	rechthoekig/U-vormig	onbepaald	66	het	ro brgr gevl	hk1, bs1, vl2	1300/1500
122	kuil	rond	rechthoekig/U-vormig	onbepaald	48	vrij hom	dgr gevl	vl2, hk1, bs1	1325/1425 + 1450/1550
123	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	O-W	94	vrij hom	dgr gevl	hk1, bs1	1650/1750
124	kuil	afgerond rechthoekig	rechthoekig/U-vormig	NW-ZO	34	het	brgr gevl	hk2, bs1	
125	kuil	onbepaald	rechthoekig/U-vormig	onbepaald	40	vrij hom	brgr gevl	bs1, hk1	
126	paalkuil	rond	onbepaald	onbepaald	4	het	gr gevl	hk1, vl1	
127	kuil	onbepaald	onbepaald	onbepaald	6	het	lgr gevl	hk1, mn1, fe1	
128	kuil	ovaal	rechthoekig/U-vormig	O-W	50	het	brgr gevl	hk1, bs1, vl1	1200/1400
129	kuil	afgerond rechthoekig	rechthoekig/U-vormig	O-W	84	hom	dgr	bs1, hk1 mo1	1300/1400

8.5 FOTOLIJST

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- Fig. 34: Coupefoto's van kuil S73 (richting oosten) (inks) en kuil S117 met botfragment (richting noorden) (rechts).
Fig. 35: Coupefoto's S5 (richting noorden) (links) en S6 (richting zuiden) (rechts).
Fig. 36: Coupefoto S14 (richting noordwesten) (links) / S22 (richting zuiden) (rechts).
Fig. 37: Coupefoto's van kuil S57 (richting westen) (links) & kuilen S76 (richting zuiden) en S99 (richting noordwesten) (rechts).
Fig. 38: Coupefoto's van kuil S78 (richting noorden) (links) en S90 (richting noorden) (rechts).
Fig. 39: Coupefoto's van kuilen S93 (richting noorden) (links) en S121 (richting noorden) (rechts).
Fig. 40: Coupefoto's kuil S2 (richting westen) (links) en kuil S7 (richting oosten) (rechts).
Fig. 41: Coupefoto's van kuilen S58 (richting westen) (links) en S123 (richting noorden) (rechts).
Fig. 42: Coupefoto van greppel S1 (richting oosten).
Fig. 43: Coupefoto van kuil S16 die uit meerdere elkaar snijdende kuilen bleek te bestaan (S100 – 105) (richting noorden).
Fig. 44: Projectie van de bouwput met de aangesneden sporen op de Atlas der Buurtwegen (1841).
Fig. 45: Coupefoto paalkuilen S.118 (richting noorden) (links) en S.126 (richting oosten) (rechts).
Fig. 46: Zicht op een van de stookmonden van de baksteenoven (zicht vanuit het oosten).
Fig. 47: Zicht vanuit het westen op de vrijgelegde ovenstructuur.
Fig. 48: Lengtecoupe op de werkkuil S115 haaks op de stookmond.
Fig. 49: Oost-west profiel doorheen de opvulling van de baksteenoven.
Fig. 50: Detail van de zuidelijke ovenwand, met de deels ingestorte wand (rood omcirkeld), en de door spoor 1 vernielde ovenwand (blauwe pijl).
Fig. 51: Noord-zuid coupe doorheen de ovenstructuur haaks op het zuidelijke stookkanaal.
Fig. 52: Tekening van de noord-zuid coupe door heen het zuidelijk deel van de ovenkamer.
Fig. 53: Zicht op de vrijgelegde binnenruimte van de oven met centraal de doorgang tot de zuidelijke stookmond, de trekang en tegen de ovenwand op de stapelgangen nog enkele bakstenen in situ.
Fig. 54: Coupe op de beide stookmonden. Zicht vanuit de werkkuil op ovenmonden.
Fig. 55: Noord-zuid profiel door de ovenmonden.
Fig. 56: Coupe op de meest zuidelijke stookmond, met het halve muurtje om de ovenmond dicht te zetten.
Fig. 57: Detail van de bakstenen die bovenaan het muurtje ingewerkt waren.
Fig. 58: Reconstructietekening van de baksteenoven op basis van de gegevens uit het onderzoek van 2014 en 2019.
Fig. 59: Detail van de baksteenmuren van de kelder (S 94-95-96) (richting zuiden).
Fig. 60: Grijs aardewerk. Sch. 1: 3.
Fig. 61: Grijs aardewerk (1-14), rood aardewerk (15-17) en steengoed (18-19). Sch. 1: 3.
Fig. 62: Grijs aardewerk (1-6, 8-10, 15, 17), rood aardewerk (7, 11-12, 14, 16) en steengoed (13). Sch. 1: 3.
Fig. 63: Grijs aardewerk. Sch. 1: 3.
Fig. 64: Rood aardewerk. Sch. 1: 3.
Fig. 65: Rood aardewerk. Sch. 1: 3.
Fig. 66: Massief steelfragment van een pan.
Fig. 67: Rood aardewerk. Sch. 1: 3.
Fig. 68: Rood aardewerk. Sch. 1: 3.
Fig. 69: Rood aardewerk (1-4), grijs aardewerk (5-6). Sch. 1: 3.
Fig. 70: Aardewerk in lichtoranje klei (1-9), steengoed (10-12), rood aardewerk (13). Sch. 1: 3.
Fig. 71: IJzeren voorwerpen aangetroffen in de verschillende structuren.
Fig. 72: As van Antoninus Pius (138-161) (foto Ansje Cools).
Fig. 73: Een bewerkt bot uit kuil S73.
Fig. 74: Projectie op het GRB van de tijdens de onderzoeken van 2014 (volle blauwe lijn) en 2019 (blauwe stippellijn) aangesneden sporen.
Fig. 75: Uitsnede van het kadasterplan van Popp (1846-1854) met daarop de vermoedde situering van de burchtheuvel (1), de ligging van de Sint-Martinuskerk (2) en het verloop van de walgracht ter hoogte van de markt (3). In rood de mogelijke begrenzing van de omwalling. Het Onze-Lieve-Vrouwgasthuis (4). Groen: begrenzing van de Vrijheid van Asse en lokalisatie van de baksteenovens (A & C), de ovenstructuur (B) en de laatmiddeleeuwse pottenbakkersoven (D).

8.7 TABELLENLIJST

Tabel 4: Centrale Archeologische Inventaris: gekende vindplaatsen ten noorden van Prieelstraat 15.

Tabel 5: Centrale Archeologische Inventaris: bekende vindplaatsen ten zuiden van Prieelstraat 15.

Tabel 6: Overzicht van de verschillende spoorinterpretaties en de aantallen.

Tabel 4: Overzicht van het aantal kuilen per vormtype in grondplan.

Tabel 5: Overzicht van het aantal kuilen per vormtype in coupe.

Tabel 6: Overzicht vondstmateriaal.

Tabel 7: Algemene telling van alle aardewerkvondsten (aantal scherven), samengebracht in chronologische groepen.

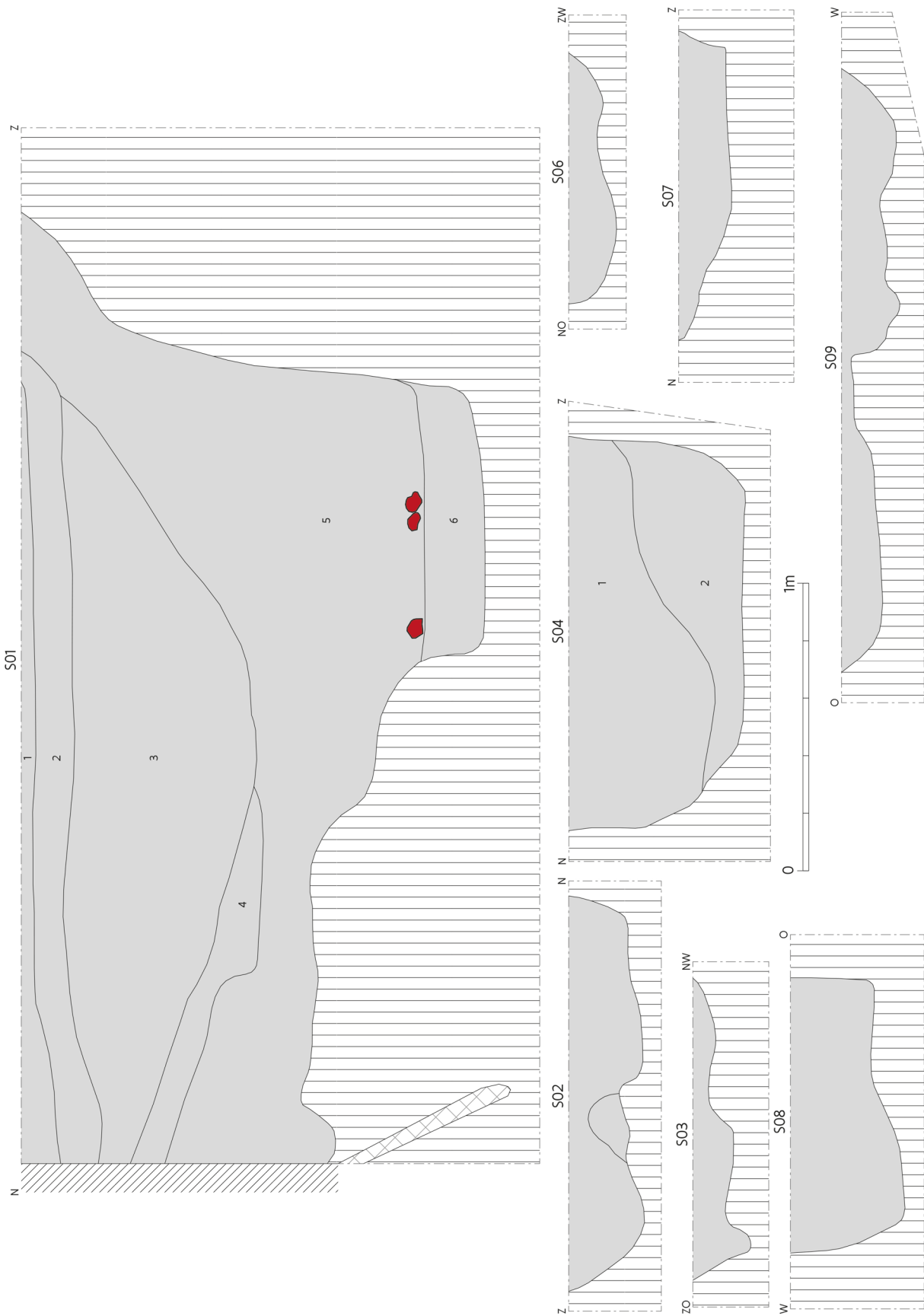
Tabel 8: Overzicht van de aangetroffen aardewerkvormen uit de periode 1450-1550 op basis van het MAE.

Tabel 9: Inventaris van de dierlijke resten.

Tabel 10: Geschatte aantallen resten, verkoold tenzij anders vermeld (ov: onverkoold; x: minder dan 10, xx: minder dan 100; s: slecht, m: matig).

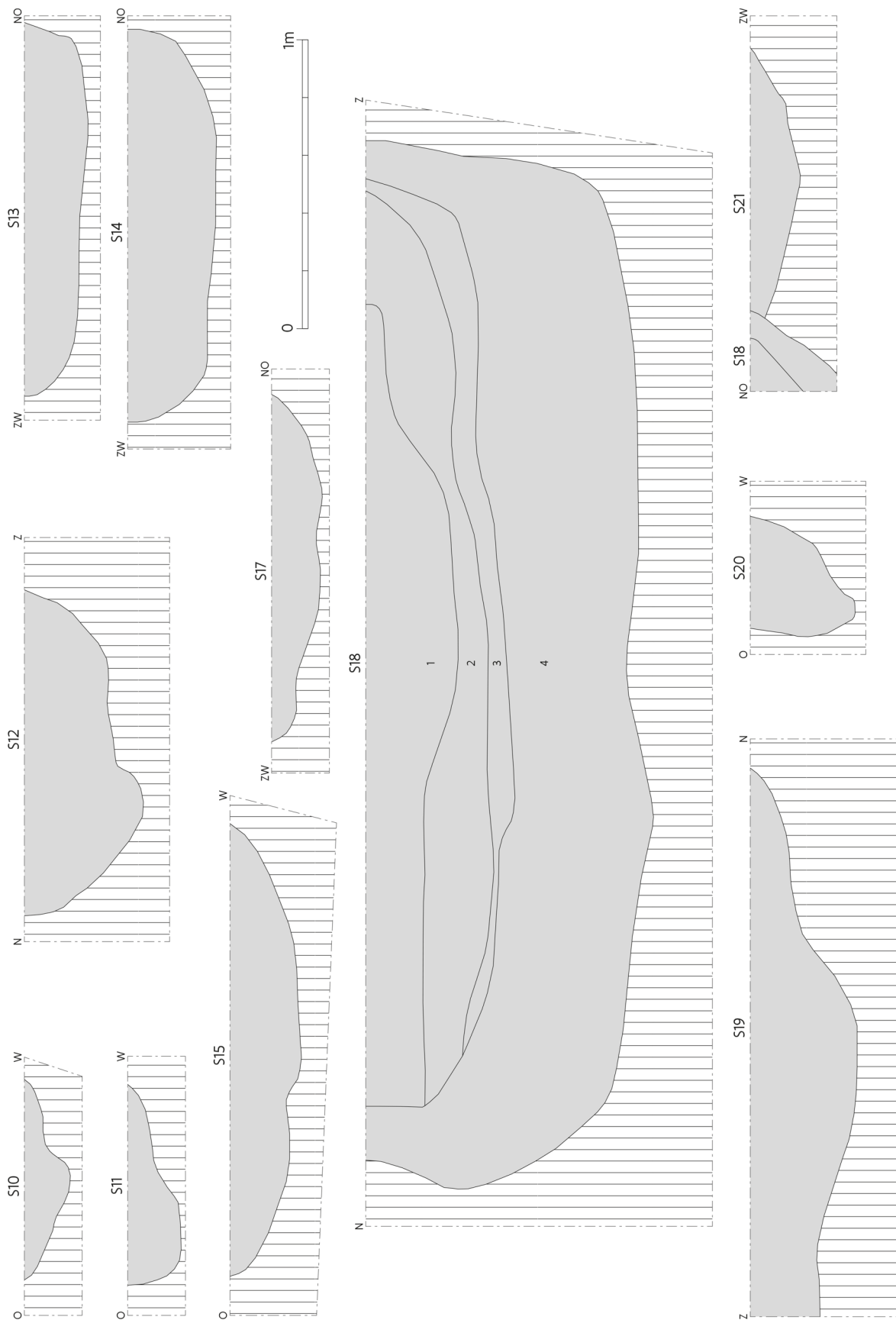
Tabel 11: Overzicht van het pollenspectrum van greppel S85.

9 PLATEN

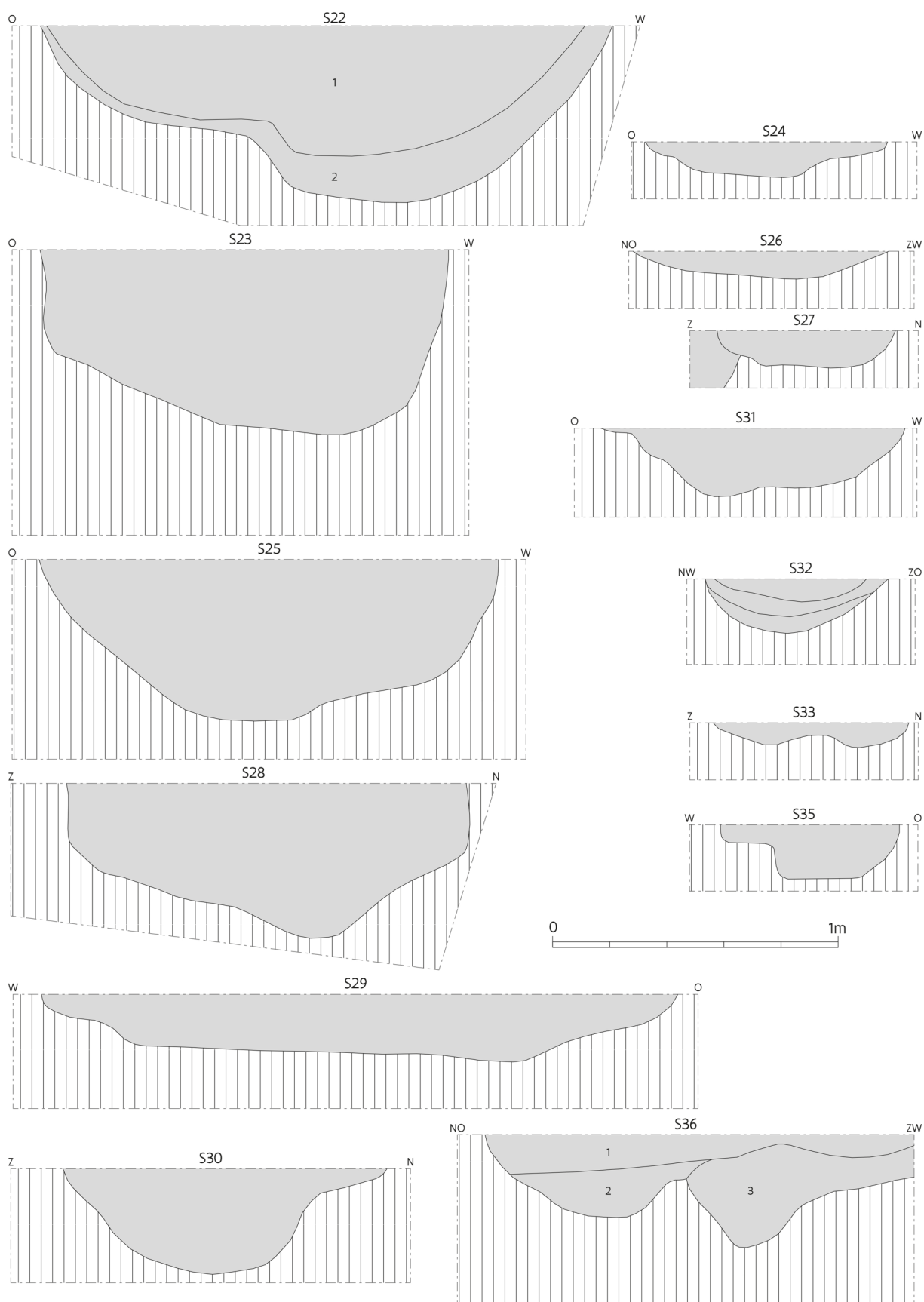
Plaat 1

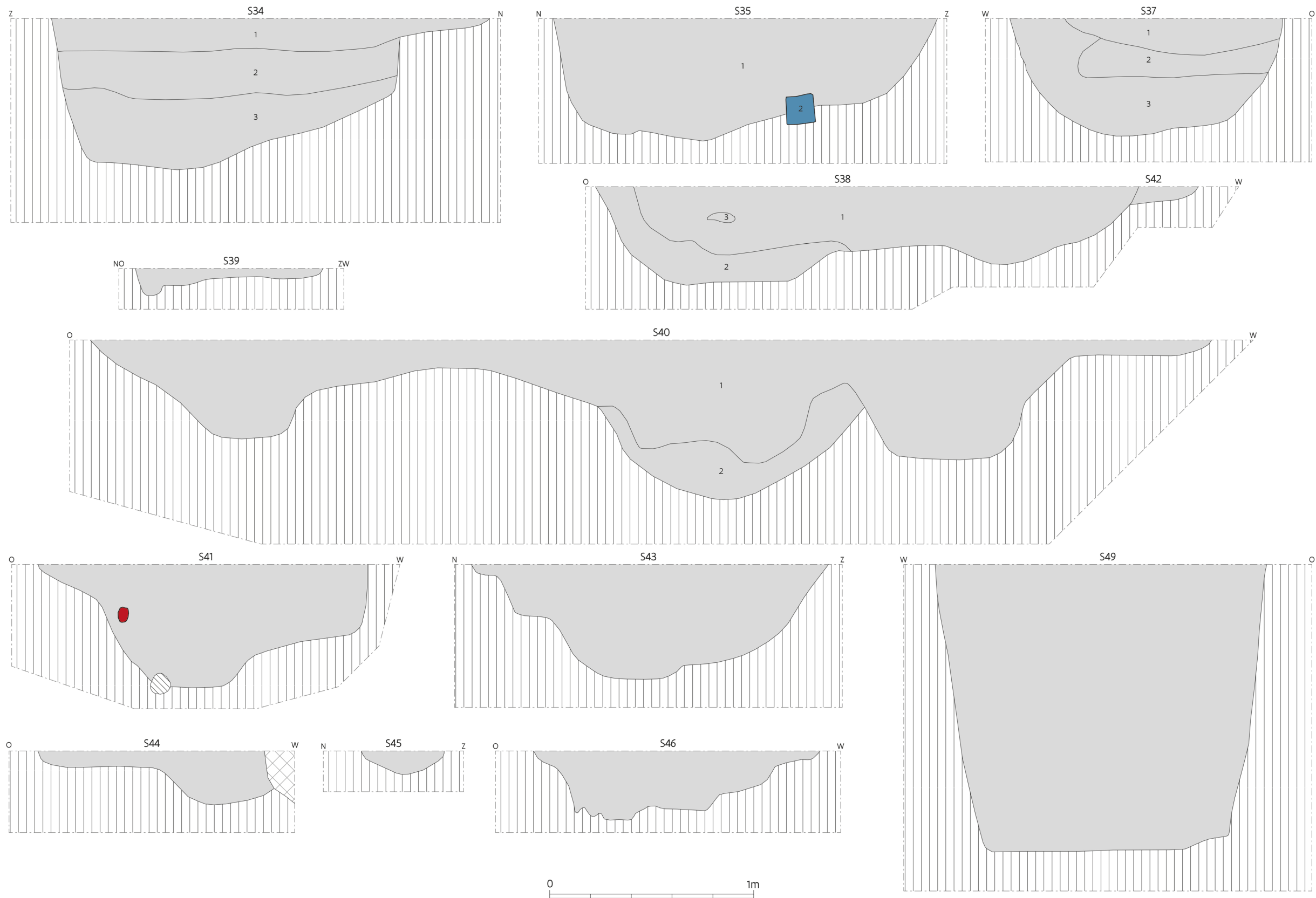
Plaat 2

////////////////////////////////////

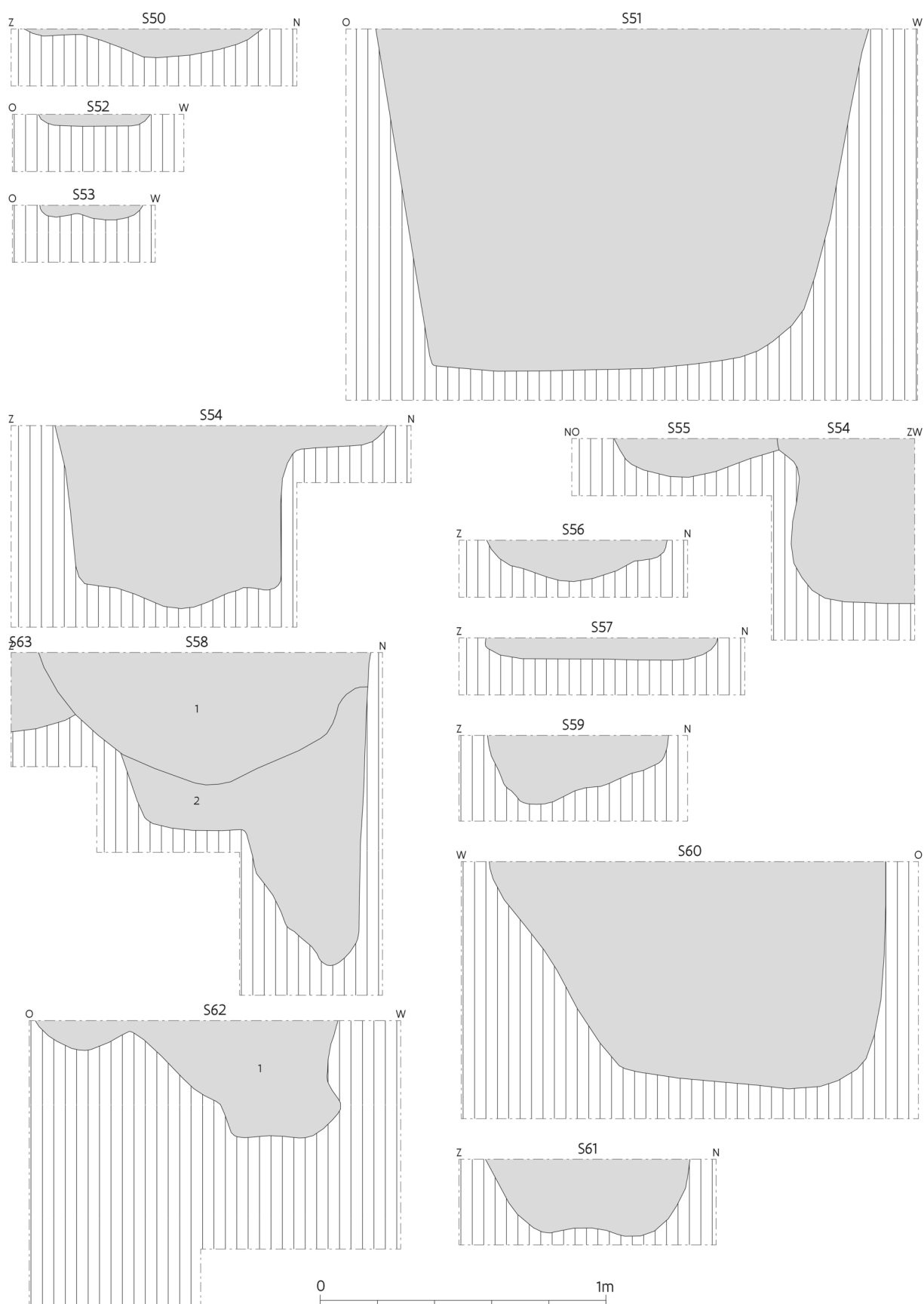

Plaat 3

Plaat 4

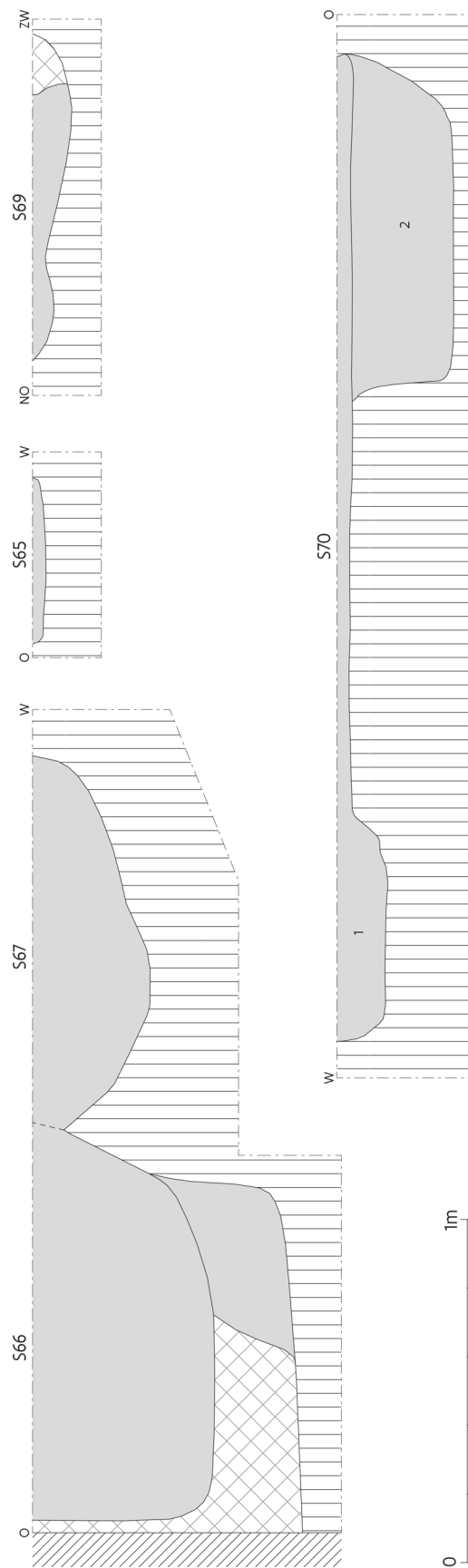

Plaat 5

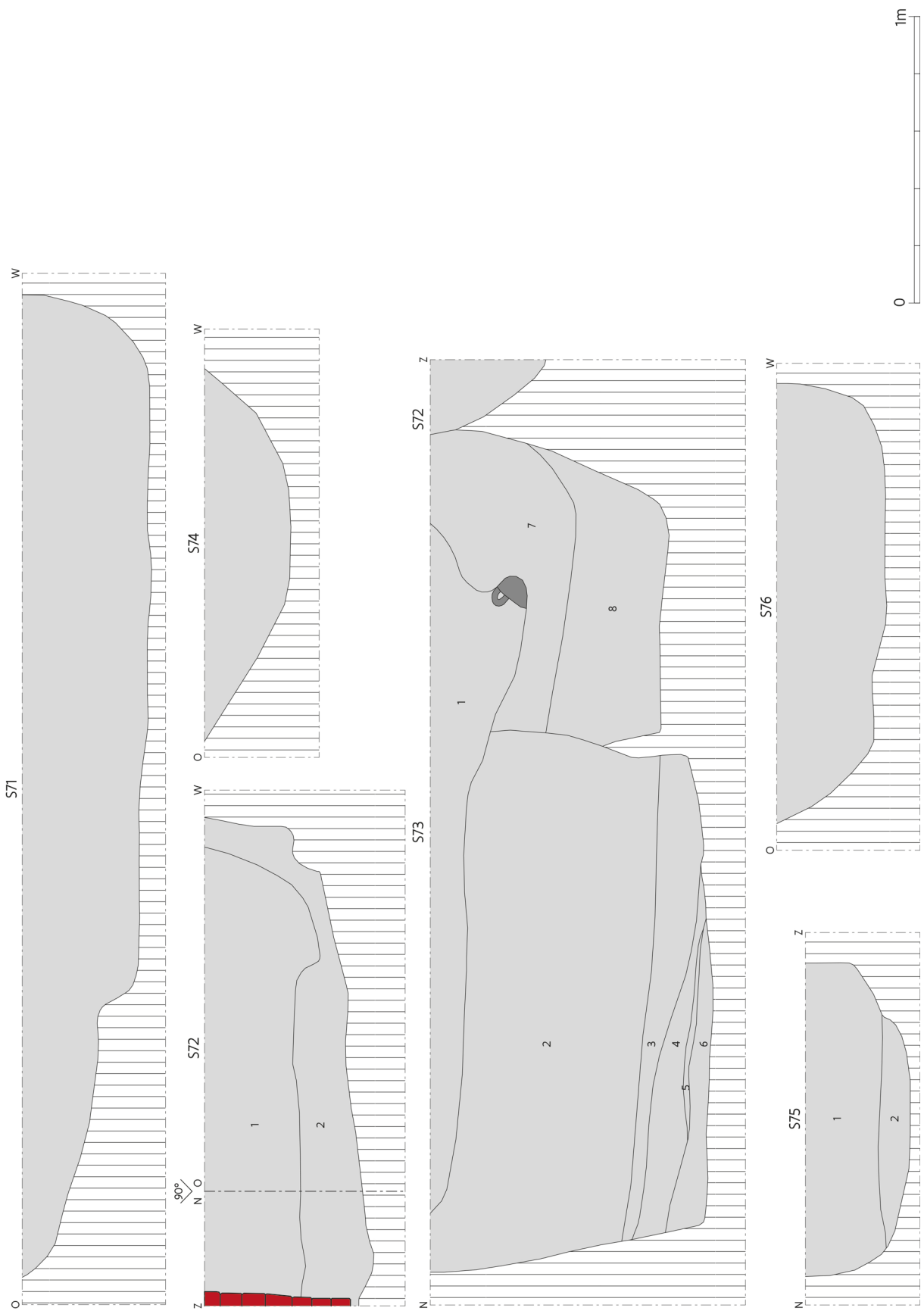

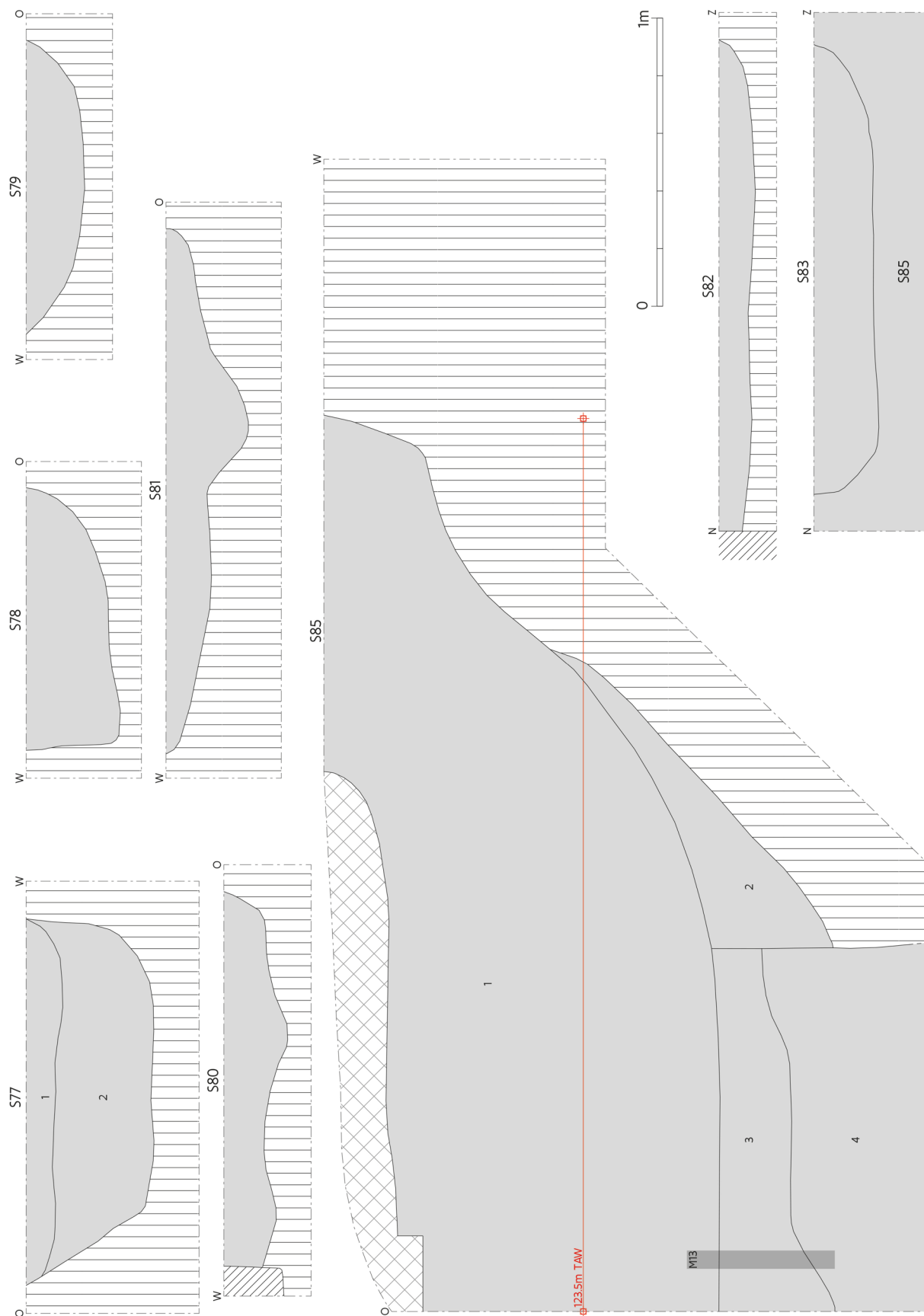
Plaat 6

////////////////////////////////////

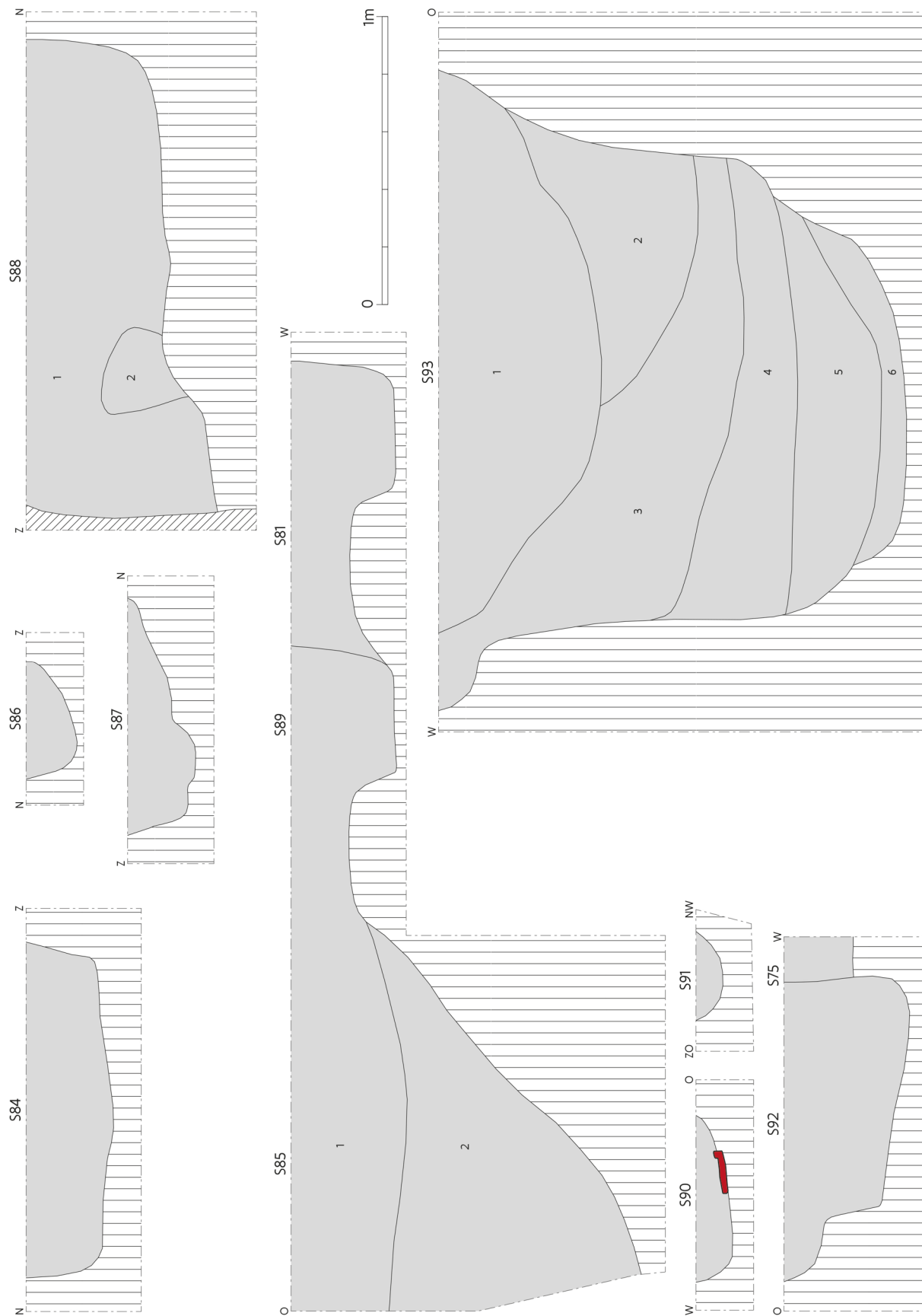
Plaat 7

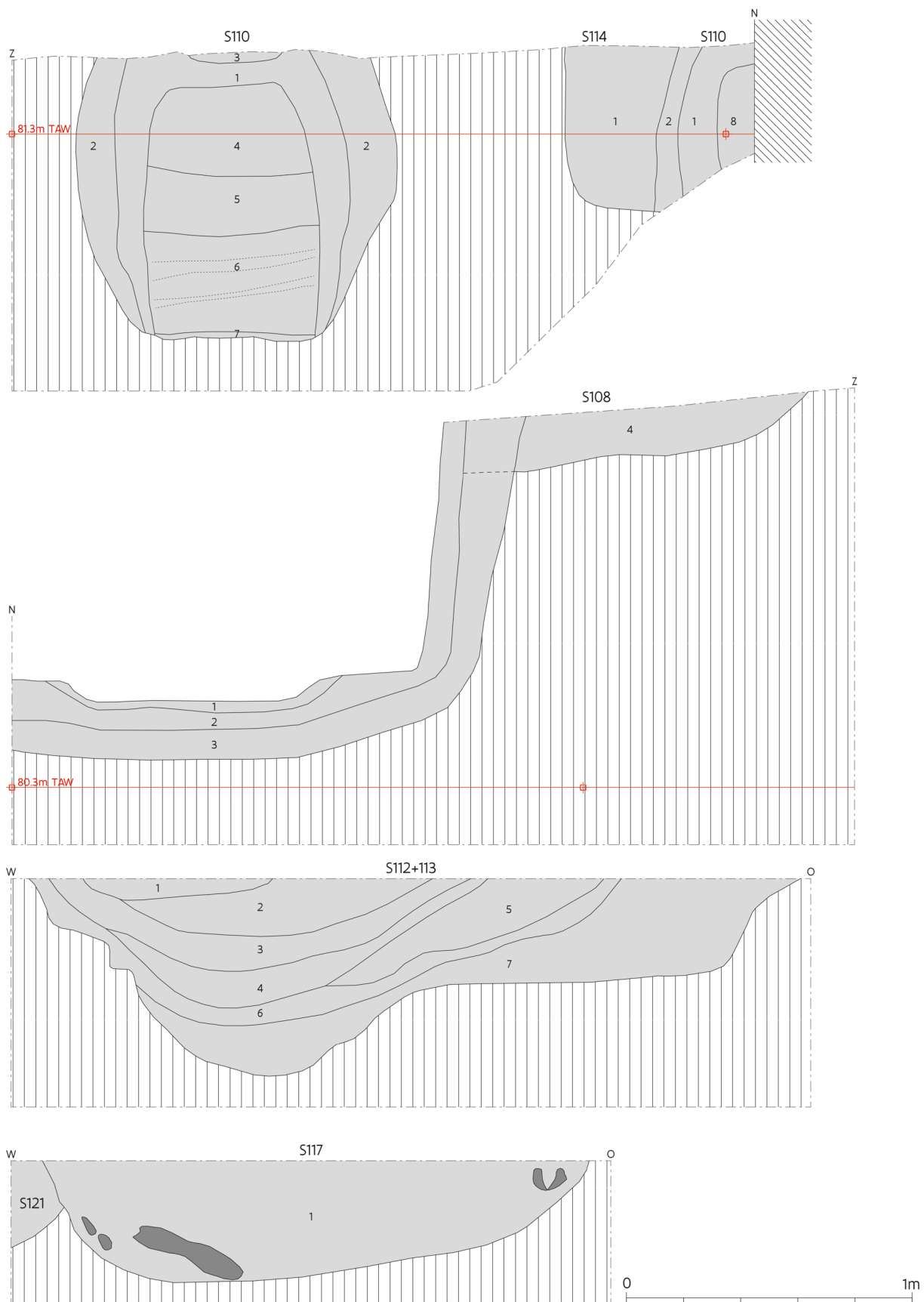
Plaat 8

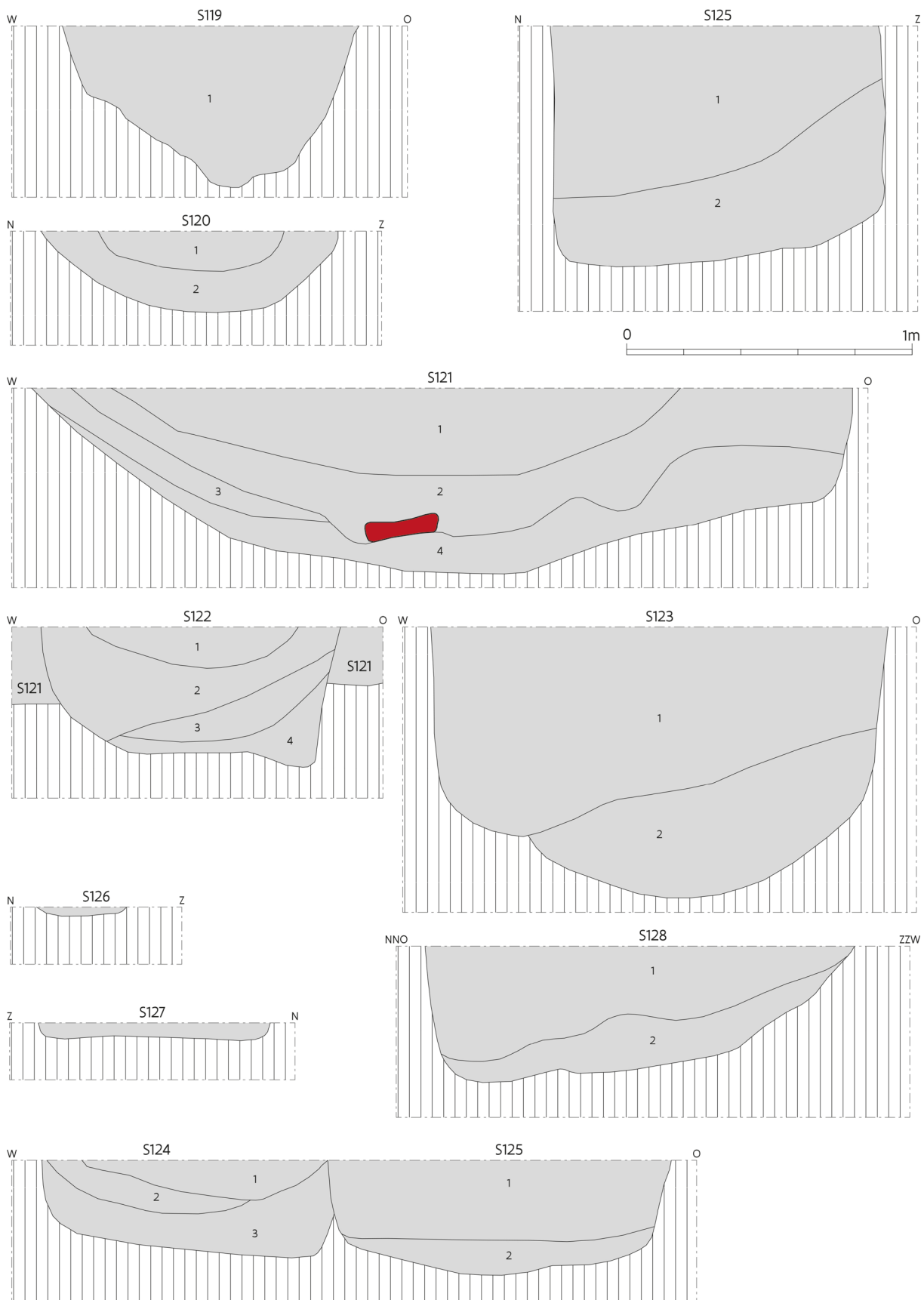
Plaat 9

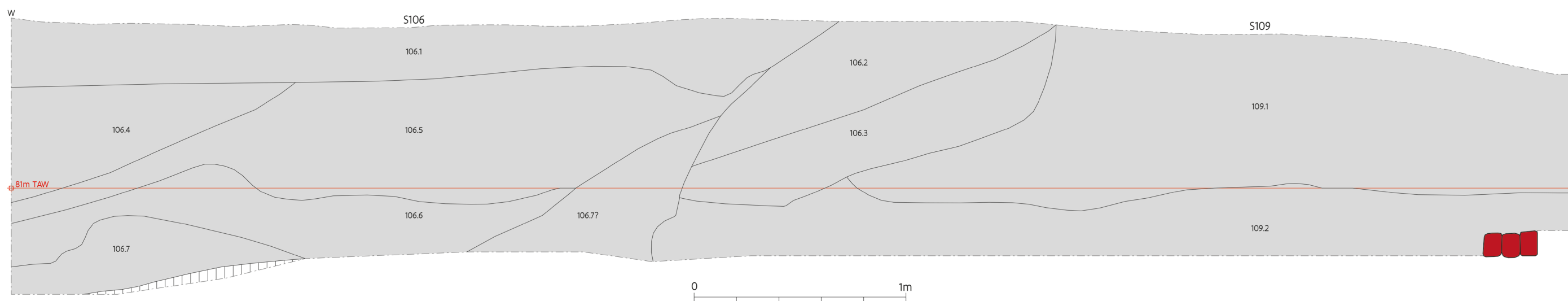
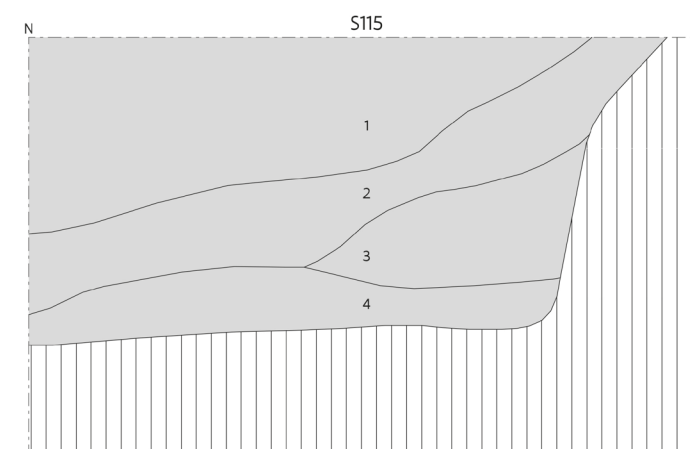
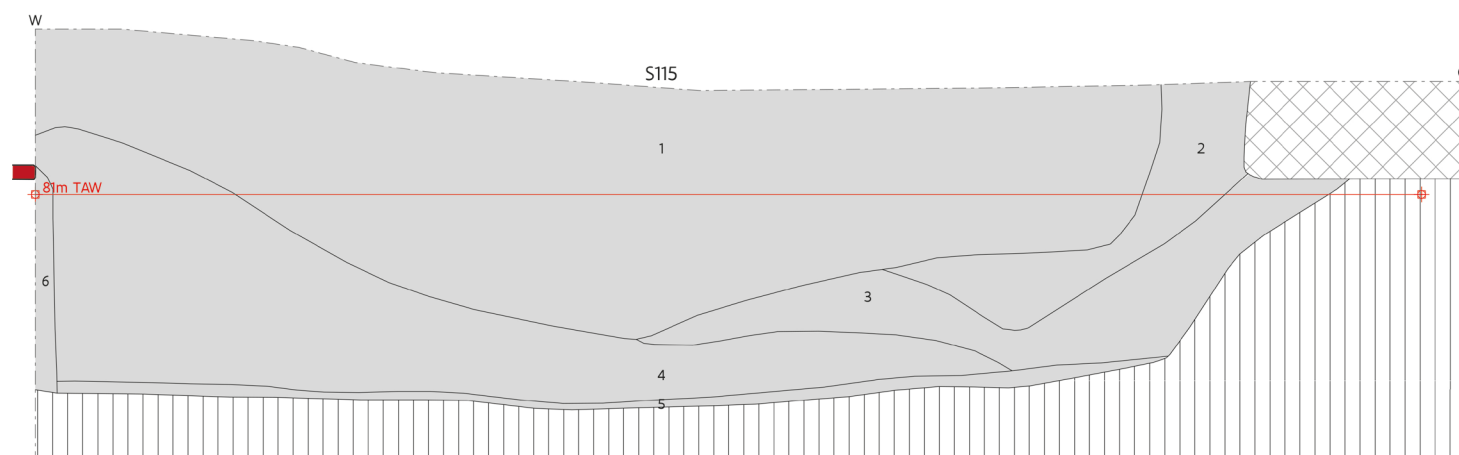
Plaat 11

Plaat 12

////////////////////////////////////

Plaat 13

10.1 LITERATUUR

- MAGERMAN K., BORGERS B., CLERBAUT T. & GOEMAERE E. avec la coll. de W. DE CLERQ, F. DE KREYGER, K. DEFORCE, J. HUS, P. MONSIEUR, R. PEDE & S. SAERENS 2019: La production céramique dans l'agglomération d'Asse (Belgique, Brabant flamand) entre le Ier et le IIIe s.: caractérisation, évolution et approche intégrale et intégrée basée sur des analyses typologiques et archéométriques, *SFECAG. Actes du Congrès de Maubeuge-Bavay (Nord)*, Marseille.
- MOENS J. 2018 a: Metaal. In: DE GROOTE K. & MOENS J. (red.), *Archeologie en geschiedenis van een middeleeuwse woonwijk onder de Hopmarkt te Aalst*, Relicta Monografieën 16, Brussel, 205-243.
- MOENS J. 2018 b: Overige voorwerpen. In: DE GROOTE K. & MOENS J. (red.), *Archeologie en geschiedenis van een middeleeuwse woonwijk onder de Hopmarkt te Aalst*, Relicta Monografieën 16, Brussel, 285-298.
- MOENS J., DE GROOTE K., LENTACKER A., DEFORCE K., COOREMANS B., JANSEN S. & VAN KAMPEN J. 2020: *Middeleeuwse en postmiddeleeuwse sporen aan de Markt te Asse (Vlaams-Brabant). Eindverslag van een toevalsvondst*, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 140, Brussel.
- MOENS J., DE GROOTE K., MARÉCHAL S., LENTACKER A., ERYNCK A., WOUTERS W., COOREMANS B., DEFORCE K. & RENIERE S. 2019: *Romeinse sporen uit de 2de eeuw aan de Putberg te Asse (Vlaams-Brabant). Eindverslag van een toevalsvondst*, Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed 133, Brussel.
- NEYT B. & DEGRYSE P. 2015: *Analytical Study Ceramic Samples Asse-Priaelstraat*, Onderzoeksrapport Centrum voor Archeologische Wetenschappen, Leuven.
- PIETERS M., DE GROOTE K., ERYNCK A. & CALLEBAUT D. 1999: Tussen kapel en kerk : een archeologische kijk op de evolutie van de dorpskern van Moorsel (10de-20ste eeuw) (Aalst, prov. Oost-Vlaanderen), *Archeologie in Vlaanderen* V-1995/96, 131-157.
- ROEHMER M. 2001: Steinzeug. In: LÜDTKE H. & SCHIETZEL K. (eds.): *Handbuch zur mittelalterlichen Keramik in Nordeuropa*, Schriften des Archäologischen Landesmuseums 6, Neumünster, 465-538.
- RUNHAAR J., GROEN C.L.G., VAN DER MEIJDEN R. & STEVERS R.A.M. 1987: Een nieuwe indeling in ecologische groepen binnen de Nederlandse flora, *Gorteria* 13, 277-359.
- SCHYNKEL E., JANSSENS N. & MOENS J. 2020: *Asse Nieuwstraat-Kalkoven (Vlaams-Brabant). Archeologierapport van een toevalsvondst*.
- SILVER I.A. 1963: The ageing of domestic animals. In: BROTHWELL D. & HIGGS E. (eds), *Science in Archaeology*, Londen, 250-268.
- SPANHOVE J. 1975: Kareelovens, *Ascania* 18, 2, 45-46.
- VAN DER MEER W. & LANGE S. 2016: *Akkerbouw en bosexploitatie op de site Aalst-Rozendreef*, BIAxiaal 898, Zaandam.
- VAN HAASTER H. 2006: *Archeobotanisch onderzoek naar de voedingsgewoonten aan de Prinsenhof te Brugge (13^e-17^e eeuw)*, BIAxiaal 288, Zaandam.
- VAN LIEFFERINGE N. 2017: *Archeologisch onderzoek aan de Prielstraat te Asse*, Archo-rapport 424, Tienen.
- VON DEN DRIESCH A. & BOESSNECK J. 1974: Kritische Anmerkungen zur Widerristhöhenberechnung aus Längenmassen vor- und frühgeschichtlicher Tierknochen, *Säugetierkundliche Mitteilungen* 22 (4), 325-348.

